

“Αστική Ραφή”

Το στρατόπεδο Βελισσαρίου ως
δίκτυο ροών και τόπος συμβίωσης

Ευχαριστούμε τον επιβλέποντα καθηγητή μας κ. Κάρλο Γαλανό για την υποστήριξη και την καθοδήγηση όλο αυτό το διάστημα, όπως και τους καθηγητές της σχολής στο ταξίδι μας αυτά τα χρόνια. Ιδιαίτερα θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τις οικογένειές μας και τους φίλους μας για την ουσιαστική υποστήριξή τους και για την υπομονή τους.

“Αστική Ραφή”

Το στρατόπεδο Βελισσαρίου ως δίκτυο ροών και τόπος συμβίωσης

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Πολυτεχνική Σχολή
Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών
Διπλωματική Εργασία

Επιβλέπων καθηγητής | Κάρολος Γαλανός
Αντωνία Παπαβασιλείου | Ιππολύτη Σιόντη
Ιωάννινα | Φεβρουάριος 2026

Περιεχόμενα

Περίληψη

04

01 | Εισαγωγή 06

1.1	Ιστορική Αναδρομή	08
1.2	Στρατηγική θέση	12
1.3	Θεάσεις και Συνδέσεις	14
1.4	Ανάγλυφο και Οικοσύστημα	18

02 | Ανάλυση Περιοχής 20

2.1	Ανάλυση Συνοικιών	22
2.2	Όρια - Κίνηση - Ηχοτοπίο	24
2.3	Ανάλυση ορίων	28
2.4	SWOT Analysis	36

03 | Concept-Στοχοθεσία 40

3.1	Concept	41
3.2	Στοχοθεσία	44

04 | Λειτουργικό πρόγραμμα 46

4.1	Δραστηριότητες	48
4.2	Εναλλαγή εμπειριών	50
4.3	Λειτουργίες στο οικόπεδο	52

05 | Σχεδιαστική προσέγγιση 54

5.1	Άξονες - Κόμβοι	56
5.2	Σχεδιαστικές προθέσεις	58
5.3	Όρια - Κίνηση - Ηχοτοπίο	60
5.4	Διαγραμματικές τομές	66
5.5	Φυτεύσεις	72

06 | Πρόταση 74

6.1	Masterplan	76
6.2	Προσβάσεις	78
6.3	Περιοχές ενδιαφέροντος	80
6.4	1 Δράση	84
6.5	2 Παύση	94
6.6	3 Ανταλλαγή	102
6.7	4 Έκφραση	110
6.8	5 Παρατήρηση	120

Συμπεράσματα 128

Φωτογραφίες μακέτας 130

Πηγές 134

Περίληψη

Η μελέτη προσεγγίζει το πρώην Στρατόπεδο Βελισσαρίου ως βιωματικό αστικό τοπίο, όπου ο χώρος συγκροτείται μέσα από την κίνηση, την αντίληψη και τη συναναστροφή. Η ανενεργή αυτή αστική νησίδα επανερμηνεύεται όχι ως κενός χώρος αλλά ως δυναμικό πεδίο εμπειρίας, ικανό να φιλοξενήσει νέες μορφές συνύπαρξης και καθημερινής κατοίκησης. Η αποδέσμευση του χώρου από τη στρατιωτική του χρήση, λειτουργεί ως αφετηρία για την επαναδιαπραγμάτευση της σχέσης σώματος–τοπίου–πόλης, διαρρηγνύοντας το στατικό αυτό όριο. Το τοπίο αντιμετωπίζεται ως ένας μηχανισμός αντίληψης και συγκρότησης νοημάτων, ενεργοποιώντας πολλαπλά αισθητηριακά στρώματα, χωρικές μνήμες και πρακτικές συμβίωσης που συνδέουν τον τόπο με τη συλλογική εμπειρία και την πολιτισμική και περιβαλλοντική ταυτότητα. Το διαπερατό αυτό δημόσιο τοπίο, είναι ικανό να επανασυνδέσει κατακερματισμένες συνοικίες, να λειτουργήσει ως κοινωνικός και οικολογικός κόμβος και να μετατραπεί σε τοπόσημο και συνεκτικό στοιχείο της συνολικής χωρικής και κοινωνικής συνέχειας της πόλης.

Η μελέτη βασίζεται σε μία διαβαθμισμένη ανάλυση της περιοχής με έμφαση στα όρια, τις ροές κίνησης και το ηχοτόπιο. Κεντρικό σχεδιαστικό εργαλείο αποτελεί η έννοια της “αστικής ραφής”, μέσω της οποίας το διαχρονικό όριο μετασχηματίζεται σε πεδίο μετάβασης και συνάντησης.

Η πρόταση οργανώνεται ως ένα ενιαίο δημόσιο τοπίο, όπου οι διαδρομές, το υδάτινο στοιχείο, το οικοσύστημα και οι δραστηριότητες συγκροτούν επικαλυπτόμενα στρώματα εμπειρίας. Το λειτουργικό πρόγραμμα αρθρώνεται γύρω από τέσσερις

πυλώνες, το περιβάλλον, την αναψυχή, τον πολιτισμό και τον αθλητισμό, ενθαρρύνοντας τη μικτή χρήση, τη συμπερίληψη και την καθημερινή οικειοποίηση του χώρου.

Συνολικά, προτείνεται ο επαναπροσδιορισμός του πρώην στρατοπέδου ως ενεργού αστικού μηχανισμού, που μετατρέπει τον κενό χώρο σε κοινό τόπο, ενισχύοντας τη χωρική συνέχεια, την κοινωνική συνοχή και τον ρόλο του δημόσιου χώρου στη συλλογική συνείδηση.

Abstract

The study approaches the former Velissarios Military Camp as an experiential urban landscape, where space is constituted through movement, perception, and social interaction. This inactive urban enclave is reinterpreted not as empty land but as a dynamic field of experience, capable of accommodating new forms of coexistence and everyday dwelling. The release of the site from its military use acts as a point of departure for renegotiating the relationship between body, landscape, and city, disrupting its formerly static boundary. The landscape is understood as a mechanism of perception and meaning-making, activating multiple sensory layers, spatial memories, and practices of cohabitation that reconnect the site with collective experience and with its cultural and environmental identity.

This permeable public landscape has the capacity to reconnect fragmented neighbourhoods, function as a social and ecological hub, and evolve into a landmark and cohesive element within the city's overall spatial and social continuity.

The study is based on a layered analysis of the area, focusing on boundaries, movement flows, and the soundscape. The concept of “urban stitching” constitutes the central design tool, through which the long-standing boundary is transformed into a field of transition and encounter.

The proposal is organised as a unified public landscape, where pathways, water elements, ecosystem services, and activities form overlapping layers of experience. The programme is articulat-

ed around four main pillars—environment, recreation, culture, and sport—encouraging mixed use, inclusivity, and the everyday appropriation of space.

Overall, the project proposes the redefinition of the former military camp as an active urban mechanism that transforms vacant land into common ground, reinforcing spatial continuity, social cohesion, and the role of public space within collective consciousness.

01

Εισαγωγή

Η παρούσα διπλωματική εργασία πραγματεύεται τον επανασχεδιασμό του πρώην Στρατοπέδου Βελισσαρίου στα Ιωάννινα, ενός χώρου με έντονη ιστορική φόρτιση και καθοριστική χωρική παρουσία, το οποίο μετά από 60 χρόνια λειτουργίας, από τον Ιανουάριο του 2025 είναι ανενεργό. Τις προηγούμενες δεκαετίες, λόγω της χρήσης του, αποτελούσε ένα περικλειστό και απροσπέλαστο σύστημα μέσα στον αστικό ιστό. Λαμβάνοντας υπόψη την έλλειψη δημόσιων χώρων στην πόλη, τη στρατηγική θέση του οικοπέδου και τις κλιματικές προκλήσεις, αντιμετωπίζουμε το στρατόπεδο όχι ως ένα αυτόνομο οικόπεδο, αλλά ως ένα αναπόσπαστο κομμάτι της πόλης.

Η αποδέσμευση του χώρου από τη στρατιωτική του χρήση ανέδειξε μια εκτεταμένη κενή αστική νησίδα, η οποία, παρά την κεντρικότητά της, παραμένει αποκομμένη από την καθημερινή ζωή της πόλης, ως μία διακοπή της χωρικής και κοινωνικής συνέχειάς της. Το κενό αυτό δεν εκλαμβάνεται ως ουδέτερη αδόμητη επιφάνεια, αλλά ως ένας χώρος με ανενεργές δυναμικές, ο οποίος επηρεάζει άμεσα τη χωρική συνοχή και τις λειτουργίες των γύρω περιοχών.

Για την εκπόνηση της εργασίας, μελετήθηκαν, ως προς τον γενικότερο χειρισμό τους, ανάλογα παραδείγματα όπως το πάρκο Σταύρος Νιάρχος στην Αθήνα, οι κήποι του Λουξεμβούργου στο Παρίσι, το Parc del Poblenou στη Βαρκελώνη

και το πρώην στρατόπεδο Καρατάσιου στη Θεσσαλονίκη. Παράλληλα έγινε μια εκτενής έρευνα για το πώς πρώην στρατιωτικοί χώροι εκτός Ελλάδας, από ανενεργοί, παρέλαβαν νέες χρήσεις αξιοποιώντας ή μη προϋπάρχουσες υποδομές. Βασικό στόχο του σχεδιασμού μας, αποτέλεσε η αξιοποίησή και ο μετασχηματισμός του πρώην στρατοπέδου σε έναν διαπερατό δημόσιο χώρο. Ένα πάρκο όπου τα όρια μετατρέπονται σε μεταβάσεις και ο αποκλεισμός σε συμπερίληψη. Η κεντρική ιδέα στηρίζεται στη βιωσιμότητα και την αναβάθμιση της ταυτότητας της γειτονιάς, με υπηρεσίες που δε λειτουργούν εις βάρος των υπαρχουσών δομών, αλλά επιδιώκουν να τις συμπληρώνουν και να καλύπτουν τα κενά.

Οι προτεραιότητες που θέσαμε αφορούν στο άνοιγμα του στην πόλη και την ουσιαστική σύνδεση των περιμετρικών κατακερματισμένων συνοικιών μεταξύ τους αλλά και με τον αστικό ιστό, αποτελώντας έτσι έναν κοινωνικό και οικολογικό κόμβο που να ενισχύει τη συλλογική ζωή και να εξασφαλίζει τις οικοσυστημικές υπηρεσίες.

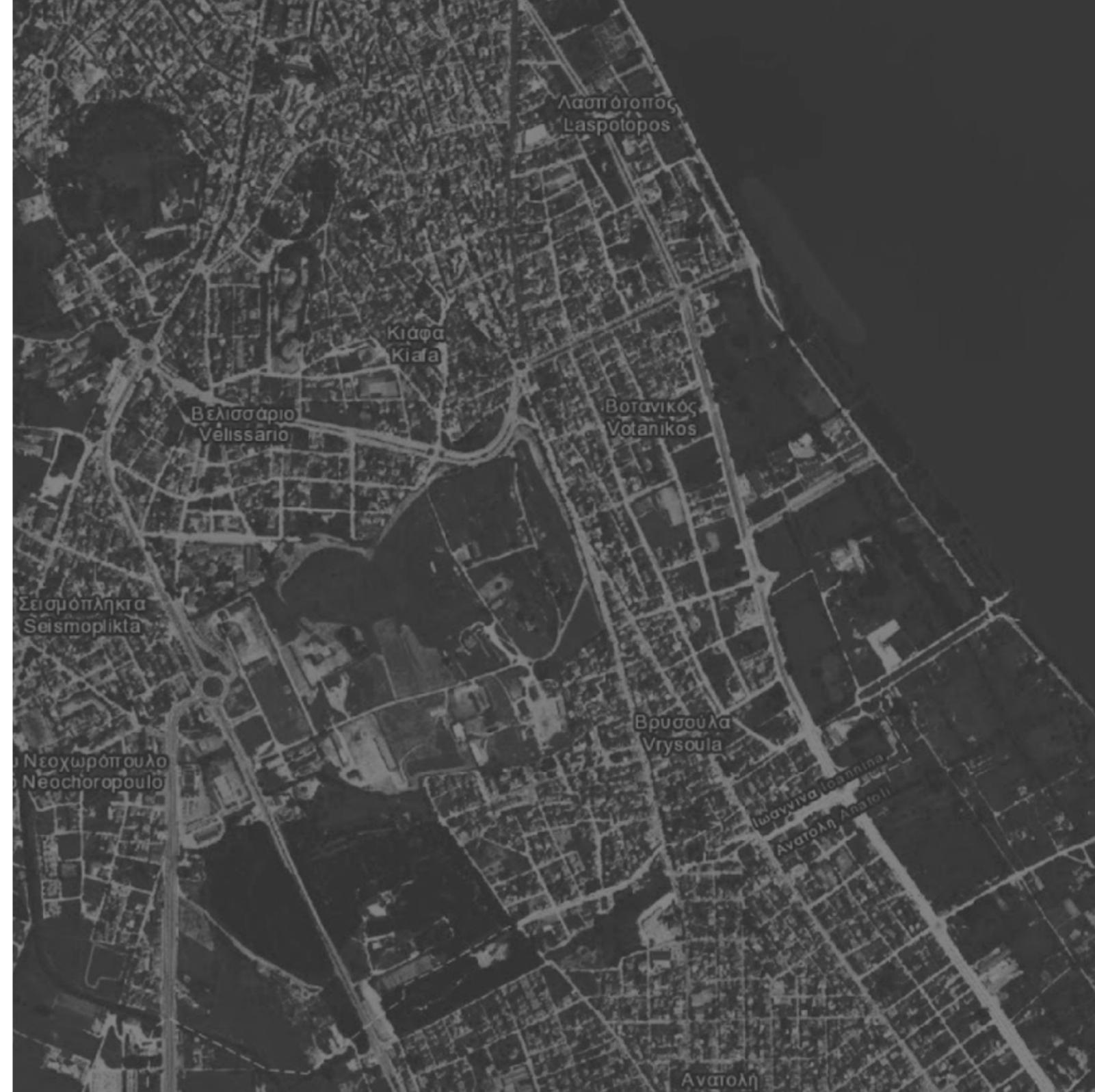
Το ερώτημα που θέσαμε ως προς τη στοχοθεσία, είναι πώς ένας απροσπέλαστος χώρος αδιάρρηκτων ορίων που αντιπροσωπεύει την πειθαρχία και τον έλεγχο, μπορεί να μετατραπεί σε έναν τόπο ελευθερίας, παιχνιδιού και κοινωνικοποίησης, ώστε να αποτελέσει ενεργό κομμάτι της πόλης και πόλο έλξης για τους επισκέπτες.

1.1 Ιστορική αναδρομή

Τον 19ο αιώνα, η περιοχή των Ιωαννίνων βρισκόταν υπό Οθωμανική κυριαρχία. Εκείνη την περίοδο ανέλαβε τη διοίκηση του βιλαετίου των Ιωαννίνων ο Οθωμανός Αχμέτ Ρασίμ Πασάς (1826-1897), ο οποίος θεωρείται ένας από τους εκσυγχρονιστές της πόλης. Το 1869, στο πλαίσιο του εξευρωπαϊσμού της οθωμανικής αυτοκρατορίας, ο Ρασίμ Πασάς πυρπολεί το μεγαλύτερο τμήμα του κέντρου των Ιωαννίνων, σε μια προσπάθεια να βελτιώσει την κακή ρυμοτομία του. Παράλληλα, επιχείρησε να βελτιώσει την αστική οργάνωση της ευρύτερης περιοχής, οργανώνοντας δρόμους, πλατείες και δημόσια κτίρια, μέσω της εισαγωγής στοιχείων σχεδιασμένης ρυμοτομίας (Παπασταύρου, n.d.). Μέρος αυτών των μεταρρυθμίσεων, αποτέλεσε και η έκταση όπου λειτούργησε το στρατόπεδο Βελισσαρίου, στο δεύτερο μισό του 20ού αιώνα. Η περιοχή αυτή μαζί με το μετέπειτα πάρκο Πυρσινέλλα, αποκαλούνταν Τοπ Αλτί, που στα τουρκικά σημαίνει “περιοχή εντός της ακτίνας της βολής των όπλων που είχαν τοποθετηθεί σε φρούριο”. Από αναφορές της δίγλωσσης εφημερίδας “Γιάνγια-Ιωάννινα”, φαίνεται πως στα πλαίσια του εκσυγχρονισμού της πόλης, επί διοίκησης Ρασίμ Πασά, ήδη από το 1869, είχαν ξεκινήσει να υλοποιούνται διάφορα έργα εκπαιδευτικού και αναπτυξιακού χαρακτήρα στα πρότυπα του δυτικού κόσμου. Σε αυτά περιλαμβάνονταν το Αυτοκρατορικό Πολυτεχνείο ή Ισλαχανέ, που σήμαινε Πολυχώρος πολιτισμού, με εργαστήρια αγγειοπλαστικής, ξυλουργικής και άλλων ειδικοτήτων, ενώ σε διπλανό κτίριο ιδρύθηκε ορφανοτροφείο, το οποίο φιλοξενούσε κυρίως ορφανά παιδιά ηλικίας 12-14

ετών, ανεξαρτήτως θρησκείας. Θεωρείται ότι και τα δύο αυτά κτίρια, σταμάτησαν να λειτουργούν πριν το 1892. (Αγγέλη, 2017).

Το 1959, όταν ο δήμαρχος των Ιωαννίνων Βασ. Πυρσινέλλας πέθανε, άφησε όλη του την περιουσία στον Δήμο Ιωαννιτών, μέρος της οποίας αποτελούσε η ευρύτερη περιοχή του στρατοπέδου. Στις αρχές της δεκαετίας του '60, παραχωρήθηκαν στο στρατό ένα μέρος τους, μαζί με άλλες απαλλοτριώσεις ιδιοκτησιών, για λόγους εθνικής ανάγκης και την ανέγερση στρατιωτικών εγκαταστάσεων.

1869

Η περιοχή του στρατοπέδου και του πάρκου Βελισσαρίου, αποκαλούνταν Τοπ Αλτί, που στα τουρκικά σήμαινε "περιοχή εντός της ακτίνας της βολής των όπλων που είχαν τοποθετηθεί σε φρούριο". Στα πλαίσια του εκσυγχρονισμού της πόλης, στην περιοχή του στρατοπέδου Βελισσαρίου το 1869, ξεκίνησαν να υλοποιούνται διάφορα έργα εκπαιδευτικού και αναπτυξιακού χαρακτήρα, όπως τεχνική σχολή του Αυτοκρατορικού Πολυτεχνείου "Ισλαχανέ" (δηλαδή Πολυχώρος πολιτισμού), εργαστήρια και ορφανοτροφείο για φιλοξενία των 120 μαθητών της σχολής.

1959

Πεθαίνει ο δήμαρχος Βασ. Πυρσινέλλας, αφήνοντας την περιουσία του στον Δήμο Ιωαννινών. Μέρος της αποτελούσε η ευρύτερη περιοχή του μετέπειτα στρατοπέδου. Μετά τη δεκατία του '60, 320 στρέματα αξιοποιήθηκαν για την κατασκευή του πάρκου Πυρσινέλλα και τα υπόλοιπα 50 παραχωρήθηκαν, μαζί με άλλες απαλλοτριώσεις, για την ανέγερση στρατιωτικών εγκαταστάσεων.

**ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ
Η ΕΙΣΟΔΟΣ
ΣΤΟΥΣ ΜΗ ΕΧΟΝΤΕΣ
ΕΡΓΑΣΙΑ**

1868

Ο Αχμέτ Ρασίμ Πασάς ήταν Οθωμανός διοικητής του βιλαετίου των Ιωαννίνων. Προώθησε τον εκσυγχρονισμό της πόλης οργανώνοντας δρόμους, πλατείες και δημόσια κτίρια, εισάγοντας στοιχεία σχεδιασμένης ρυμοτομίας για τη βελτίωση της αστικής οργάνωσης.

1913

Ο Ταγματάρχης Ι. Βελισσαρίου, έπαιξε καθοριστικό ρόλο στην απελευθέρωση των Ιωαννίνων και της Ηπείρου, διακρινόμενος στη Μάχη του Μπιζανίου. Τον Φεβρουάριο του 1913 οδήγησε στην άνευ όρων παράδοσή των Οθωμανών και στην απελευθέρωση της πόλης.

1960

Το Υπ. Εθνικής Αμύνης, επιλέγει τη θέση για την εγκατάσταση του στρατοπέδου Βελισσαρίου.

2024

Μετά από 65 χρόνια, το στρατόπεδο παύει να λειτουργεί.

1.2 Στρατηγική θέση

Μέσα από την ανάλυση της ευρύτερης περιοχής, εντοπίστηκαν οι συσχετισμοί που απορρέουν από την υφιστάμενη κατάσταση, καθώς και οι δυναμικές που μπορούν να αξιοποιηθούν για τον μετασχηματισμό της. Η στρατηγική θέση του οικοπέδου, στην είσοδο της πόλης και σε άμεση εγγύτητα με το ιστορικό κέντρο, το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων και βασικούς οδικούς άξονες, το καθιστά έναν κρίσιμο κόμβο στη συνολική πολεοδομική δομή της πόλης.

Ενδεικτικά, η πρόσβαση στο κέντρο της πόλης και το πανεπιστήμιο μπορεί να πραγματοποιηθεί πεζή σε περίπου τριανταπέντε λεπτά, ενώ η σύνδεση με το παραλίμνιο μέτωπο επιτυγχάνεται σε μόλις δεκαπέντε λεπτά από την ανατολική πλευρά του οικοπέδου. Οι χρόνοι αυτοί μειώνονται σημαντικά, περίπου στο ένα τρίτο, όταν η μετακίνηση πραγματοποιείται με ποδήλατο, γεγονός που αναδεικνύει το οικόπεδο ως βασικό κρίκο σε ένα δίκτυο ήπιων μετακινήσεων και καθημερινών διαδρομών.

1.3 Θεάσεις - Συνδέσεις

Η κεντρική πύλη του στρατοπέδου βρίσκεται σε υψόμετρο τετρακοσίων ογδόντα δύο μέτρων ενώ το ψηλότερό του σημείο είναι στα πεντακόσια έξι μέτρα, δημιουργώντας πολλαπλές θεάσεις προς το λεκανοπέδιο, τα βουνά που το περιβάλλουν, τη λίμνη και τα περιαστικά δάση Φρόντζου και πάρκου Πυρσινέλλα. Το χαμηλότερο σημείο του οικοπέδου βρίσκεται στο όριο με τη λεωφόρο Νικοπόλεως, όπου το υψόμετρο είναι τετρακόσια εβδομήντα εννέα μέτρα.

Επιπλέον σηματοδοτεί την είσοδο της πόλης των Ιωαννίνων, καθώς βρίσκεται στην αρχή του αστικού ιστού. Βασικές αρτηρίες όπως οι λεωφόροι Δωδώνης, Κενάν Μεσαρέ και Νικοπόλεως, διαγράφουν την περίμετρο του οικοπέδου και σημαντικοί κυκλικοί κόμβοι στα όριά του, καθορίζουν μεγάλο μέρος της αστικής κινητικότητας.

Προς λίμνη

Προς πάρκο Πυρσινέλλα

Προς λεκανοπέδιο Ιωαννίνων

Προς δάσος Φρότζου

Χάρτης θεάσεων

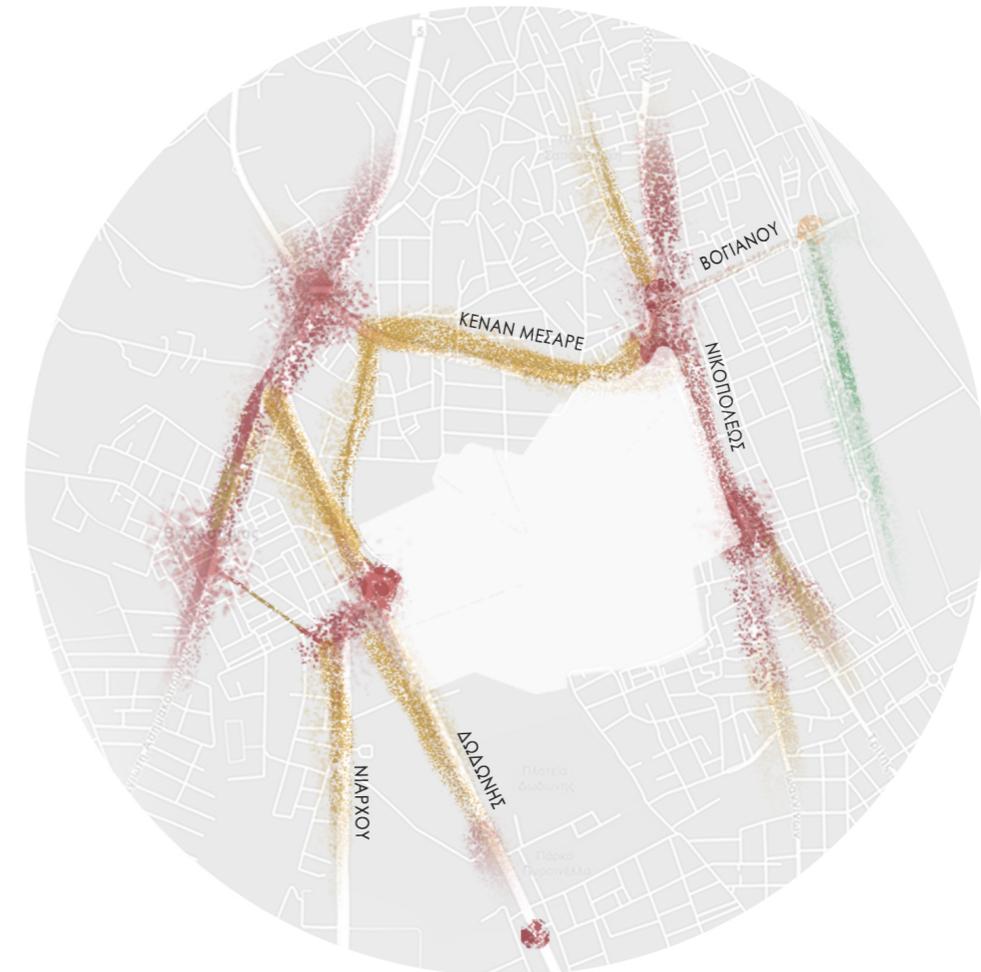
1.4 Πυκνότητες και ροές

Ενδιαφέρον είναι να παρατηρήσουμε τις πυκνότητες πληθυσμού στην ευρύτερη περιοχή, όπου διαπιστώνουμε ότι το στρατόπεδο λειτουργεί σαν μια διακοπή στον αστικό ιστό, ο οποίος τις τελευταίες δεκαετίες εξελίσσεται ταχύτατα προς τα νότια.

Πληθυσμιακές συγκεντρώσεις

Ανάλογη είναι και η εικόνα όσον αφορά στις πυκνότητες των κινήσεων, καθώς ο κόμβος μπροστά από την είσοδο του στρατοπέδου επί της λεωφόρου Δωδώνης, είναι κρίσιμος για ένα πλήθος μετακινήσεων. Αντίστοιχα, οι κόμβοι περιμετρικά του οικοπέδου εξυπηρετούν την προσέγγιση των αποκομμένων συνοικιών.

Πυκνότητες κινήσεων

1.5 Ανάγλυφο και οικοσύστημα

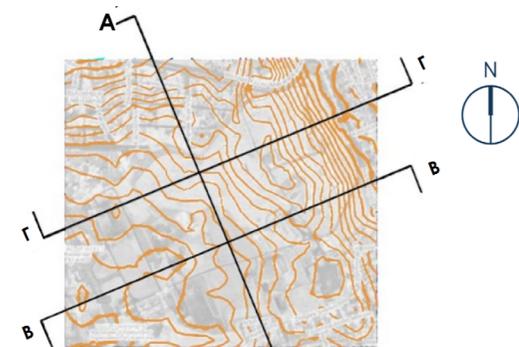
Παρατηρώντας τις τομές του οικοπέδου διαπιστώνουμε ότι δεν υπάρχει έντονη υψομετρική διαφορά εντός του, με μέγιστη κλίση 6,7%, σε μήκος τετρακοσίων μέτρων προς την πλευρά της λεωφόρου Νικοπόλεως.

Καλύτερη οπτική προς το στρατόπεδο έχουμε από τις περιοχές της Βρυσούλας και της Κιάφας, οι κατοικίες των οποίων συχνά εφάπτονται στο συρματοπλέγμα.

Υπάρχει μια έντονη αντίθεση μεταξύ του οικοπέδου και της πόλης, όσον αφορά στη φύση και

τη βιοποικιλότητα. Παρόλο που στην έκταση κυριαρχούν τα μαλακά εδάφη και η μέτρια βλάστηση, η ελεγχόμενη στρατιωτική χρήση, στέρησε την περιοχή από τη δυναμική της ως διαδρόμου βιοποικιλότητας.

Επομένως, συμπεραίνουμε ότι η ενίσχυση του τοπικού οικοσυστήματος και ο εμπλουτισμός του με αυτόχθονη βλάστηση, μπορεί να λειτουργήσει ευεργετικά σε επίπεδο έκτασης αλλά και ως ρυθμιστής του μικροκλίματος της περιοχής.

Εγκάρσια τομή ΑΑ

Βρυσούλα

Κιάφα

Διαμήκης τομή ΒΒ

Σεισμόπληκτα

Βοτανικός

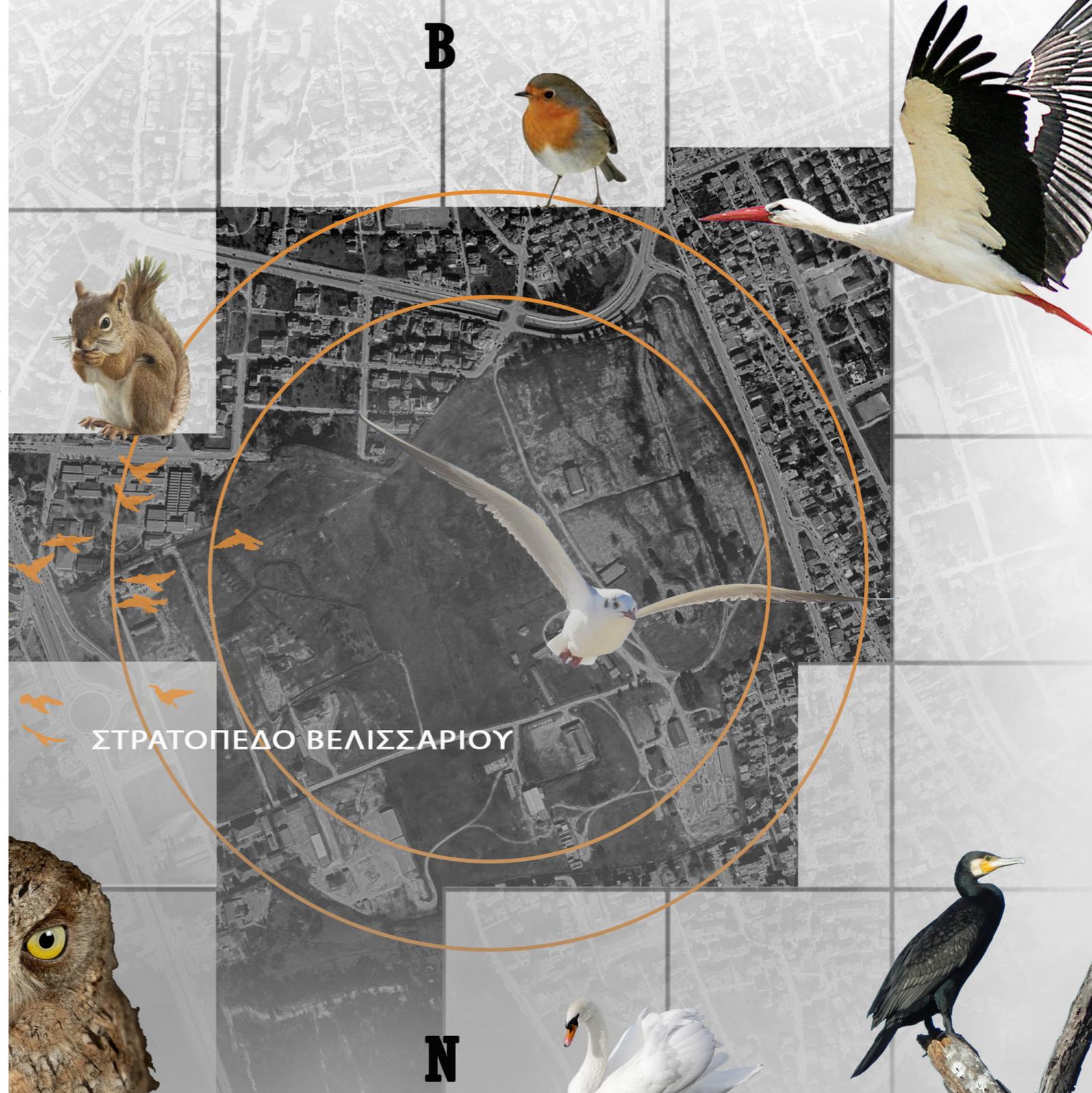
Διαμήκης τομή ΓΓ

Σεισμόπληκτα

Βοτανικός

Τομές φυσικού εδάφους

02

Ανάλυση Περιοχής

Οι συνοικίες που περικλείουν το στρατόπεδο είναι η Κιάφα, τα Σεισμόπληκτα, η Βρυσούλα και ο Βοτανικός. Παρά τη στρατηγική του θέση και τη μεγάλη έκταση που καταλαμβάνει, ο χώρος παραμένει μέχρι σήμερα αδρανής και αποκομμένος από την καθημερινή ζωή της πόλης, λειτουργώντας περισσότερο ως εμπόδιο παρά ως στοιχείο σύνδεσης.

Αυτό καθιστά αναγκαία την επαναξιολόγηση της σχέσης του με το περιβάλλον του. Η απουσία διαμπερότητας έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία ενός χωρικού φράγματος, το οποίο διακόπτει τις καθημερινές διαδρομές και απομονώνει τις γειτονικές συνοικίες. Έτσι δημιουργεί ένα χάσμα μεταξύ τους, παράγοντας έναν κατακερματισμένο τόπο.

2.1 Ανάλυση Συνοικιών

Όπως εύκολα μπορεί να διαπιστώσει κανείς, το οικόπεδο λειτουργεί σήμερα ως μια μεγάλη διακοπή στη συνέχεια του αστικού ιστού της πόλης. Η έκταση των πεντακοσίων ογδόντα πέντε στρεμμάτων, σε συνδυασμό με την περιορισμένη δυνατότητα εγκάρσιας διάσχισης, δημιουργεί ένα σαφές όριο ανάμεσα στις γειτονικές περιοχές, επηρεάζοντας τόσο την καθημερινή κίνηση των κατοίκων όσο και τη συνολική αναγνωσιμότητα του χώρου.

Η διάσχιση της έκτασης με τα πόδια απαιτεί περίπου δέκα έως είκοσι λεπτά. Η ελάχιστη εγκάρσια απόσταση μεταξύ των περιοχών Κιάφας και Βρυσούλας ανέρχεται στα πεντακόσια μέτρα, ενώ η μέγιστη απόσταση, μεταξύ των λεωφόρων Δωδώνης και Νικοπόλεως, φτάνει το ένα χιλιόμετρο, υπογραμμίζοντας την κλίμακα και τη βαρύτητα της έκτασης στον αστικό ιστό.

Το πρώην Στρατόπεδο Βελισσαρίου αποτελεί ένα σαφώς οριοθετημένο σύνολο, το οποίο περιβάλλεται από διαφορετικές αστικές συνθήκες, όπως περιοχές κατοικίας, μεγάλες κυκλοφοριακές αρτηρίες και ζώνες πρασίνου. Η συνύπαρξη αυτών των ετερόκλητων στοιχείων εντείνει τον χαρακτήρα του χώρου ως ενδιάμεσου και μεταβατικού. Τα αυστηρά όρια και η εσωστρεφής του οργάνω-

ση λειτουργούν ως μηχανισμοί αποκλεισμού, ενισχύοντας τον κατακερματισμό του αστικού ιστού.

Στις περιβάλλουσες γειτονιές έχουμε εντοπίσει μικρούς δημόσιους χώρους όπως πάρκα, παιδικές χαρές και εκπαιδευτικά ιδρύματα, ενώ έχουμε παρατηρήσει έλλειψη εκτεταμένων κοινόχρηστων χώρων πρασίνου.

Χάρτης συνοικιών-αποστάσεων

Χάρτης με δημόσιους χώρους

2.2 Όρια - Κίνηση - Ήχος

Όρια

Τα όρια δεν αντιμετωπίζονται ως στατικές γραμμές διαχωρισμού, αλλά ως δυναμικές ζώνες μετάβασης με διαφορετικές χωρικές ποιότητες, με δυνατότητα επαναπροσδιορισμού και ενεργοποίησης. Εντοπίσαμε τα σκληρά, ρευστά και μαλακά οικιστικά όρια του οικοπέδου και τις ποιότητες που προκύπτουν από αυτά. Προς τις κύριες οδικές αρτηρίες τα όρια εμφανίζονται ως σκληρά και αδιάρρηκτα, ενώ προς τις οικιστικές περιοχές παρουσιάζουν ηπιότερα χαρακτηριστικά. Επιπλέον καταγράψαμε τις προσβάσεις, κατά κύριο λόγο κλειστές, καθώς και τις δυνατότητες ένταξης στην χωροταξία της πόλης, όπως αυτές προκύπτουν από τα όρια και το ανάγλυφο. Η ανάγνωση αυτή επιτρέπει την κατανόηση των ορίων ως πεδία σχεδιαστικής παρέμβασης και όχι ως εμπόδια.

- **μαλακά** οικιστικά όρια (κέντρο πόλης, φύση)
- **σκληρά** όρια (περιμετρικές λεωφόροι)
- ένταξη στην **χωροταξία** της πόλης
- κλειστός χώρος - **άνοιγμα** στη γειτονιά

- **ιεράρχηση** δικτύου κυκλοφορίας
- **κίνηση** : (ά)σκοπη, στάση, πέρασμα
- ενδιάμεσος **σταθμός** στο όριο της πόλης
- **ένταξη** ήπιας κυκλοφορίας
- **σύνδεση** οικιστικών συνόλων

Κίνηση και Ροές

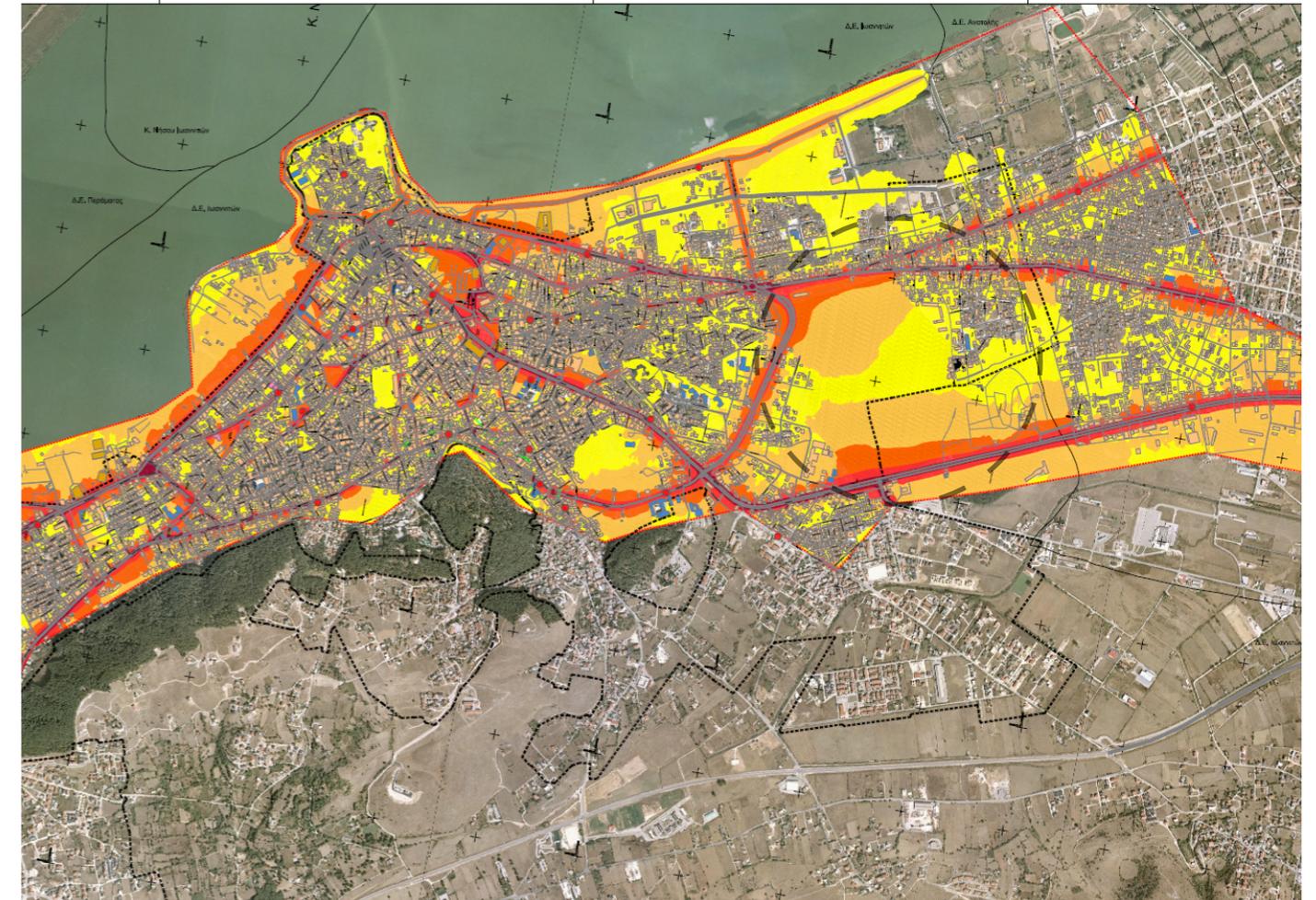
Η κυκλοφορία γύρω από το στρατόπεδο είναι έντονη, ωστόσο το εσωτερικό του παραμένει αποκομμένο από τα δίκτυα πεζής και ποδηλατικής κίνησης της πόλης ενώ οι υπάρχοντες κυκλοφοριακοί κόμβοι γύρω από το οικόπεδο δεν αξιοποιούν τη δυναμική του εσωτερικού του. Ως προς την κίνηση, αξιολογήσαμε την ιεράρχηση του οδικού δικτύου, μελετώντας τις κύριες αρτηρίες, τις πολυσύχναστες οδούς, τα μέσα μαζικής μεταφοράς, τις πιθανές εισόδους προς το οικόπεδο, τους άξονες και τους κόμβους περιμετρικά από αυτό. Σημαντικό στοιχείο ως προς τις ροές είναι και η ποιοτική τους διάσταση, αν δηλαδή πρόκειται για κινήσεις στοχευμένες ή χωρίς συγκεκριμένο σκοπό, όπως επίσης και οι στάσεις που επιλέγει να κάνει ο χρήστης. Η απουσία διαμπερών διαδρομών ενισχύει τον χαρακτήρα του χώρου ως αδιεξόδου, περιορίζοντας τη δυνατότητα ένταξης του στην καθημερινή κινητικότητα των κατοίκων. Η ανάλυση των κινήσεων αναδεικνύει την ανάγκη δημιουργίας ενός νέου δικτύου ροών, το οποίο θα επιτρέπει τόσο τη διέλευση όσο και τη στάση.

- διαφορετική **ένταση** θορύβου σε κάθε όριο
- **απόσταση** από τις λεωφόρους για μείωση θορύβου
- **ποιότητα** μικροκλίματος

Ηχοτοπίο

Διαπιστώσαμε ότι κάθε πλευρά του στρατοπέδου έχει εντελώς διαφορετική ένταση και ηχητική ταυτότητα, καθώς συνορεύει με περιοχές ποικίλων χαρακτηριστικών, όπως λεωφόρους και κατοικημένες περιοχές. Η γεινίαση με μεγάλους οδικούς άξονες δημιουργεί αυξημένα επίπεδα ηχορύπανσης στα όρια του οικοπέδου, ενώ το εσωτερικό, λόγω της έλλειψης φύτευσης, δεν διαθέτει επαρκή φίλτρα απορρόφησης του θορύβου, αλλά διευκολύνει τη διάχυσή του, μιας και δεν έχει καθόλου ψηλή βλάστηση.

Με γνώμονα την ιδέα των τριών αυτών στοιχείων, εστιάσαμε στους συσχετισμούς που αυτά διαμορφώνουν και τις δυναμικές που μπορούμε να αξιοποιήσουμε στην πρότασή μας.

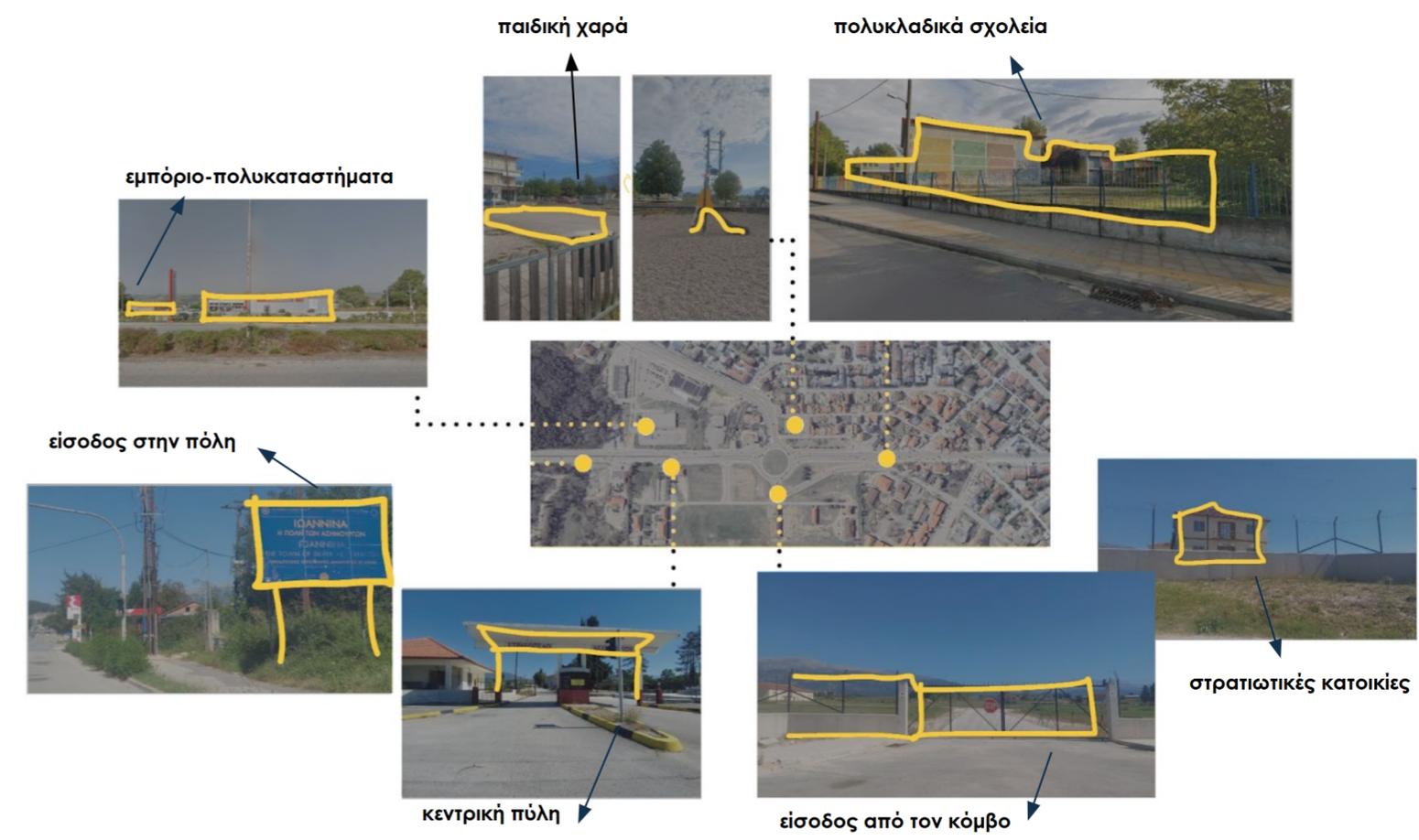

Χάρτης Θορύβου
πηγή εικόνας : ΥΠΕΚΑ, αξιολόγηση περιβαλλοντικού θορύβου
στο πλαίσιο εφαρμογής της οδηγίας 2002/49/EK για τα
πολεοδομικά συγκροτήματα Ιωαννίνων και Καβάλας,
Μάρτιος 2014

2.3 Ανάλυση Ορίων

Δυτικό όριο-Βελισσάριος-Σεισμόπληκτα

Το δυτικό όριο χαρακτηρίζεται κυρίως ως σκληρό και έντονα αστικό, καθώς συνορεύει με τη λεωφόρο Δωδώνης, μία από τις βασικές και πιο πολυσύχναστες κεντρικές αρτηρίες της πόλης των Ιωαννίνων. Η λεωφόρος αυτή λειτουργεί όχι μόνο ως άξονας κυκλοφορίας, αλλά και ως σαφές χωρικό όριο ανάμεσα στο στρατόπεδο και τον αστικό ιστό, δημιουργώντας αυξημένα επίπεδα θορύβου και έντονης κινητικότητας. Εκατέρωθεν της οδού αναπτύσσονται κυρίως εμπορικές χρήσεις, καθώς και διάσπαρτοι δημόσιοι χώροι. Η περιοχή των Σεισμόπληκτων αποτελεί μια δυναμικά αναπτυσσόμενη γειτονιά, με μικτή φυσιογνωμία και κυρίαρχες τις κατοικίες, συμπληρωμένες από καταστήματα, χώρους εστίασης, μικρά πάρκα και υπαίθριες δραστηριότητες. Διασχίζεται από τη λεωφόρο Νιάρχου, έναν βασικό άξονα που συνδέει το κέντρο της πόλης με την περιφερειακή οδό, το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων και το Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο, ενισχύοντας τον ρόλο της ως κόμβο καθημερινής μετακίνησης και ζωής.

Κύριες οδοί

Περιοχές πρασίνου

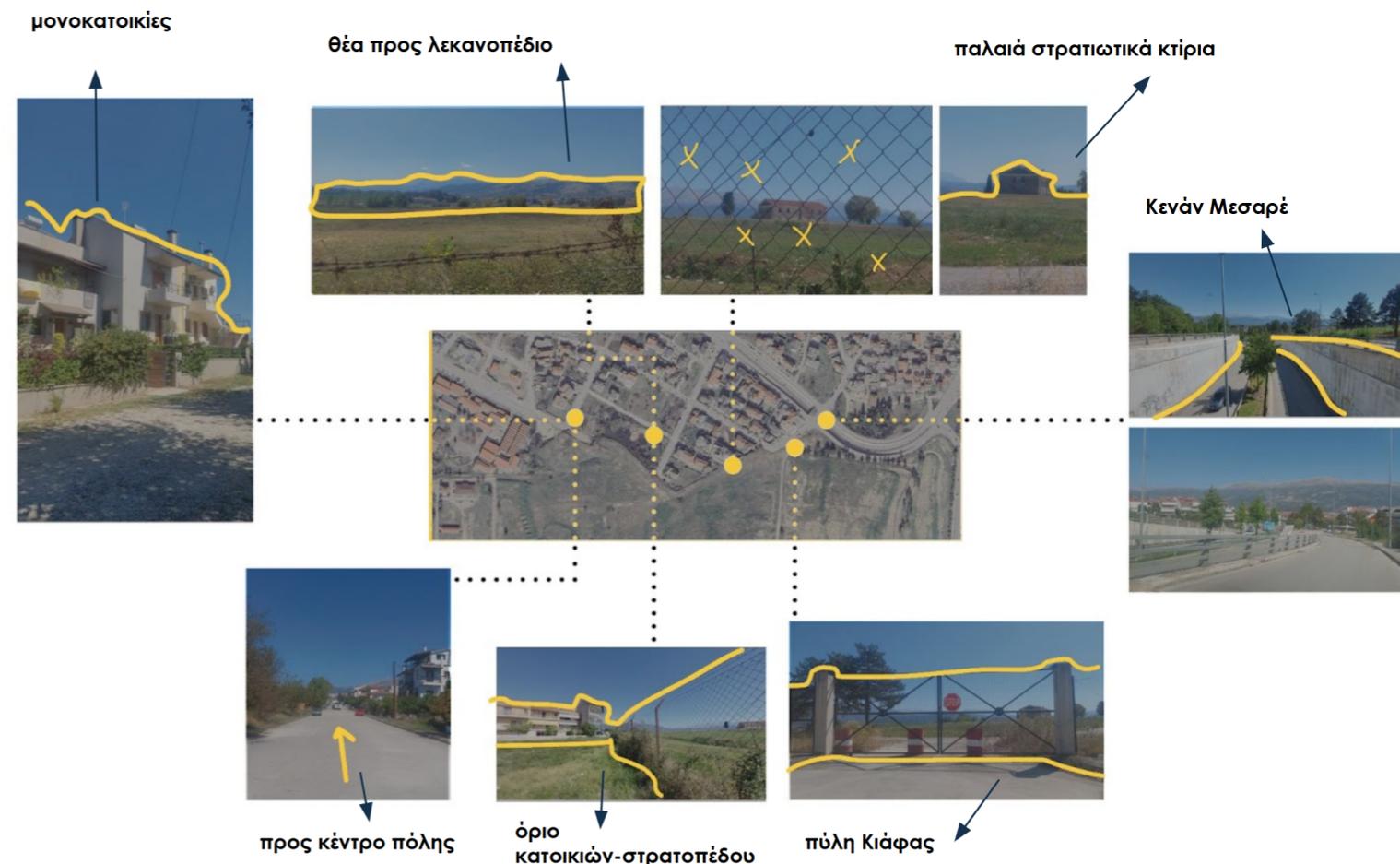
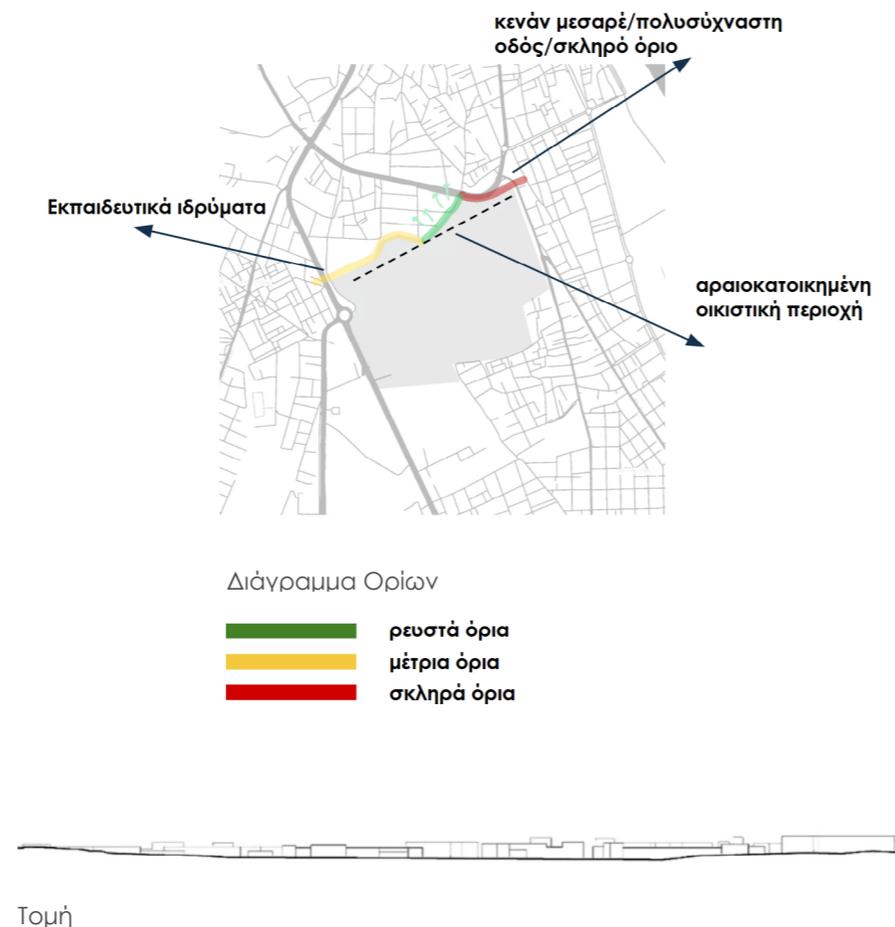
Κύριες χρήσεις

Διάγραμμα ήχου-θορύβου

Βορεινό όριο - Κιάφα

Στο βόρειο όριο του οικοπέδου συναντάμε τα Πολυκλαδικά Σχολεία, τα οποία συγκροτούν ένα μέτριο όριο, καθώς η αυλή τους μοιάζει να αποτελεί μια άτυπη συνέχεια του χώρου του στρατοπέδου. Η σχέση αυτή δημιουργεί συνθήκες οπτικής και χωρικής συνέχειας. Ακολουθεί η περιοχή της Κιάφας, μια σχετικά αραιοκατοικημένη, νεότερη αλλά ταχέως αναπτυσσόμενη συνοικία, με κυρίαρχες τις κατοικίες. Η περιοχή χαρακτηρίζεται από την παρουσία σχολικών μονάδων, μονοκατοικιών και περιορισμένου αριθμού πολυκατοικιών, ενώ κατοικείται κυρίως από οικογένειες με παιδιά. Το όριο αυτό εμφανίζεται πιο ήπιο και φιλικό προς τον πεζό. Στη συνέχεια, η λεωφόρος Κενάν Μεσαρέ δημιουργεί ένα σκληρό και έντονα οριοθετημένο όριο. Η έντονη υψομετρική διαφορά ενισχύει την αίσθηση της αποκοπής μεταξύ του στρατοπέδου και του περιβάλλοντος αστικού ιστού.

Κύριες οδοί

Περιοχές πρασίνου

Κύριες χρήσεις

Διάγραμμα ήχου-θορύβου

Ανατολικό όριο - Βοτανικός

Ανατολικά, το οικόπεδο συνορεύει με τη λεωφόρο Νικοπόλεως και την περιοχή του Βοτανικού, όπου κυριαρχούν πολυκατοικίες με ισόγεια καταστήματα κατά μήκος του δρόμου, δημιουργώντας ένα ενεργό αστικό μέτωπο. Το όριο αυτό παρουσιάζει αυξημένες ροές κίνησης και έντονη καθημερινή δραστηριότητα, ενώ ταυτόχρονα προσφέρει τη δυνατότητα δυναμικής σύνδεσης του οικοπέδου τόσο με τη γειτονιά όσο και με τον ευρύτερο άξονα που οδηγεί προς το παραλίμνιο μέτωπο της πόλης.

Ο Βοτανικός αποτελούσε παλαιότερα αγροτική περιοχή και στη συνέχεια μία από τις πιο υποβαθμισμένες συνοικίες στα όρια της πόλης. Σήμερα, νέες υποδομές αντικαθιστούν τις παλιές ισόγειες κατοικίες, με αρκετά καλή διασπορά κοινόχρηστων χώρων, αποτελώντας πόλο έλξης για νέες οικογένειες.

Διάγραμμα Ορίων

- ρευστά όρια
- μέτρια όρια
- σκληρά όρια

Τομή

προς λίμνη Παμβώτιδα

πράσινο όριο με την πόλη

οδός Νικοπόλεως μέτρια κυκλοφορία/κατοικίες-καταστήματα

έλλειψη δημόσιων χώρων

παραμέληση

σύνδεση με ΜΜΜ

ισόγεια καταστήματα

παλαιά κτίρια

πύλη από Νικοπόλεως

αντιθέσεις αστικού ιστού και στρατοπέδου

Κύριες οδοί

Περιοχές πρασίνου

Δημόσιοι χώροι

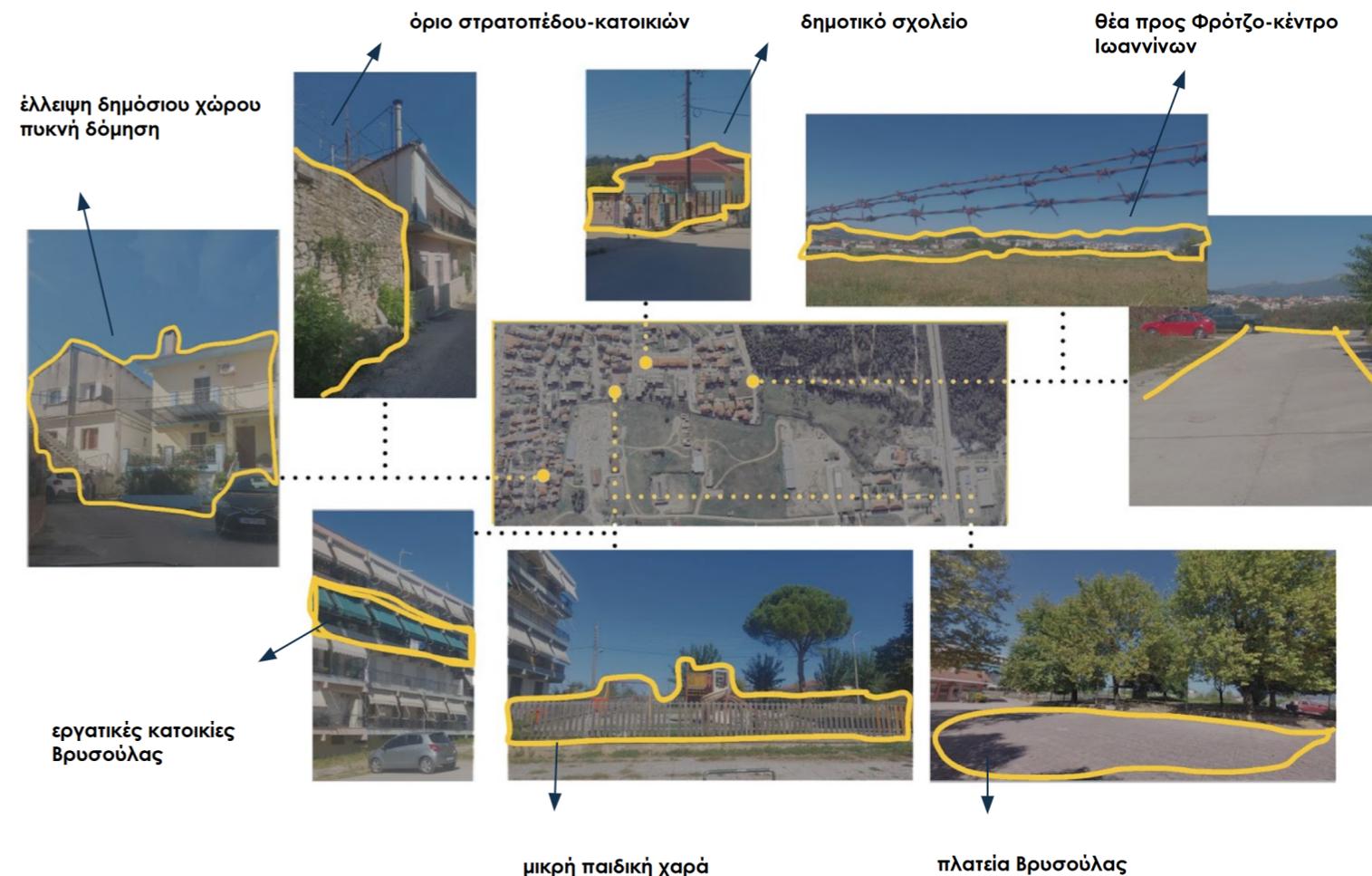
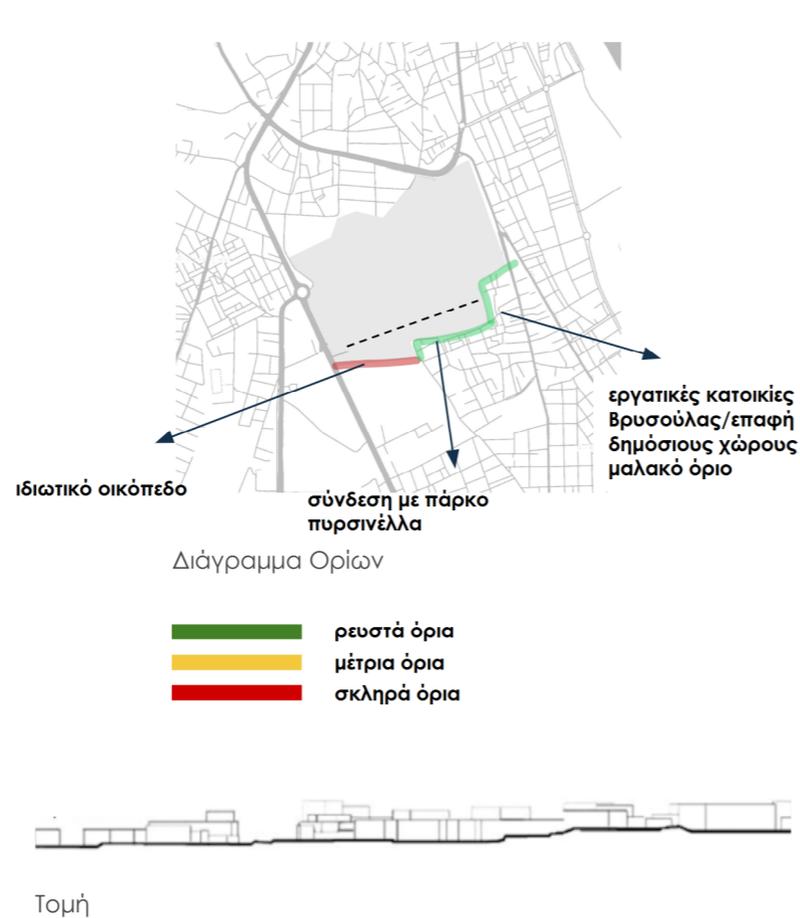

Διάγραμμα ήχου-θορύβου

Νότιο όριο - Βρυσούλα

Τέλος, στο νότιο όριο του οικοπέδου συναντάμε την περιοχή των εργατικών κατοικιών της Βρυσούλας. Το όριο αυτό χαρακτηρίζεται ως ήπιο, καθώς υπάρχει άμεση χωρική και οπτική επαφή του στρατοπέδου με τις γύρω κατοικίες, την πλατεία και την παιδική χαρά της περιοχής. Σε αρκετά σημεία, οι κατοικίες εφάπτονται στον τοίχο ή το συρματόπλεγμα του στρατοπέδου, με αποτέλεσμα το εσωτερικό του οικοπέδου να αποτελεί το βασικό τους οπτικό μέτωπο.

Η περιοχή της Βρυσούλας αναπτύχθηκε σταδιακά, αρχικά με άτακτη ρυμοτομία και στη συνέχεια με την κατασκευή εργατικών κατοικιών. Σήμερα χαρακτηρίζεται από σχετικά πυκνή δόμηση, περιορισμένη παρουσία ελεύθερων και δημόσιων χώρων και βρίσκεται σε φάση περαιτέρω ανάπτυξης. Στο δυτικό της άκρο εκτείνεται το πάρκο Πυρσινέλλα, το οποίο, αν και δεν συνδέεται άμεσα με το στρατόπεδο, συγκροτεί έναν ευρύτερο πράσινο πόλο, δημιουργώντας προϋποθέσεις για μελλοντικές χωρικές και λειτουργικές συνέργειες.

Κύριες οδοί

Περιοχές πρασίνου

Δημόσιοι χώροι

Διάγραμμα ήχου-θορύβου

2.4 SWOT Analysis

Στα δυνατά σημεία της περιοχής μελέτης, συμπεριλαμβάνεται η στρατηγική τοποθεσία, τόσο ως προς τις εποπτικές θεάσεις όσο και ως προς την κομβική θέση που έχει μεταξύ συνοικιών με διαφορετικά ποιοτικά χαρακτηριστικά. Σημαντική είναι επίσης η εγγύτητα με το πανεπιστήμιο και η δυνατότητα σύνδεσης με το πάρκο Πυρσινέλλα,

καθώς και το γεγονός ότι η ευρύτερη περιοχή έχει αραιή υφιστάμενη δόμηση και βρίσκεται σε αναπτυσσόμενη φάση. Τέλος, το κτιριακό απόθεμα στο εσωτερικό του στρατοπέδου, δίνει τη δυνατότητα αξιολόγησης και επανάχρησης επιλεγμένων δομών.

strengths

Στις αδυναμίες, που ουσιαστικά αφορούν στην υφιστάμενη κατάσταση, εντοπίζουμε φαρδείς κυκλοφοριακές άξονες περιμετρικά, ως αστικές ρωγμές, ένα μη ξεκάθαρο ιδιοκτησιακό καθεστώς και έλλειψη πρασίνου με υγιή ποιοτικά χαρακτηριστικά. Επιπλέον βρίσκεται σε επαφή με μεγάλες και θορυβώδεις λεωφόρους με δυσκολία πεζής

προσέγγισης και ένα αυστηρό όριο, χαραγμένο στη συλλογική μνήμη, με το περιμετρικό συρματοπλέγμα να καθιστά τον χώρο απροσπέλαστο στους πολίτες για χρόνια. Παράλληλα παρατηρούνται πολλές ελλείψεις στην ευρύτερη περιοχή, όπως κοινόχρηστων και κοινωφελών χώρων, παιδικών χαρών, σχολείων και πρασίνου.

weaknesses

Ταυτόχρονα όμως, παρουσιάζονται πολλές ευκαιρίες σε διαφορετικούς τομείς. Υπάρχει περιθώριο για τη δημιουργία δημόσιων χώρων πρασίνου και τη βελτίωση του μικροκλίματος. Επιπλέον το συγκεκριμένο οικόπεδο μπορεί να αποτελέσει έναν κόμβο συνδέσεων με την πόλη, το πανεπιστήμιο, το δίκτυο ποδηλατοδρόμων και το γειτονικό πάρκο Πυρσινέλλα. Ενώ μπορεί να είναι το στοιχείο εκείνο που πλέον θα ενώνει τις τώρα αποσπασματικές συνοικίες που το περιβάλλουν, ως συνδετικός κρίκος στο δίκτυο των μπλε και πράσινων υποδομών σε ευρύτερη κλίμακα.

[Οι “μπλε και οι πράσινες διαδρομές” αναφέρονται σε ένα στρατηγικά σχεδιασμένο δίκτυο φυσικών και ημι-φυσικών περιοχών (πράσινες) και υδάτινων στοιχείων (γαλάζιες) μέσα σε πόλεις και αστικά περιβάλλοντα, με στόχο την παροχή πολλαπλών οικοσυστημικών υπηρεσιών, όπως η διαχείριση όμβριων υδάτων, η βελτίωση της ποιότητας αέρα και νερού, η ενίσχυση της βιοποικιλότητας και η αύξηση της ευημερίας των πολιτών. Περιλαμβάνει πάρκα, δάση, ποτάμια, λίμνες, υδάτινα κανάλια, αλλά και υγροτόπους και άλλους χώρους πρασίνου και νερού που ενσωματώνονται στον αστικό σχεδιασμό.

πηγή: https://environment.ec.europa.eu/topics/nature-and-biodiversity/green-infrastructure_en

opportunities

Παράλληλα βέβαια, δεν μπορούμε να μη λάβουμε υπόψη μας τις απειλές που συχνά αποτελούν τροχοπέδη σε τέτοιες παρεμβάσεις ζωτικής σημασίας. Εστιάζουμε στην μακροπρόθεσμη διαχείριση και συντήρηση μιας τόσο μεγάλης έκτασης, όπου εγκυμονεί ο κίνδυνος εγκατάλειψης, καθώς μπορεί να είναι οικονομικά ανέφικτο να συντηρηθεί. Επιπλέον, όπως η ιστορία έχει δείξει, υπάρχει η απειλή εκτοπισμού του ντόπιου πληθυσμού αν το έργο δεν προσανατολιστεί στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και στην όσμωση με την τοπική κοινότητα, με κίνδυνο τον πράσινο εξευγενισμό της περιοχής (green gentrification).

[Ο “πράσινος εξευγενισμός” (green gentrification) αναφέρεται στην αστική διαδικασία όπου η δημιουργία ή η βελτίωση πράσινων χώρων και περιβαλλοντικών παρεμβάσεων (π.χ. πάρκα, ποδηλατοδρόμοι) σε υποβαθμισμένες περιοχές, οδηγεί σε άνοδο των τιμών ακινήτων και ενοικίων, και τελικά στον εκτοπισμό των φτωχότερων κατοίκων από οικονομικά ισχυρότερα κοινωνικά στρώματα, παρά τα περιβαλλοντικά οφέλη.

Πηγή: <https://www.bcnuej.org/green-gentrification/>

threats

03

Concept - Στοχοθεσία

3.1 Concept

Η πρόταση βασίζεται στη μετάβαση από το κλειστό στο διαπερατό, από τον αποκλεισμό στην ανοιχτότητα. Το πρώην στρατόπεδο, ένας χώρος ελέγχου, ορίων και περιορισμένης πρόσβασης, μετασχηματίζεται μέσω της έννοιας της αστικής ραφής σε τόπο ελευθερίας, παιχνιδιού, μάθησης και κοινωνικής ένταξης. Με αυτόν τον τρόπο λειτουργεί ως μηχανισμός ενσωμάτωσης ενός μέχρι πρότινος απομονωμένου χώρου στον ευρύτερο αστικό ιστό και στην καθημερινή ζωή της πόλης.

Ο τόπος αποδεσμεύεται σταδιακά από τη στρατιωτική του ταυτότητα μέσα από το νέο λειτουργικό του πρόγραμμα και τους σχεδιαστικούς χειρισμούς, ενώ επανανοηματοδοτείται ως δημόσιο τοπίο. Μέσω της οργανικότητας της φύσης, της κίνησης και της παραμονής, ο χώρος αποδίδεται εκ νέου στους κατοίκους, ενισχύοντας την αίσθηση οικειότητας, ελευθερίας και συλλογικής χρήσης.

3.2 Στοχοθεσία

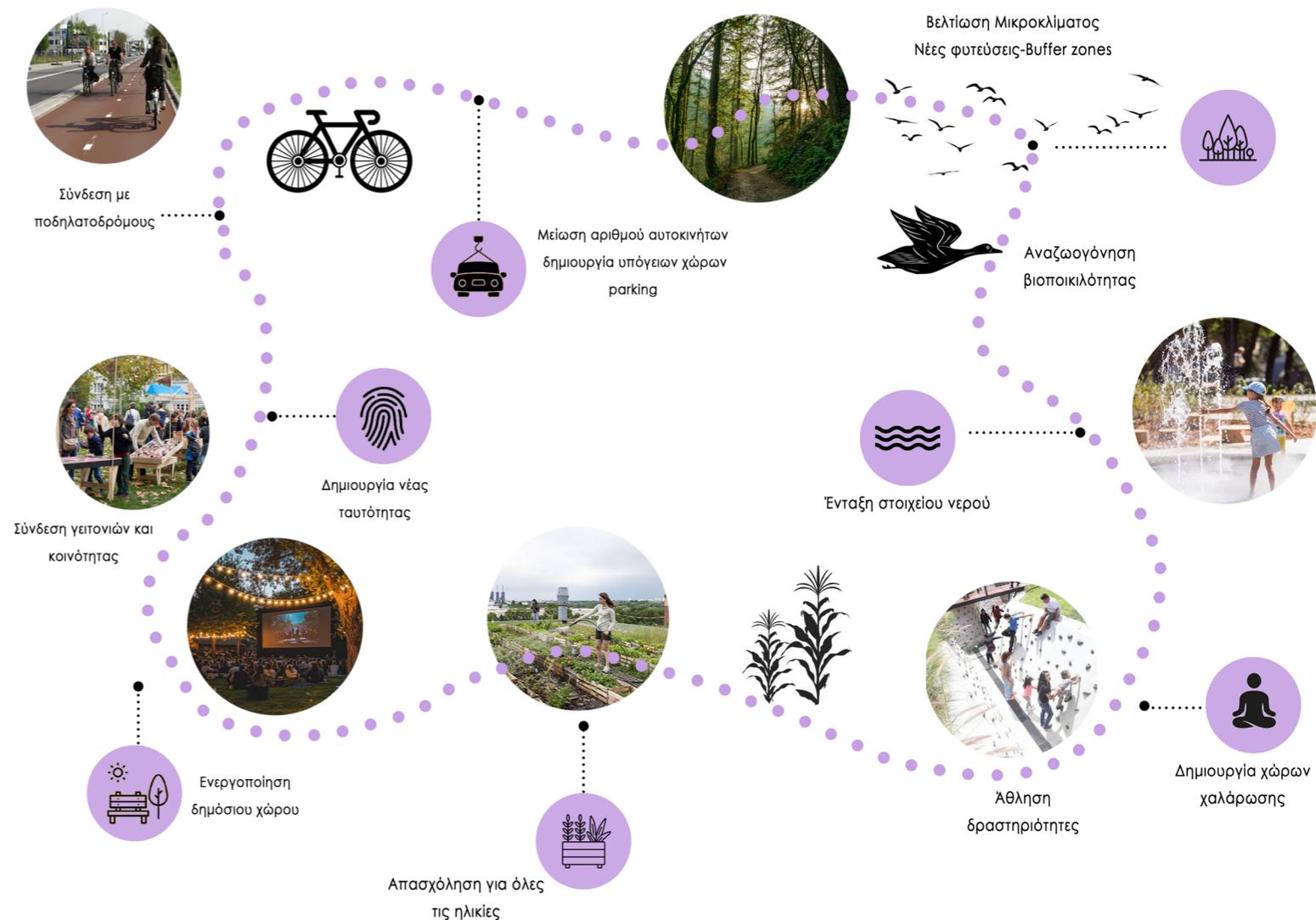
Βασική στοχοθεσία της πρότασής μας, αποτελεί η σύνδεση των γειτονιών και της κοινότητας, η δημιουργία νέας ταυτότητας στην περιοχή, η οπτική σύνδεση με τοπόσημα της πόλης και του λεκανοπεδίου και η δημιουργία ενός σημείου αναφοράς για τους κατοίκους. Παράλληλα, μπορεί να μετατραπεί σε πόλο έλξης για την Ήπειρο και τα Ιωάννινα, μέσω του μετασχηματισμού του πρώην στρατοπέδου Βελισσαρίου από αστικό όριο σε χωρικό σύνδεσμο.

Ταυτόχρονα, βασική πρόθεση είναι η δημιουργία ενός ζωντανού δημόσιου χώρου καθοριστικό για την ποιότητα ζωής των κατοίκων, η βελτίωση του μικροκλίματος και η ανάπτυξη οικολογικής αστικής συνείδησης, μέσω περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης.

Ο χώρος αντιμετωπίζεται ως ενιαίο τοπίο, στο οποίο οι διαδρομές, οι φυτεύσεις και οι δραστηριότητες οργανώνονται με τρόπο που ενισχύει τη διαπερατότητα και την προσβασιμότητα, επιτρέποντας την ομαλή μετάβαση μεταξύ διαφορετικών αστικών συνθηκών.

Πιο συγκεκριμένες στρατηγικές για την επίτευξη της στοχοθεσίας θα αποτελέσουν τα εξής : Ο επαναπροσδιορισμός και η ενεργοποίηση του δημόσιου χώρου και των κατοίκων μέσω δραστηριοτήτων, η σύνδεση με το υπάρχον και προβλεπόμενο δίκτυο ποδηλατοδρόμων της πόλης και η δημιουργία υπόγειων χώρων στάθμευσης, ώστε να αποτελούν κίνητρο για χρήση μέσων μη επιβαρυντικών για την ατμόσφαιρα και την πόλη.

Μέρος της στρατηγικής, αποτελεί επίσης η ένταξη του στοιχείου του νερού και η αναζωογόνηση της βιοποικιλότητας, η δημιουργία περιοχών μετάβασης με ψηλές και πυκνές φυτεύσεις (buffer zones) στο όρια των πιο επιβαρυνμένων πλευρών, ώστε να συμβάλλουν στην απορρόφηση του διοξειδίου του άνθρακα και τον μετριασμό των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής.

04

Λειτουργικό πρόγραμμα

Το λειτουργικό πρόγραμμα οργανώνεται γύρω από δραστηριότητες που προκύπτουν από την ανάλυση SWOT και σχετίζεται με τέσσερις βασικούς πυλώνες που αφορούν στο περιβάλλον, την αναψυχή, τον πολιτισμό και τον αθλητισμό, χωρίς όμως αυτοί να χωροθετούνται σε αυστηρά διακριτές ζώνες. Οι δραστηριότητες αυτές είναι μικτές και συναντώνται σε όλη την έκταση της περιοχής παρέμβασης σύμφωνα με την ιεράρχηση του λειτουργικού προγράμματος, άλλοτε με

ξεκάθαρο διαχωρισμό και άλλες φορές με αρμονική συνύπαρξη λειτουργώντας ως θύλακες που φέρουν το πρόγραμμα και περιβάλλονται από διαδρομές κίνησης και νερού. Οι λειτουργίες αντιμετωπίζονται ως επικαλυπτόμενα στρώματα που επιτρέπουν διαφορετικές αναγνώσεις και τρόπους βίωσης του χώρου, μέσω μιας σκηνογραφικής διάσχισης του πάρκου.

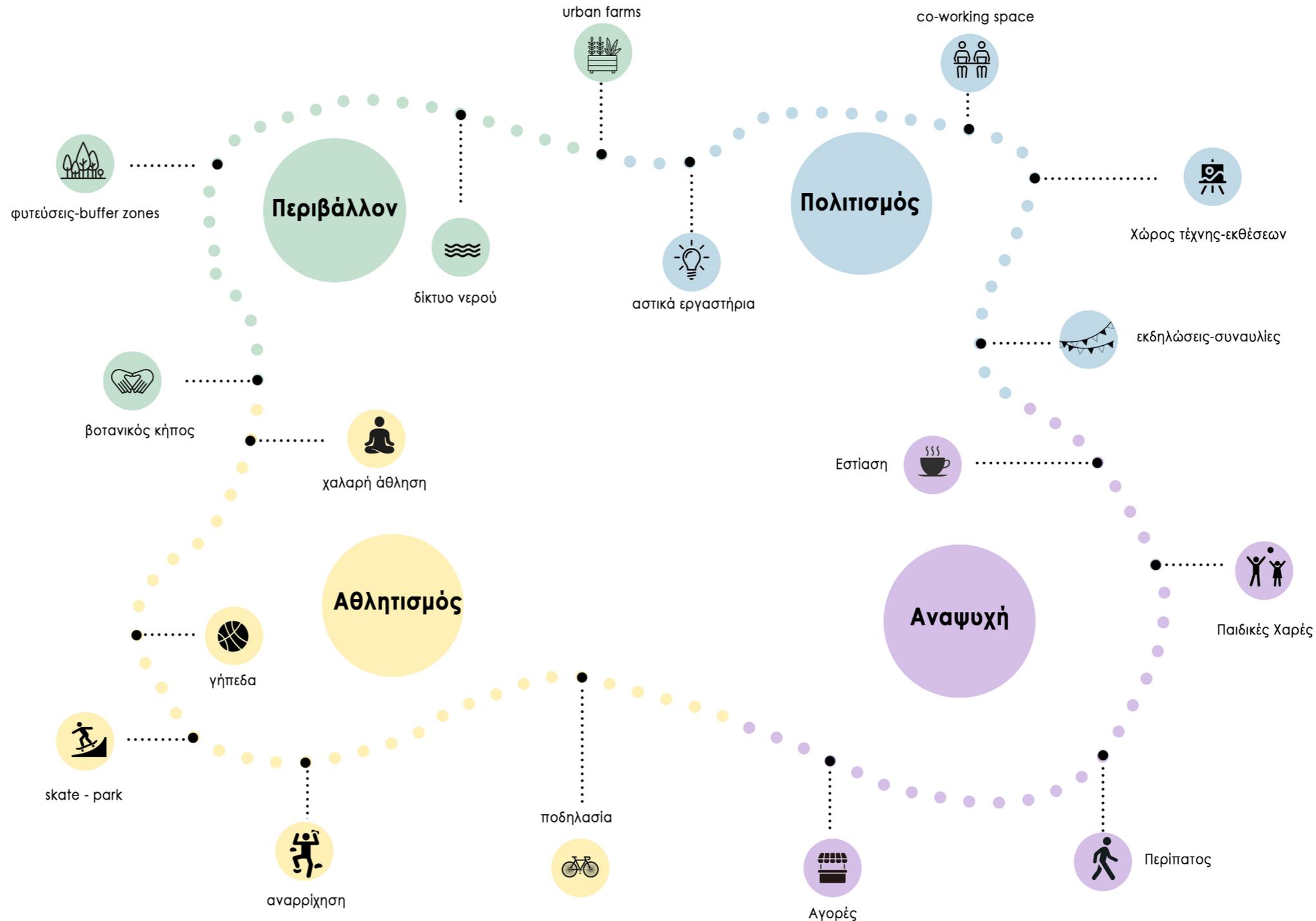
4.1 Δραστηριότητες

Στον αθλητισμό συναντάμε δραστηριότητες όπως skate park, αναρρίχηση, γήπεδα μπάσκετ και πετάνκ, και χώρους με υπαίθρια όργανα γυμναστικής, ενώ όλο το πάρκο διατρέχεται από μικρές διαδρομές που προσφέρονται για ελεύθερο τρέξιμο και ποδηλασία.

Στον πολιτισμό, έχοντας εντοπίσει τα κενά και τις ανάγκες της πόλης, έχουμε επιλέξει να συμπεριλάβουμε έναν υπαίθριο και έναν κλειστό χώρο τέχνης, ατελιέ και ένα υπαίθριο αμφιθέατρο για εκδηλώσεις και φεστιβάλ.

Στο περιβάλλον συγκαταλέγονται οι λίμνες και οι υδάτινες διαδρομές, το παρατηρητήριο, τα αστικά περιβόλια, ο βοτανικός κήπος και η διαβαθμισμένη φύτευση.

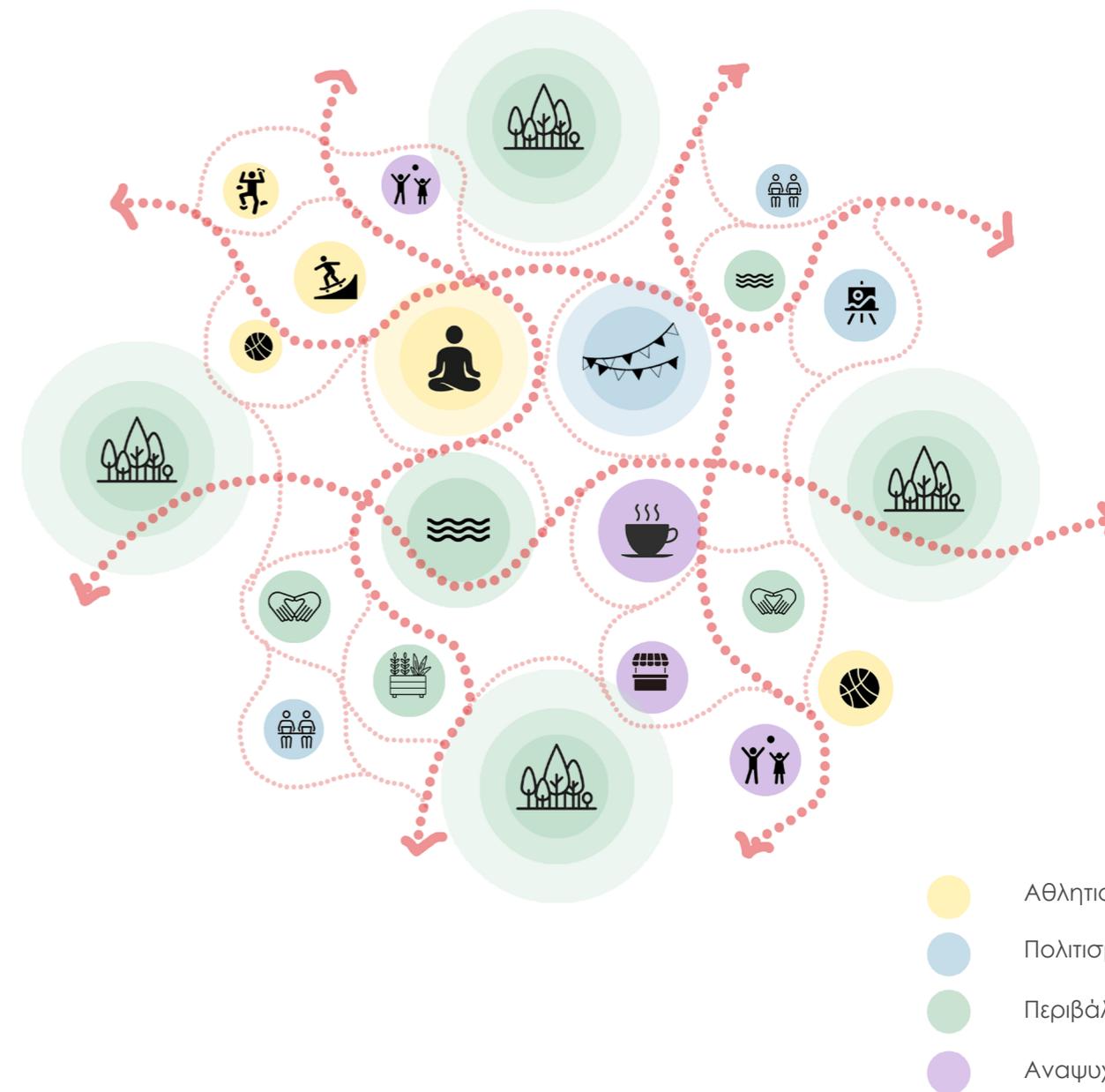
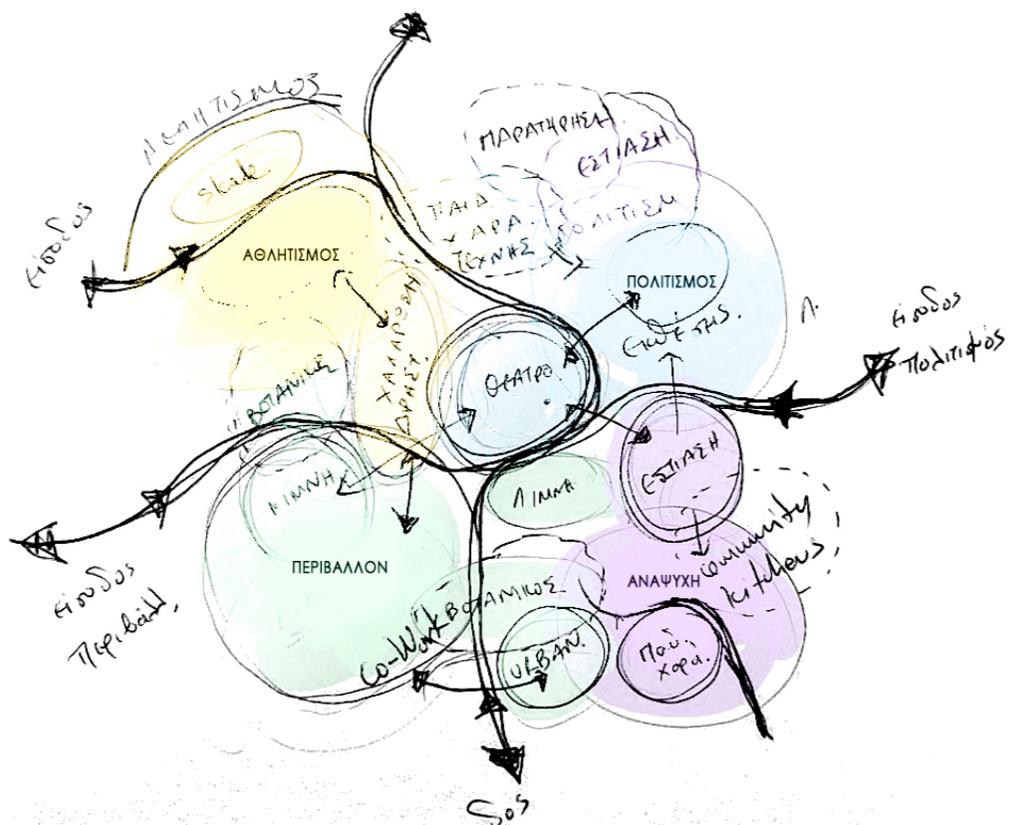
Τέλος ο πυλώνας της αναψυχής χαρακτηρίζεται από πιο έντονες δραστηριότητες όπως παιδικές χαρές, χώρους εστίασης και αγορές αλλά και πιο κοινωνικά προσανατολισμένες, όπως η κοινωνική κουζίνα.

4.2 Εναλλαγή εμπειριών

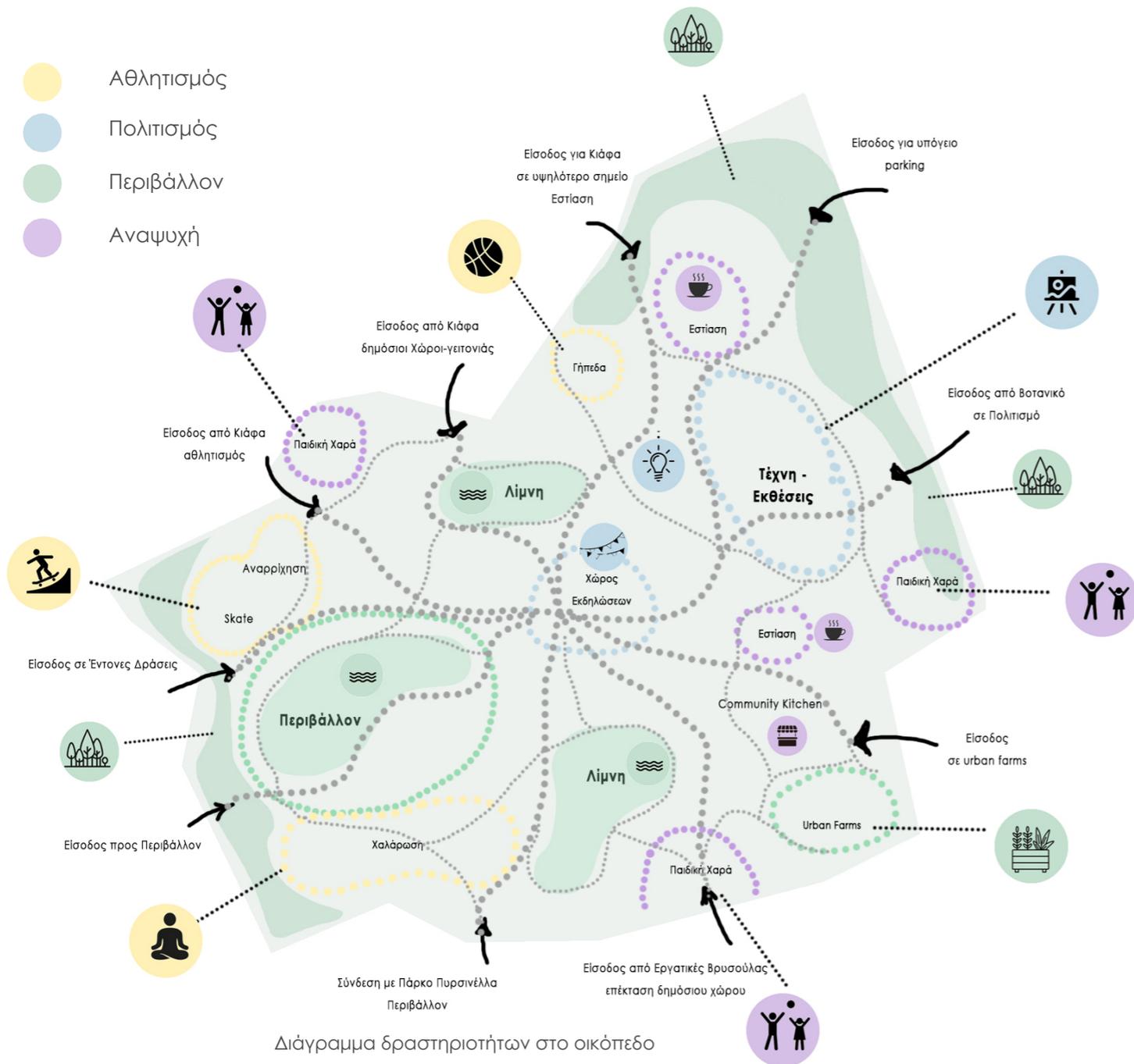
Η κατηγοριοποίηση με βάση την εμπειρία επικεντρώνεται σε μια σειρά ποιοτήτων που προκύπτουν από τη χωρική οργάνωση και την εναλλαγή των λειτουργιών. Συγκεκριμένα, λαμβάνονται υπόψη η ένταση του ήχου και της κίνησης, όπως αυτή διαμορφώνεται μέσα από τις πιο ενεργές ζώνες, καθώς και η ήπια δραστηριότητα και η χαλάρωση, οι οποίες συνδέονται κυρίως με μη προγραμματισμένες χρήσεις και αυθόρμητες μορφές παραμονής.

Με βάση τον βαθμό διαπερατότητας και συνδυαστικά με τα παραπάνω, έχουμε την εξής διαστρωμάτωση των δραστηριοτήτων. Στο εξωτερικό δαχτυλίδι συναντάμε ελεύθερες, καθημερινές χρήσεις με διαδρομές που έλκουν προς το εσωτερικό τους επισκέπτες. Στη μεσαία ζώνη τοποθετούνται οι πολιτιστικές και κοινωνικές δραστηριότητες, ενώ στον κεντρικό πυρήνα επιλέγονται περισσότερο "απρόβλεπτες" ζώνες.

4.3 Δραστηριότητες στο οικόπεδο

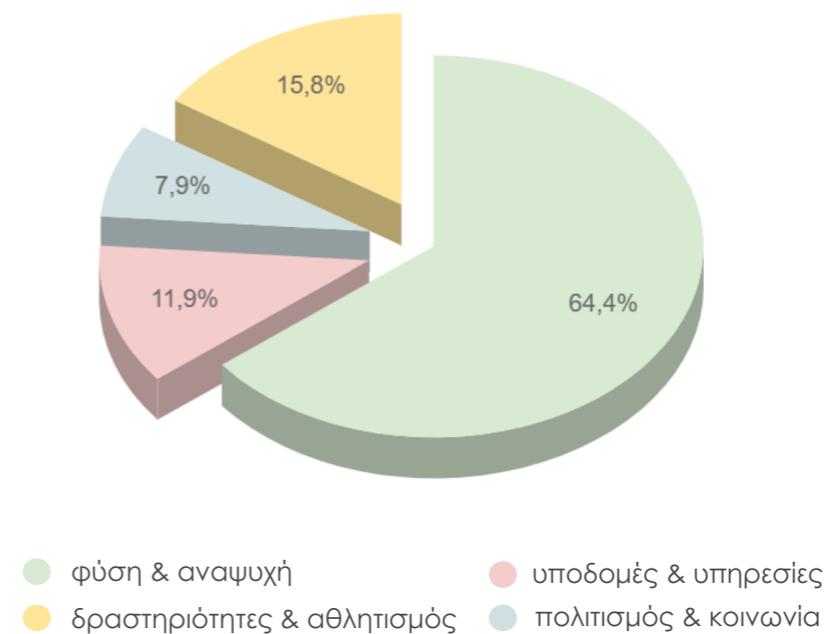
- Αθλητισμός
- Πολιτισμός
- Περιβάλλον
- Αναψυχή

Διάγραμμα δραστηριοτήτων στο οικόπεδο

Το λειτουργικό πρόγραμμα τοποθετείται στο οικόπεδο σε στρατηγικά σημεία και σύμφωνα με τη στοχοθεσία και τα ποσοστά που έχουμε ορίσει. Αντιλαμβανόμαστε το πάρκο σαν ένα ύφασμα με ποικίλες πυκνότητες και ποιότητες εμπειριών. Το μπλέξιμο των χρήσεων γίνεται με υβριδικές ζώνες διάχυσης δραστηριοτήτων όπου διαφορετικές λειτουργίες συνυπάρχουν.

Παράλληλα, ενισχύεται η δυνατότητα για συγκέντρωση, μάθηση και συνάντηση ως βασικά συστατικά της συνολικής εμπειρίας του χώρου, ενώ ιδιαίτερη σημασία αποδίδεται στην ηρεμία, την παρατήρηση και τη φυσικότητα που απορρέουν από τη συνολική οργάνωση του τοπίου και τη σχέση του επισκέπτη με το φυσικό περιβάλλον.

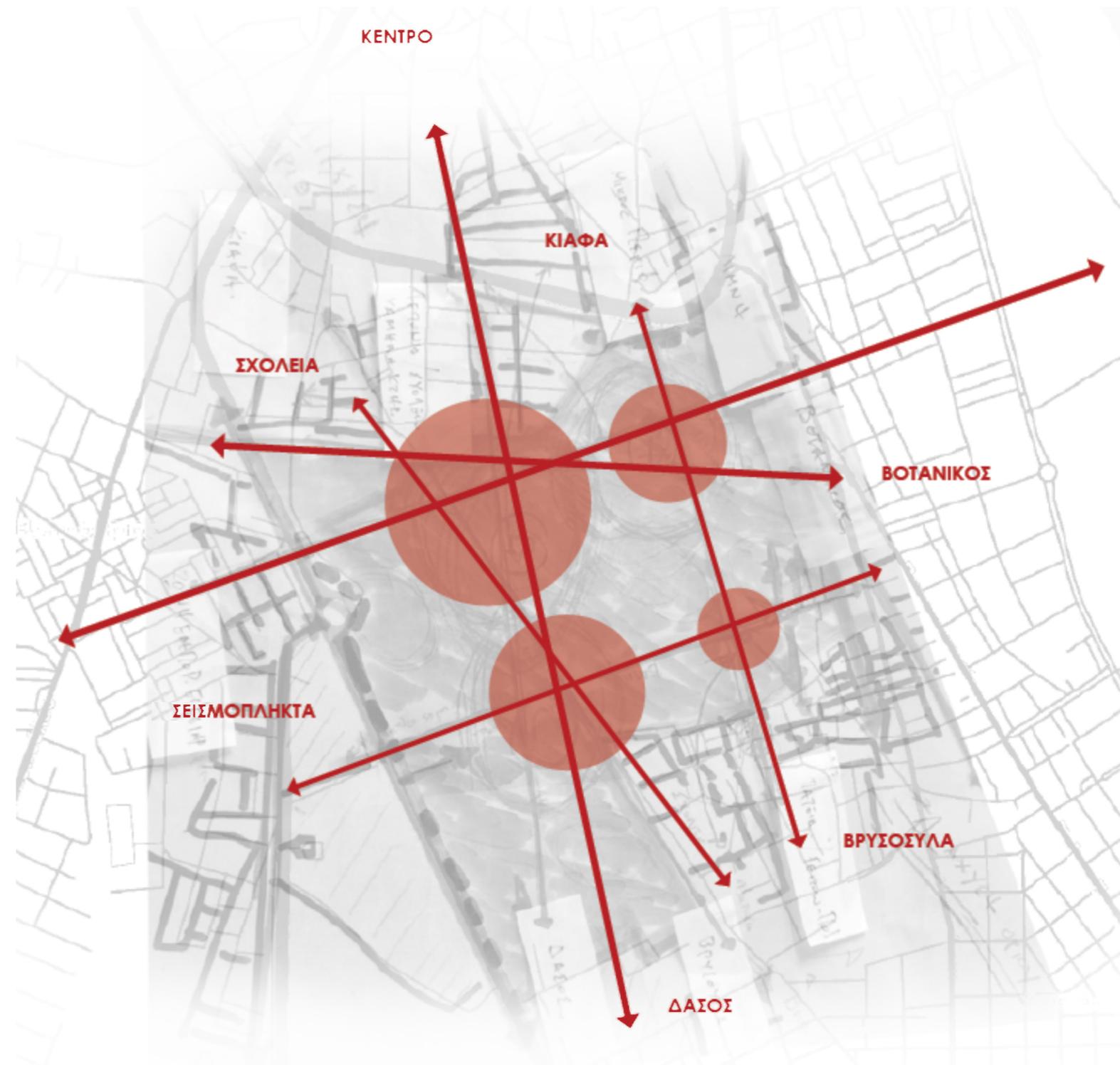
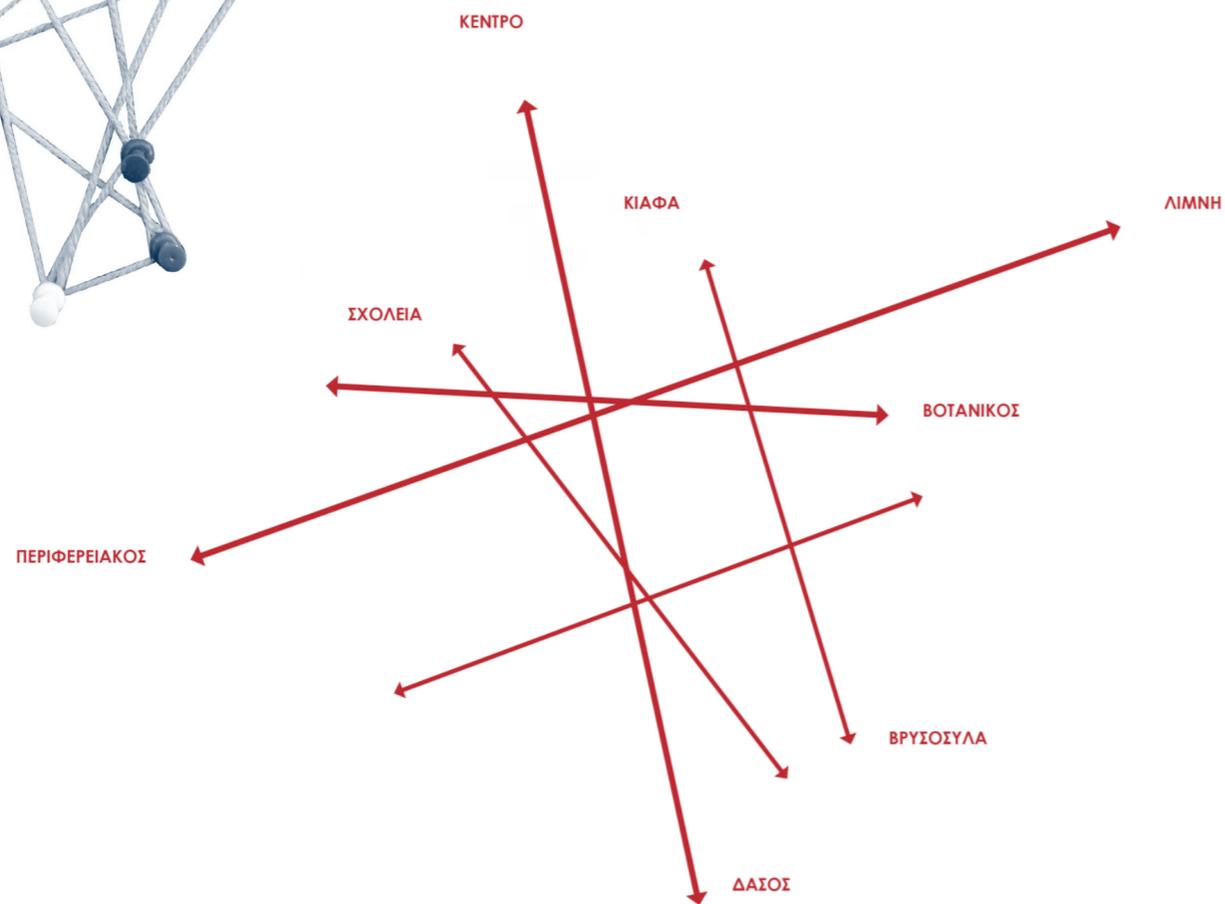
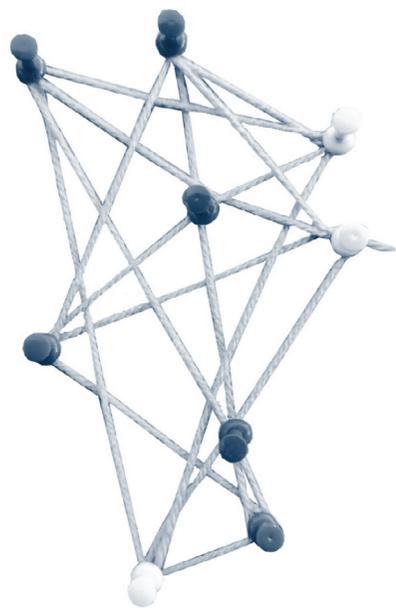
Ποσοστά λειτουργιών

05

Σχεδιαστική προσέγγιση

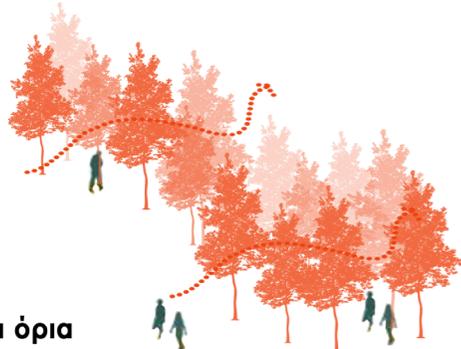
Η σχεδιαστική μας προσέγγιση βασίζεται στη σύνδεση των γειτονικών συνοικιών μέσω μιας αστικής ραφής που προκύπτει από τη δημιουργία αξόνων κίνησης που διαχέονται στις γειτονιές, και κόμβων συνάντησης που προσκαλούν τον χρήστη σε εξερεύνηση και τον βοηθούν να προσανατολιστεί. Με αυτόν τον τρόπο επιδιώκουμε την επαφή των κατοίκων με τη φύση και την αλληλεπίδραση μεταξύ διαφορετικών κοινωνικών και ηλικιακών ομάδων, μέσα από τη δημιουργία ενός πάρκου-κόμβου μεταξύ των γειτονιών αλλά και της πόλης συνολικά.

5.1 Άξονες-κόμβοι

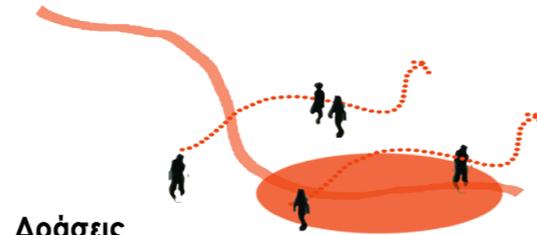
5.3 Όρια - Κίνηση - Ηχοτοπίο

Όρια

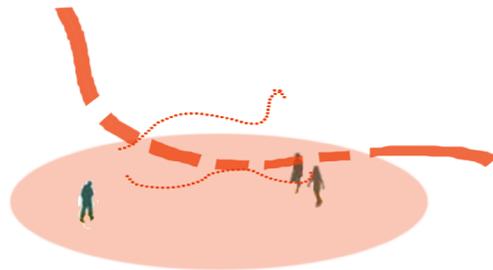
Φυσικά όρια

Φυτεύσεις, νερό, πρανές, αντίθεση πόλης-πάρκου, μεσαία μετάβαση

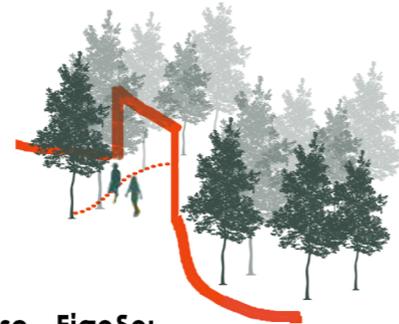
Δράσεις

Πρόσκληση στο εσωτερικό μέσω ζωντανών, έντονων χρήσεων κοντά στα όρια

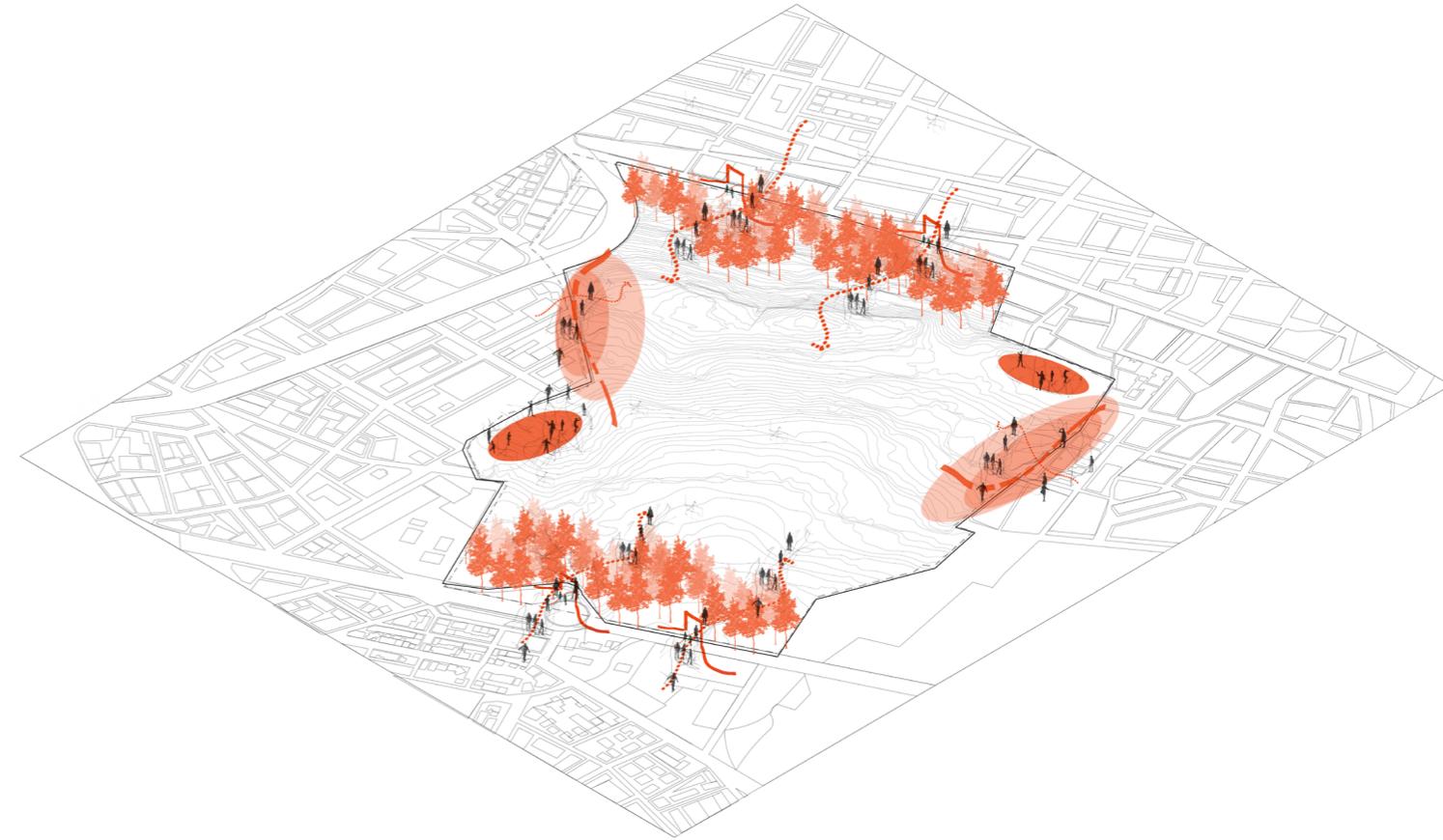
Μεταβατικά όρια

Διάχυση της πόλης και λειτουργίας στο εσωτερικό του πάρκου - ενοποίηση και ομαλή μετάβαση - μίξη με χρήσεις του πάρκου

Πύλες - Είσοδοι

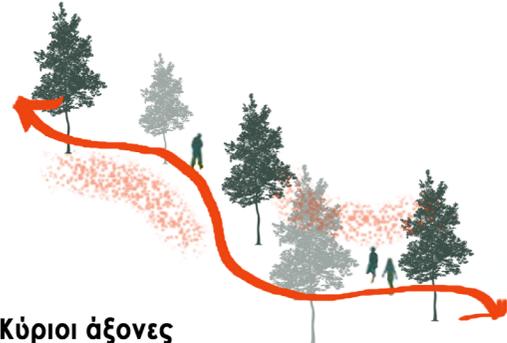
Είσοδοι - ρήξη του ορίου έντονη σηματοδότηση - ευδιάκριτο σημείο αντίθεση- αφετηρία

Ο τρόπος που διαχειριζόμαστε τα όρια ποικίλει ανάλογα με την ποιότητα του καθενός, η εννοιολογική προσέγγιση όμως είναι κοινή. Στα φυσικά όρια προτείνουμε πυκνή και ψηλή φύτευση, νερό και πρανή, με σκοπό την εξομάλυνση των αντιθέσεων μεταξύ πάρκου και πόλης μέσω μιας μεσαίας μετάβασης. Η πρόσκληση στο εσωτερικό του πάρκου γίνεται μέσω ζωηρών και έντονων δραστηριοτήτων κοντά στα όρια, υπό τη μορφή "γεγονότων".

Στα μεταβατικά όρια των γειτονικών συνοικιών, η πόλη διαχέεται εντός του πάρκου, ως μια φυσική ροή δραστηριοτήτων. Τέλος, στις βασικές πύλες-εισόδους το όριο διαρρηγνύεται σηματοδοτώντας την αφετηρία και εισάγοντας τους χρήστες σε αυτόνομες επιλογές εμπειριών μέσα από σταδιακά μεταβαλλόμενες ατμόσφαιρες.

Κίνηση

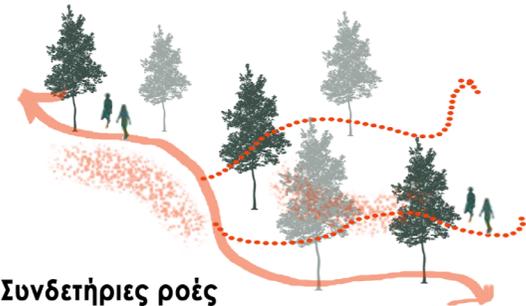
Κύριοι άξονες

Βασική ραχοκοκαλιά του πάρκου
Συνδέει τις κύριες εισόδους και τους κόμβους
Βασικός άξονας διάχυσης

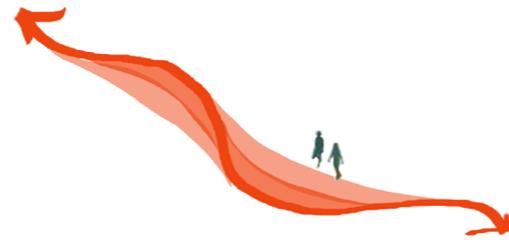
Μονοπάτια εξερεύνησης

Μονοπάτια χωρίς αυστηρό προορισμό
που προσκαλούν τον επισκέπτη να χαθεί

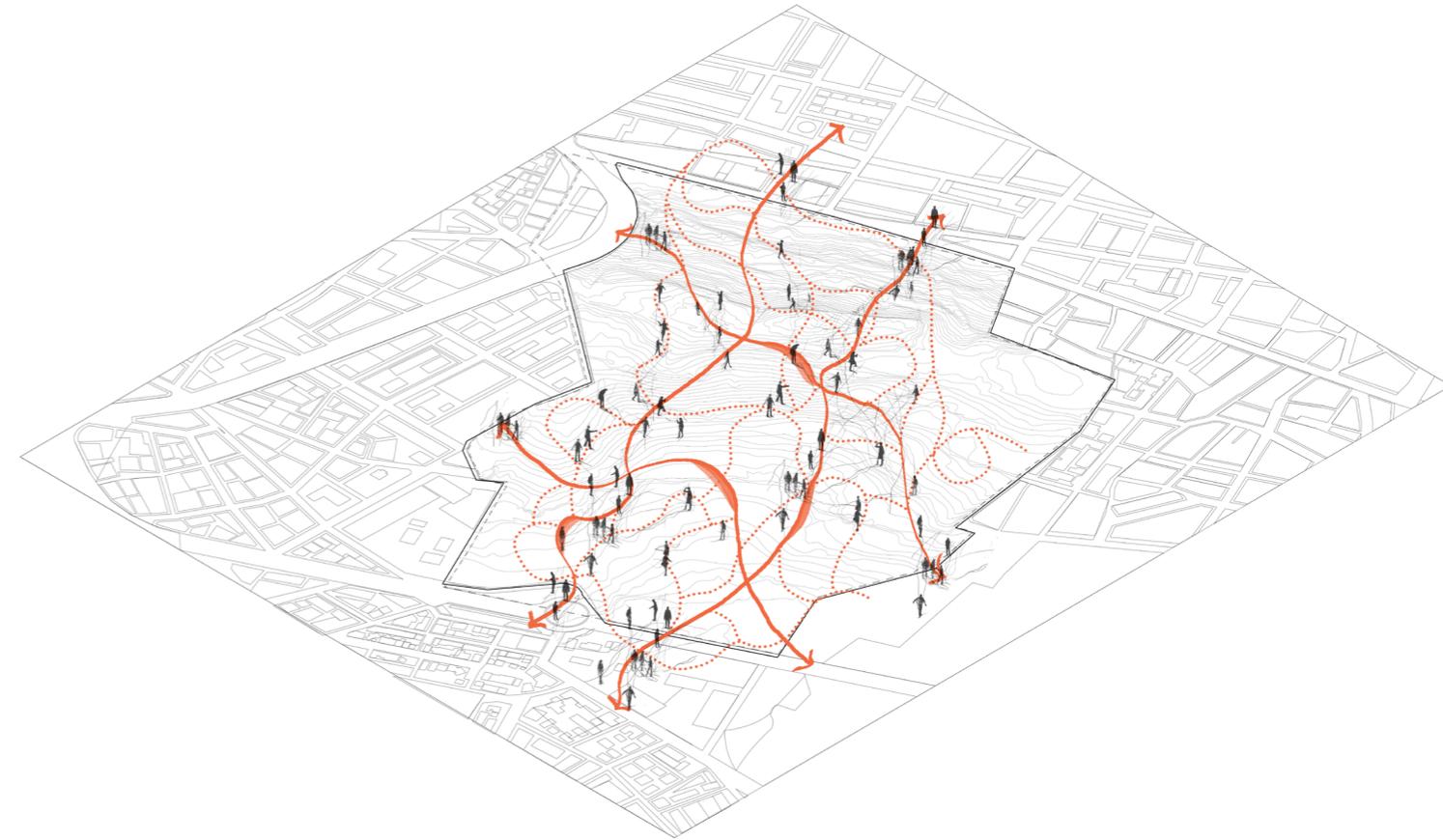
Συνδετήριες ροές

Πιο μικρές πορείες που ενώνονται με την κύρια και συνδέουν
τις λειτουργίες μεταξύ τους

Ξέφωτα

Μικρές εσοχές στις διαδρομές-σημεία στάσης, χαλάρωσης
και παρατήρησης του τοπίου

Η διαχείριση της κίνησης έχει μια αντίστοιχη αντιμετώπιση.

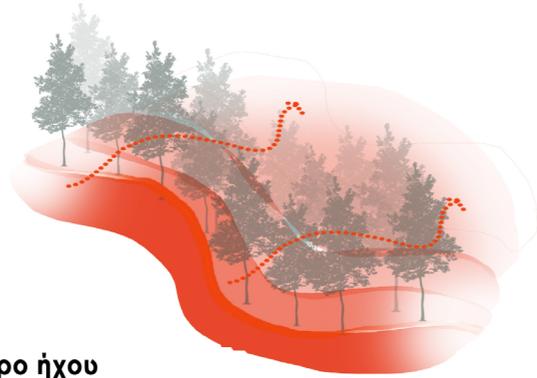
Οι κύριοι άξονες αποτελούν τη ραχοκοκαλιά του πάρκου συνδέοντας τις κύριες εισόδους και τους κόμβους. Η σχεδιαστική πρόθεσή έχει ως προτεραιότητες την συνεκτική αφήγηση, τον προσανατολισμό και τη δημιουργία αισθήματος ασφάλειας.

Τα μονοπάτια εξερεύνησης δεν έχουν αυστηρό προορισμό, αλλά προσκαλούν τον επισκέπτη να

χαθεί, προκαλώντας μια αισθητηριακή εμπειρία μέσω της εξερεύνησης και της ανακάλυψης.

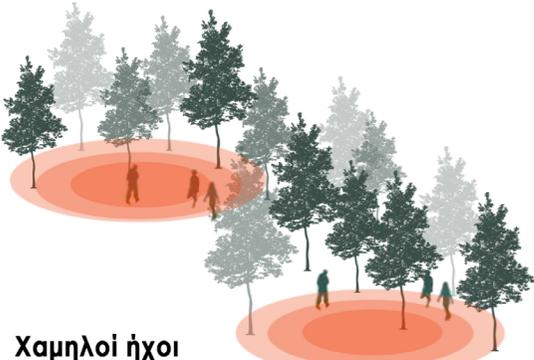
Οι συνδετήριες ροές είναι πιο μικρές πορείες που συναντούν τους κύριους άξονες και συνδέουν τις λειτουργίες μεταξύ τους, σηματοδοτώντας τη ροή, τη μετάβαση και την αλλαγή ατμόσφαιρας. Σε όλες αυτές τις διαδρομές, ο περιηγητής συχνά συναντάει ξέφωτα όπου μπορεί να ξεκουραστεί, να παρατηρήσει ή να κοινωνικοποιηθεί.

Ηχοτοπίο

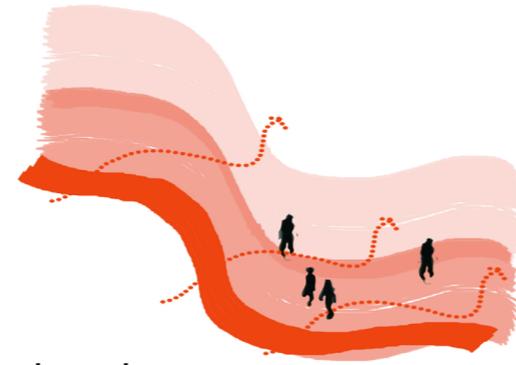
Φίλτρο ήχου

ακουστικό φίλτρο - αποκοπή ήχου και θορύβου της πόλης - buffer zones - ξεκάθαρος διαχωρισμός

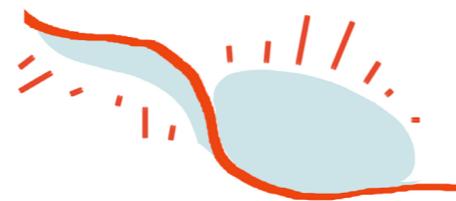
Χαμηλοί ήχοι

ζώνες ηρεμίας - χαμηλοί ήχοι - προστατευμένες περιοχές - πυκνή φύτευση - χαμηλή ροή ανθρώπων - ανάπαυση - παρατήρηση

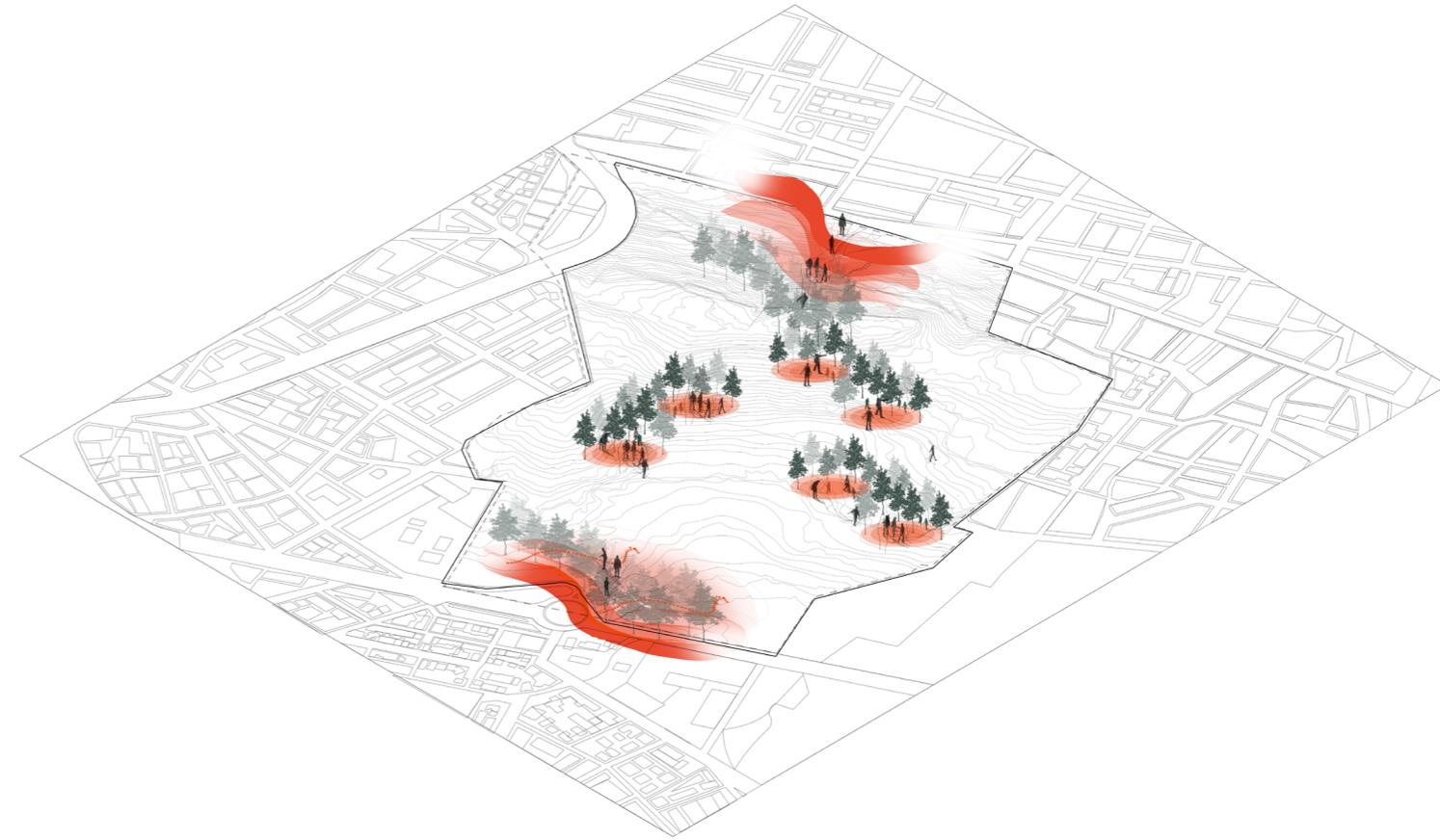
Διάχυση ήχου

Ενδιάμεσες ζώνες - μεγάλες διαδρομές - μείωση στο εσωτερικό - διάχυση του ήχου

Πηγές ήχου

πηγές ήχου από το στοιχείο του νερού (πίδακες - καταρράκτες - κανάλια - λίμνη)

Το ηχοτοπίο είναι επίσης συνεχώς μεταβαλλόμενο. Η φύτευση περιμετρικά λειτουργεί ως φίλτρο θορύβου από τις μεγάλες λεωφόρους. Στις μεταβάσεις μεταξύ των διαφορετικών ζωνών ο ήχος διαχέεται, σβήνει και ξαναεντείνεται, αναλόγως των δραστηριοτήτων που διαδέχονται η μία την άλλη.

Ενδιάμεσα, συναντάμε τις ζώνες ηρεμίας. Πρόκειται για προστατευμένες περιοχές με πυκνή και

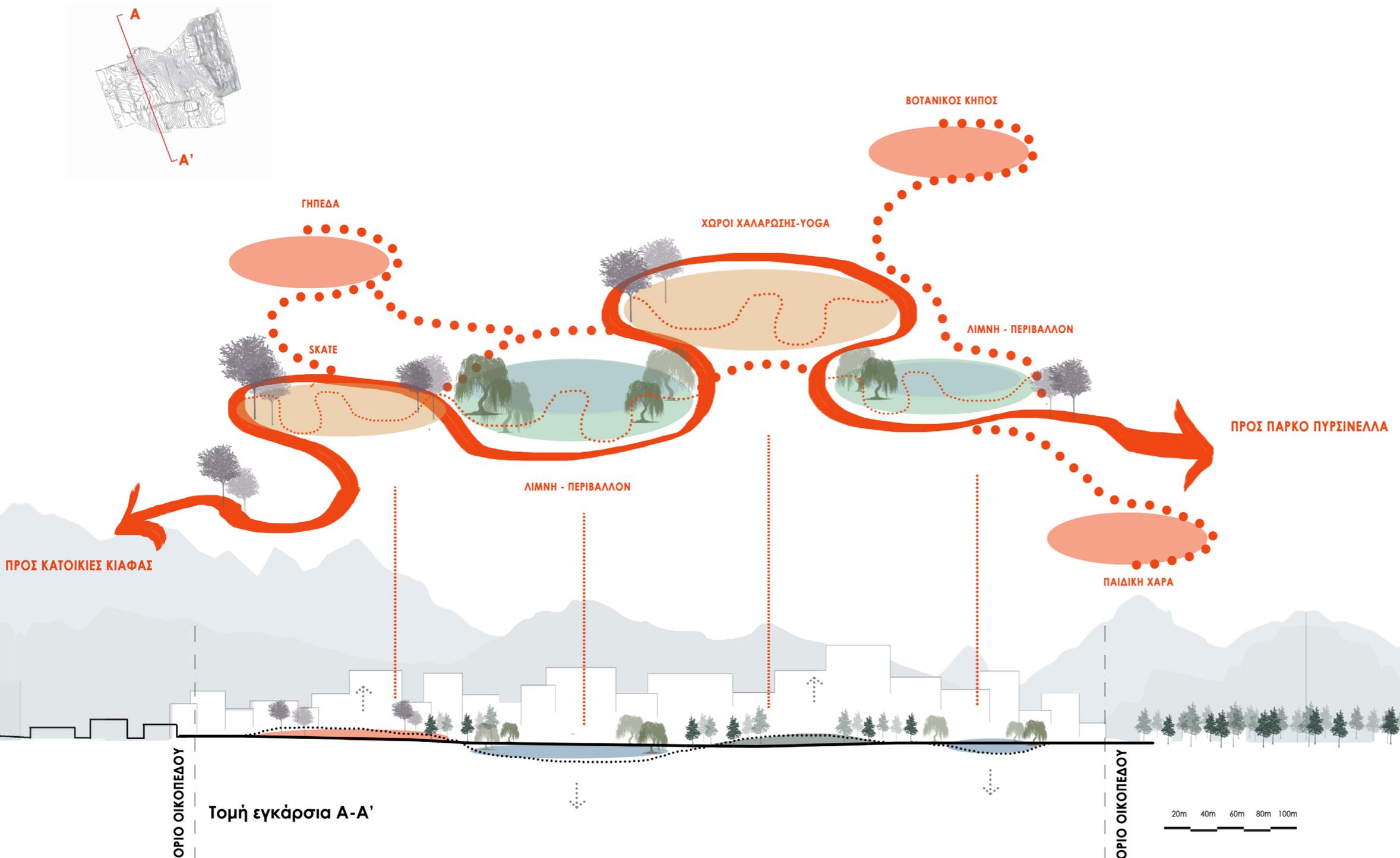
χαμηλή φύτευση που συνδυάζονται αρμονικά, ενώ οι ροές των κινήσεων αραιώνουν. Πρόκειται για ζώνες όπου οι ήχοι προέρχονται κυρίως από τη φύση.

Ταυτόχρονα, οι φυσικές πηγές ήχου, όπως τα πουλιά, το θρόισμα των φύλλων και ο ήχος του νερού, προσανατολίζουν τον περιηγητή και τον οδηγούν στην περιοχή με τη δραστηριότητα που επιθυμεί να κατευθυνθεί.

Διαγραμματικές Τομές

Στις αρχικές διαγραμματικές τομές αποτυπώνονται οι διαβαθμίσεις των ορίων και των κινήσεων, όπως αυτές αναφέρθηκαν νωρίτερα, αποκαλύπτοντας τον τρόπο με τον οποίο οργανώνεται ο χώρος και οι ροές στο εσωτερικό του οικοπέδου. Οι δραστηριότητες προκύπτουν ως αποτέλεσμα των κύριων και δευτερευουσών κινήσεων, των υψομετρικών διαβαθμίσεων του εδάφους—μέσω ανυψώσεων και βυθίσεων που γεφυρώνουν τα διαφορετικά επίπεδα— καθώς και των ροών και των λεκανών απορροής των υδάτων.

Αντιλαμβανόμαστε έτσι το νέο ανάγλυφο ως ένα «παιχνίδι» μεταξύ αφαίρεσης και προσθήκης όγκων, όπου τμήματα του εδάφους αφαιρούνται ή ανυψώνονται προκειμένου να φιλοξενήσουν το λειτουργικό πρόγραμμα. Παράλληλα, η συνολική διαμόρφωση σέβεται και ακολουθεί τη λογική του υφιστάμενου τοπίου, επιδιώκοντας μια ισορροπία ανάμεσα στην επέμβαση και τη συνέχεια του φυσικού ανάγλυφου.

Φυτεύσεις

Κεντρική χειρονομία στην πρόταση μας, αποτελεί η μετατροπή του πρώην στρατοπέδου από έναν χώρο ξερό και αφιλόξενο, σε έναν πνεύμονα πρασίνου με ποικιλία φυτεύσεων, σύμφωνα με τα φυτά που ευδοκιμούν στην περιοχή. Αυτή η ποικιλία καθιστά το νέο αυτό αστικό πάρκο, έναν ζωντανό οργανισμό που μεταμορφώνεται με την εναλλαγή των εποχών.

Έτσι έχουν επιλεγεί αιθαλή δέντρα, όπως κυπαρίσσι, πεύκο και δρυς, τα οποία είναι ιδανικά για την βορεινή πλευρά του οικοπέδου που είναι εκτεθειμένη στο κρύο, αλλά και τις πλευρές δίπλα στις μεγάλες λεωφόρους, όπου είναι αναγκαία η απορρόφηση του θορύβου καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Τα φυλλοβόλα δέντρα που έχουν επιλεγεί είναι ο σφένδαμος, η καρυδιά, η αγριοκαστανιά και η φλαμουριά, τα οποία είναι ιδανικά για το εσωτερικό του πάρκου, όπου ο χειμερινός ήλιος είναι ανεκτίμητος, ενώ το καλοκαίρι, τα πυκνά φυλλάωματα των πλατύφυλλων αυτών δέντρων, δημιουργούν φυσικές σκιές χωρίς την ανάγκη για κατασκευή σκιάστρων.

Παράλληλα, προτείνεται η φύτευση αστικών και καλλωπιστικών δέντρων, όπως η κουτσουπιά και η *sophora japonica*, που είναι ανθεκτικά στην αστική ρύπανση, η μουριά που δημιουργεί πυκνή σκιά και ιτιές που ευδοκιμούν δίπλα στο υδάτινο στοιχείο, χαρακτηρίζοντάς το. Στο πλαίσιο των αστικών περιβολιών, προτείνουμε επίσης τη φύτευση οπωροφόρων δέντρων όπως καστανιές, μηλιές και βυσσινιές που είναι ανθεκτικές στο ψύχος.

Ταυτόχρονα με την ψηλή φύτευση συνυπάρχουν περιοχές αρωματικών φυτών και βοτάνων, με ποικιλία αρωμάτων και χρωμάτων, όπως επίσης καλλωπιστικοί θάμνοι και παρτέρια με λουλούδια.

καλωπιστικά και αστικά

οπωροφόρα

φυλλοβόλα πλατύφυλλα

αιθαλή | ανθεκτικά σε άνεμο & υψόμετρο

θάμνοι

καλλωπιστικοί

αρωματικοί

αυτοφυείς

06

Πρόταση

Η πρόταση επιχειρεί να επαναπροσδιορίσει το πάρκο ως ένα συνεκτικό τοπίο εμπειριών, το οποίο λειτουργεί τόσο ως χώρος καθημερινής χρήσης όσο και ως πεδίο εξερεύνησης, συνάντησης και παρατήρησης. Μέσα από μια ολιστική προσέγγιση που συνδυάζει τη χωρική οργάνωση, τη φύτευση, το υδάτινο στοιχείο και τις διαδρομές, το πάρκο αντιμετωπίζεται ως ένας ζωντανός οργανισμός που μεταβάλλεται ανάλογα με την κίνηση, τον χρόνο και τον τρόπο χρήσης του από τον επισκέπτη.

Η πρόταση αναπτύσσεται σε διαφορετικές κλίμακες, από τη συνολική δομή του masterplan έως τις επιμέρους περιοχές ενδιαφέροντος, με στόχο την ανάδειξη των διαφορετικών εμπειριών που συνυπάρχουν και αλληλοδιαπλέκονται στον χώρο. Οι επεμβάσεις δεν επιδιώκουν τη δημιουργία αυστηρά οριοθετημένων ζωνών, αλλά ενός συνεχούς τοπίου, όπου η ένταση, η ηρεμία, η κοινωνικότητα και η παρατήρηση εναλλάσσονται και συνθέτουν μια πολυεπίπεδη χωρική αφήγηση.

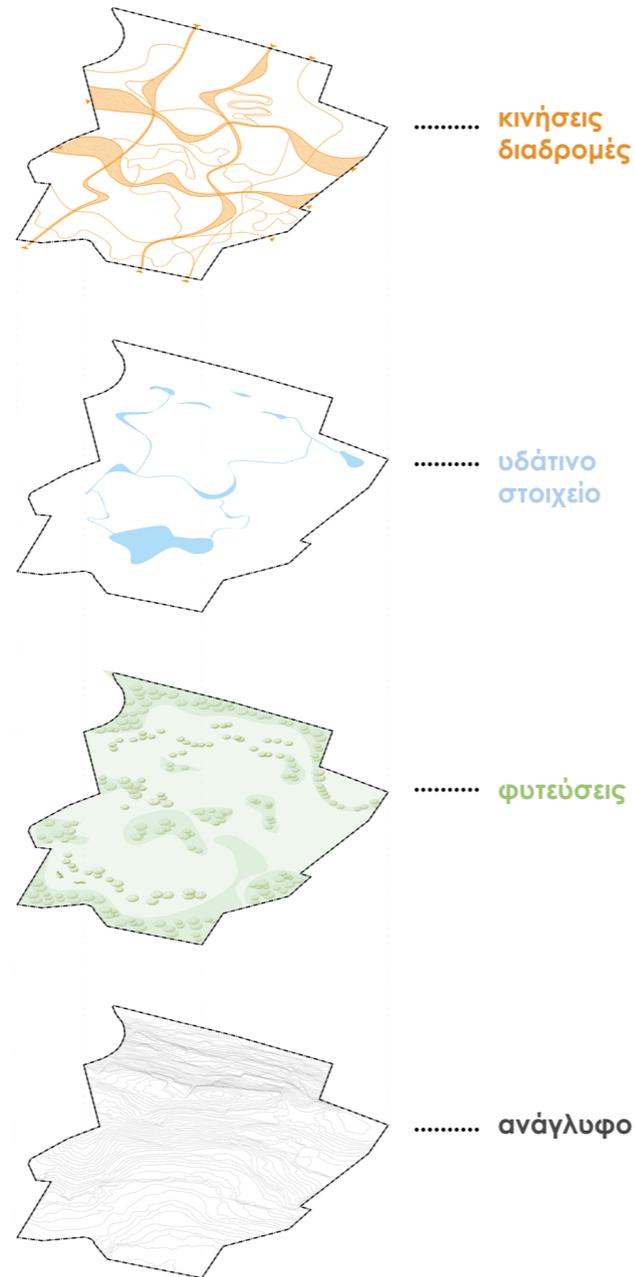
6.1 Masterplan

Όπως αποτυπώνεται στο masterplan, το πάρκο αντιλαμβάνεται ως ένας ανοιχτός καμβάς, μέσα στον οποίο αναπτύσσονται διαφορετικά χωρικά επεισόδια και εμπειρίες, συνδεδεμένα μέσω ενός δικτύου κύριων διαδρομών, ήπιων μονοπατιών και κόμβων συνάντησης. Η χάραξη των διαδρομών ακολουθεί και αναδεικνύει την υφιστάμενη τοπογραφία, δημιουργώντας καμπύλες κινήσεις που ενισχύουν την αίσθηση της περιήγησης και αποφεύγουν τη γραμμικότητα.

Το πάρκο λειτουργεί ως ενδιάμεσος χώρος ανάμεσα στον αστικό ιστό και το φυσικό τοπίο. Στα όριά του, όπου έρχεται σε άμεση επαφή με την πόλη, αναπτύσσονται πιο ήπιες και φυσικές ζώνες, με αυξημένη φύτευση και χαμηλότερη ένταση χρήσεων, οι οποίες λειτουργούν ως φίλτρο μετάβασης από το αστικό στο φυσικό περιβάλλον.

Κεντρικό ρόλο στη σύνθεση κατέχει το υδάτινο στοιχείο, το οποίο διατρέχει το πάρκο σε διαφορετικές κλίμακες. Η φύτευση οργανώνεται με διαβαθμίσεις πυκνότητας, δημιουργώντας άλλοτε πιο ανοιχτά και άλλοτε πιο κλειστά τοπία. Με αυτόν τον τρόπο, το τοπίο διαμορφώνεται ως ένα συνεχές πεδίο εμπειριών, όπου η κίνηση, η στάση και η παραμονή συνυπάρχουν.

Συνολικά, το masterplan οργανώνει το πάρκο ως ένα τοπίο συνεχούς εναλλαγής, όπου η εμπειρία διαμορφώνεται μέσα από τη σχέση κίνησης και στάσης, φύσης και πόλης, ατομικής και συλλογικής χρήσης.

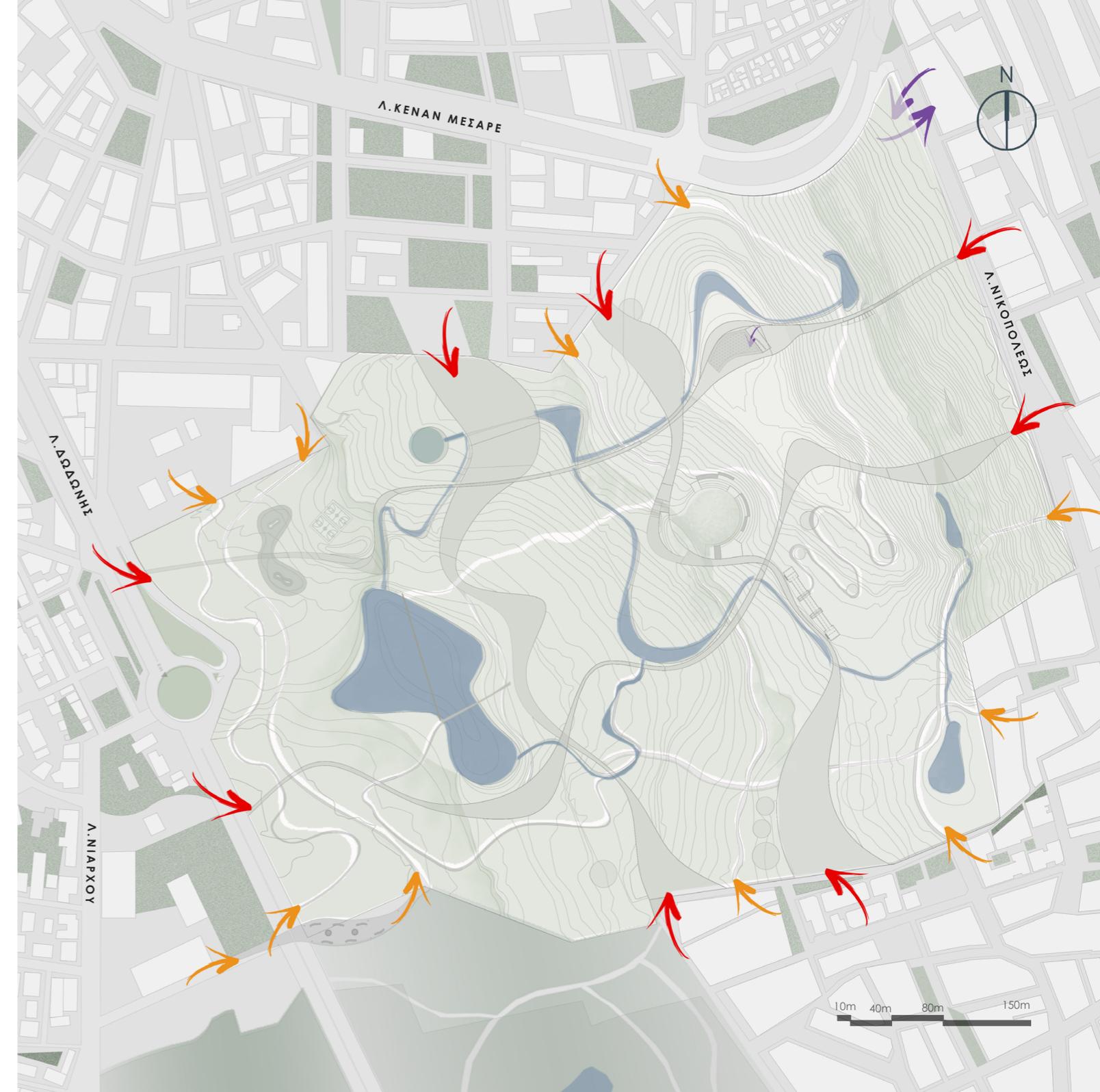

6.2 Προσβάσεις

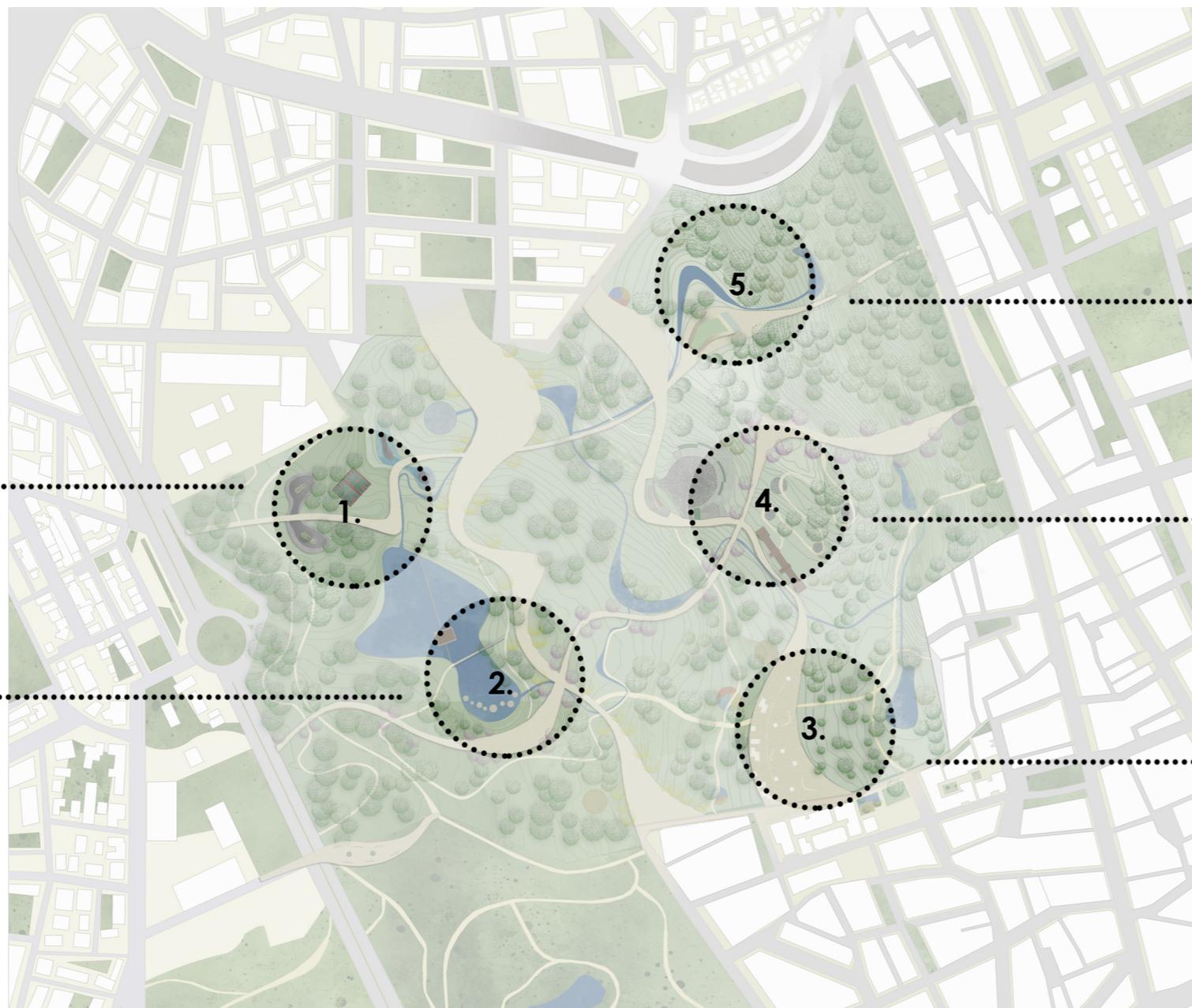
Οι κύριες εισοδοί βρίσκονται τόσο στο όριο με τις δύο λεωφόρους εκατέρωθεν του οικοπέδου, όσο και στα όρια των γειτονιών όπου θέλουμε η πόλη να διεισδύσει στο πάρκο. Ωστόσο, η μεγάλη αυτή έκταση γίνεται προσβάσιμη κι από λιγότερο κεντρικές διαδρομές, διασφαλίζοντας την εύκολη είσοδο και έξοδο του πάρκου, από όποια πλευρά κι αν βρίσκεται ο επισκέπτης. Τα στοιχεία των διαδρομών, κεντρικών και δευτερευόντων, του νερού και των φυτεύσεων μπλέκουν ροϊκά μεταξύ τους, σχηματίζοντας εσοχές και κόμβους που φιλοξενούν τις δραστηριότητες.

Μέρος αυτής της ροϊκότητας αποτελεί και η δημιουργία πεζογέφυρας πάνω από τη λεωφόρο Δωδώνης, καθιστώντας πιο εύκολη την πρόσβαση από την περιοχή των Σεισμοπλήκτων και τη λεωφόρο Νιάρχου που συνδέει την πόλη με το πανεπιστήμιο. Επιπλέον, η πεζογέφυρα αυτή έχει και συμβολικό χαρακτήρα, καθώς φιλοδοξεί να ενώσει τις δύο πλευρές του πάρκου Πυρσινέλλα, που είχαν διαχωριστεί κατά τη διάνοιξη της εθνικής οδού.

- Είσοδοι κεντρικών διαδρομών
- Είσοδοι δευτερευόντων διαδρομών
- Είσοδοι οχημάτων-πεζών υπόγειου χώρου στάθμευσης

6.3 Περιοχές ενδιαφέροντος

1. Δράση

2. Παύση

3. Ανταλλαγή

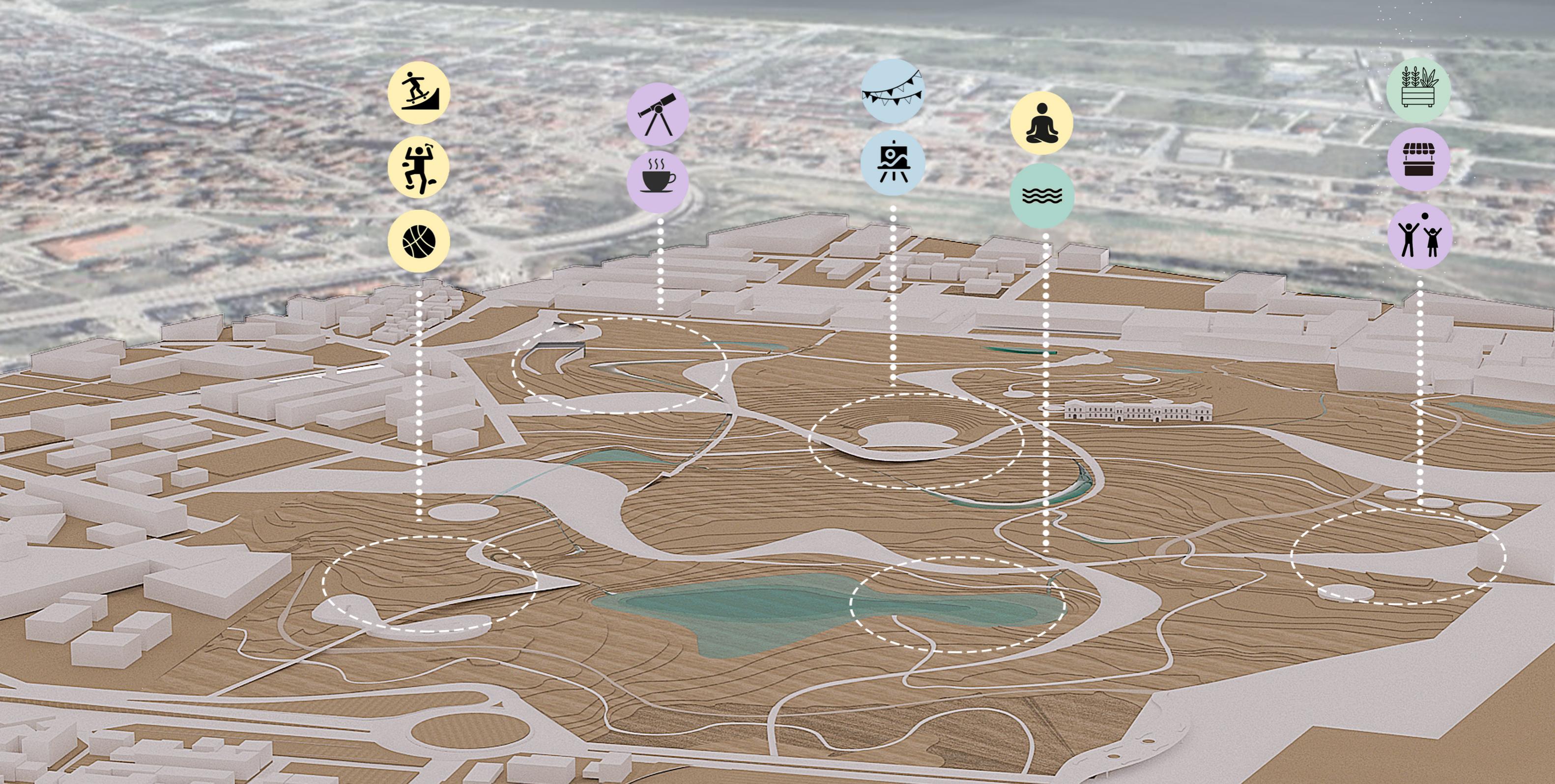
4. Έκφραση

5. Παρατήρηση

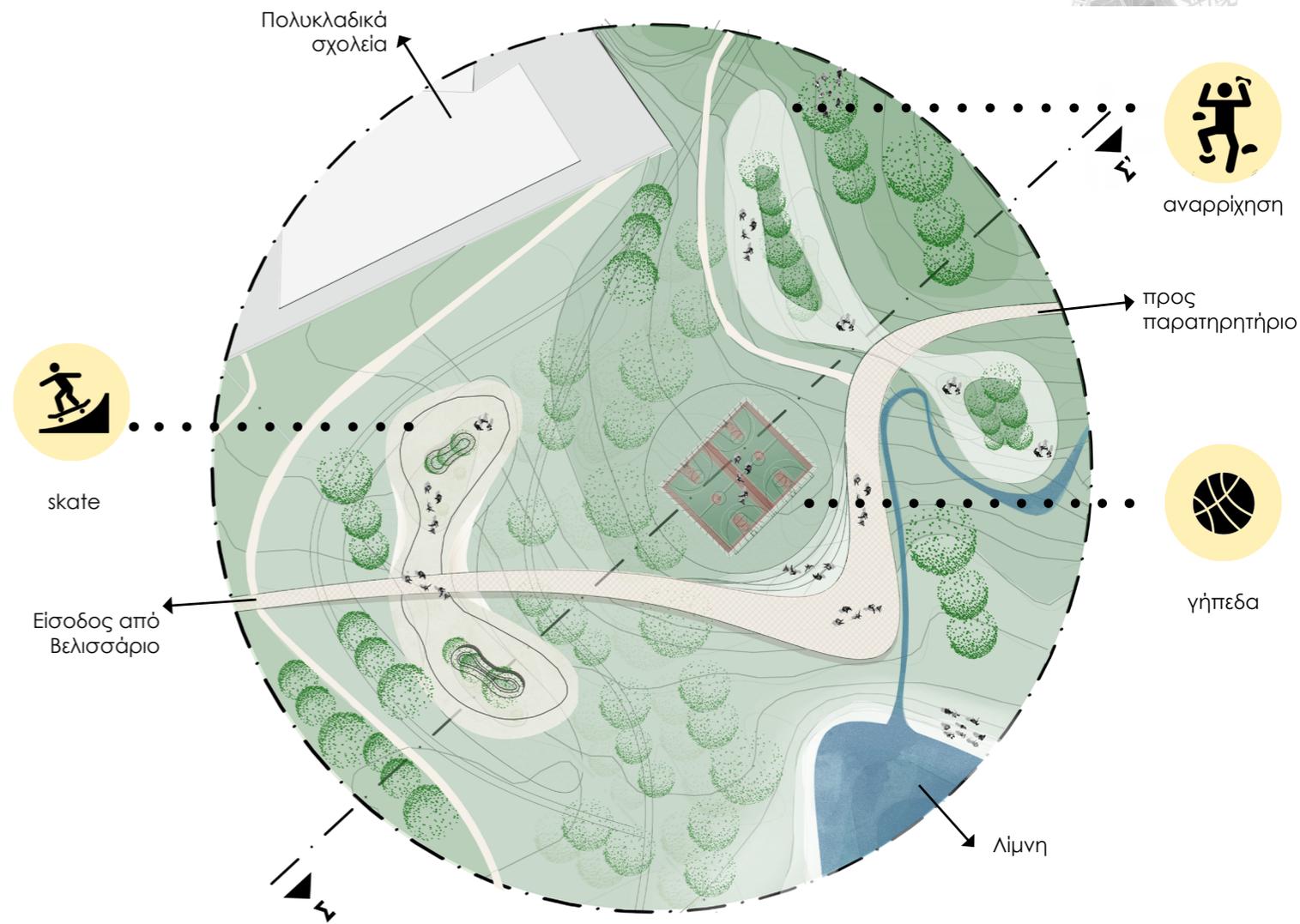
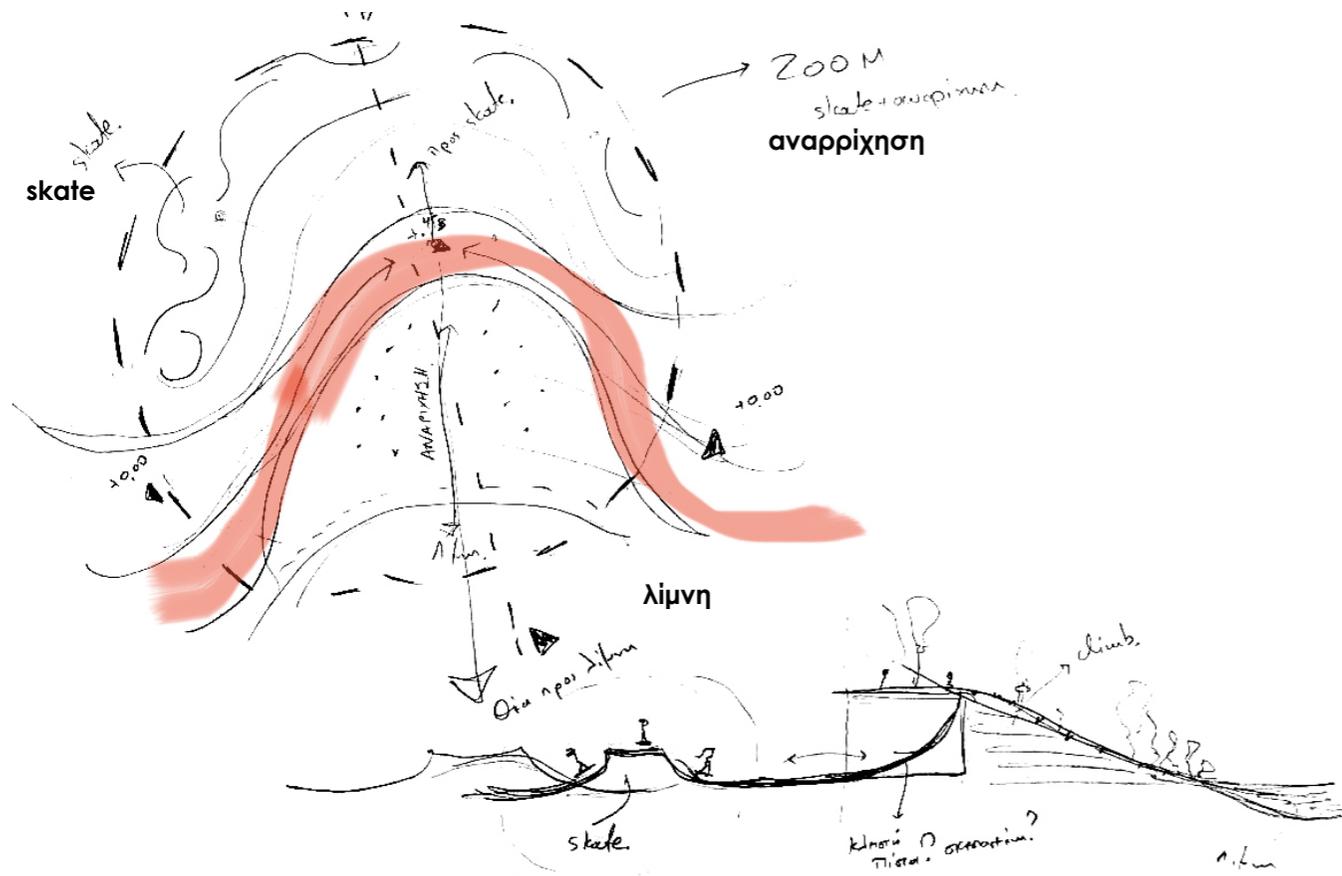
Πιο στοχευμένα, επιλέγουμε πέντε περιοχές δραστηριοτήτων που εκφράζουν τις διαφορετικές εμπειρίες που κάποιος μπορεί να συναντήσει και να βιώσει εκεί και αντιπροσωπεύουν το σύνολο της παρέμβασης.

Τα σημεία που επιλέξαμε να εστιάσουμε είναι οι εξής:

- η περιοχή μεταξύ λεωφόρου Δωδώνης και Κιάφας, στη βορειοδυτική πλευρά του πάρκου, όπου αναπτύσσονται κυρίως περιοχές αθλητικών δραστηριοτήτων και σημεία κίνησης και δράσης
- τη μεγάλη λίμνη, δίπλα από την κεντρική διαμήκη διαδρομή, η οποία είναι ένα από τα πιο χαρακτηριστικά σημεία του πάρκου και προσφέρεται για στιγμές ανάπαυσης αλλά και επαφής με τη φύση και το στοιχείο του νερού
- τα αστικά περιβάλλια και τις αγορές στη νότια πλευρά, εκεί όπου το πάρκο τείνει να αποτελεί μια φυσική συνέχεια της περιοχής της Βρυσούλας, με έναν πιο κοινωνικό και συλλογικό προσανατολισμό
- την ενότητα της τέχνης και του πολιτισμού στην καρδιά του οικοπέδου, με το θέατρο και το διατηρητέο κτίριο του Ισλαχανέ να δεσπόζει στο πάρκο ενισχύοντας τη μνήμη και τη δημιουργική έκφραση
- το παρατηρητήριο το οποίο τοποθετείται στο πιο ψηλό σημείο της έκτασης και ο επισκέπτης μπορεί να έχει μια πανοραμική εμπειρία θέασης και αναστοχασμού

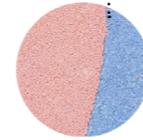
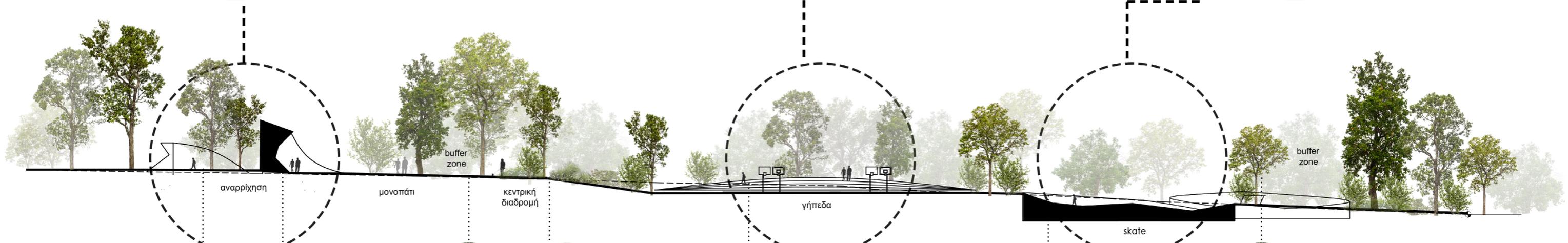
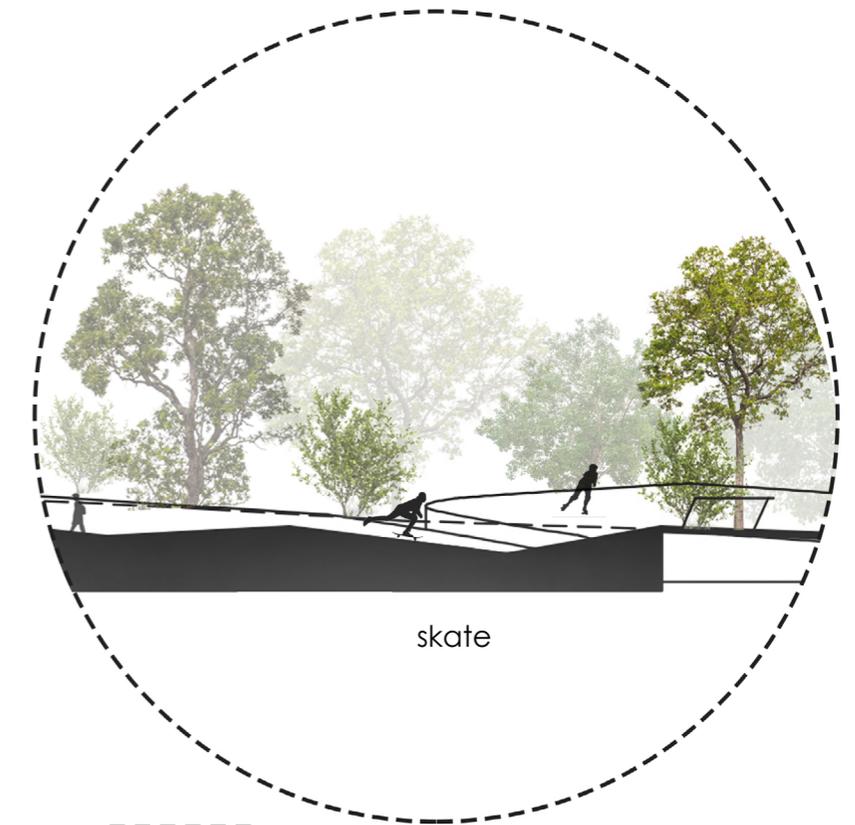
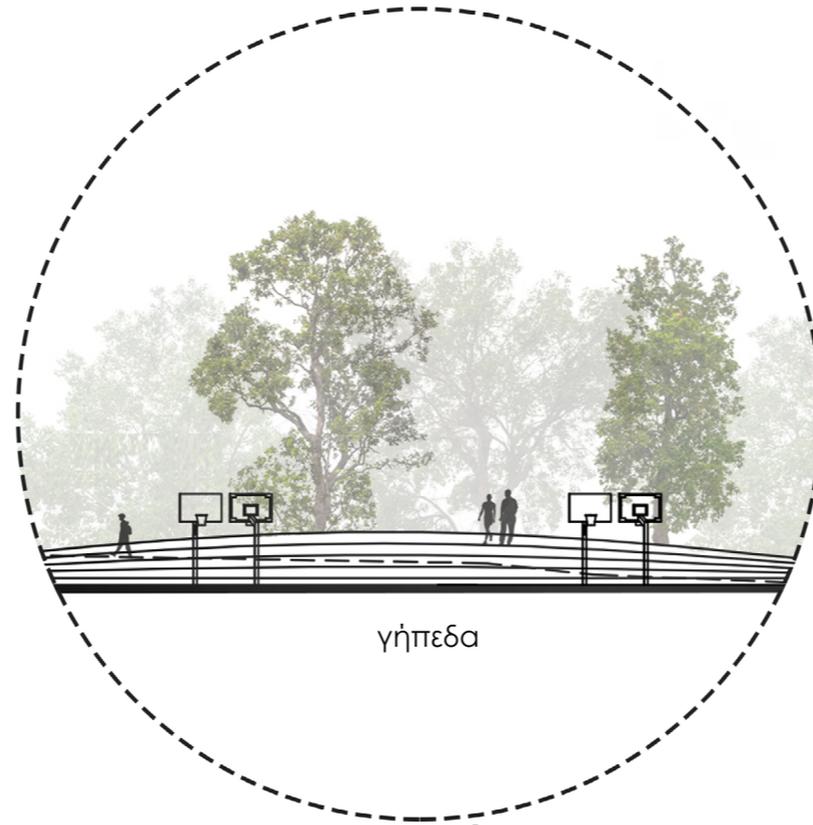
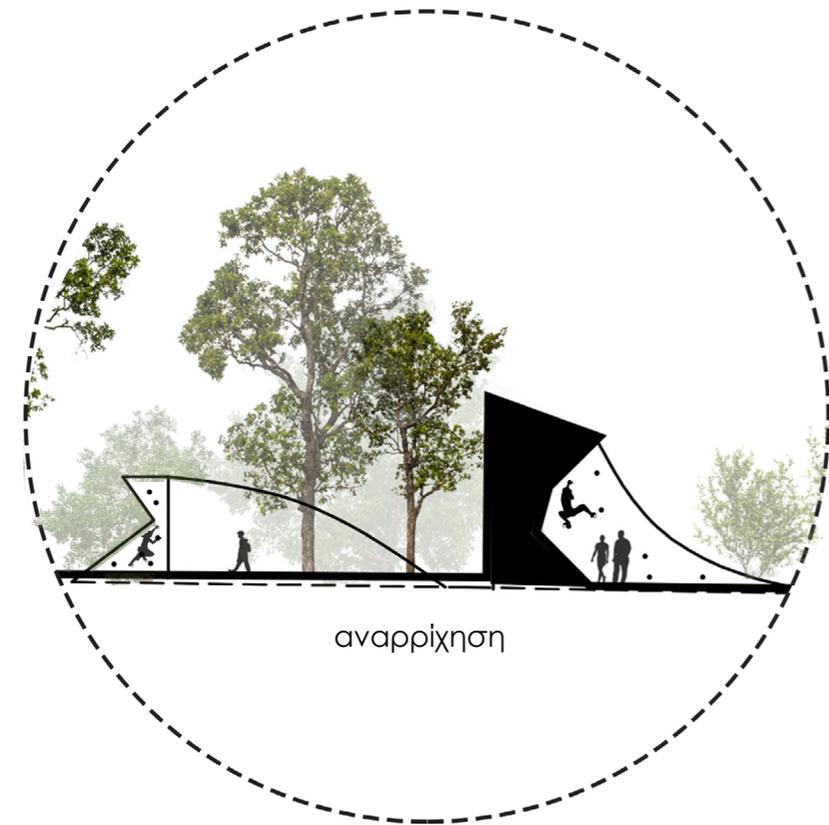

6.4 1 | Δράση

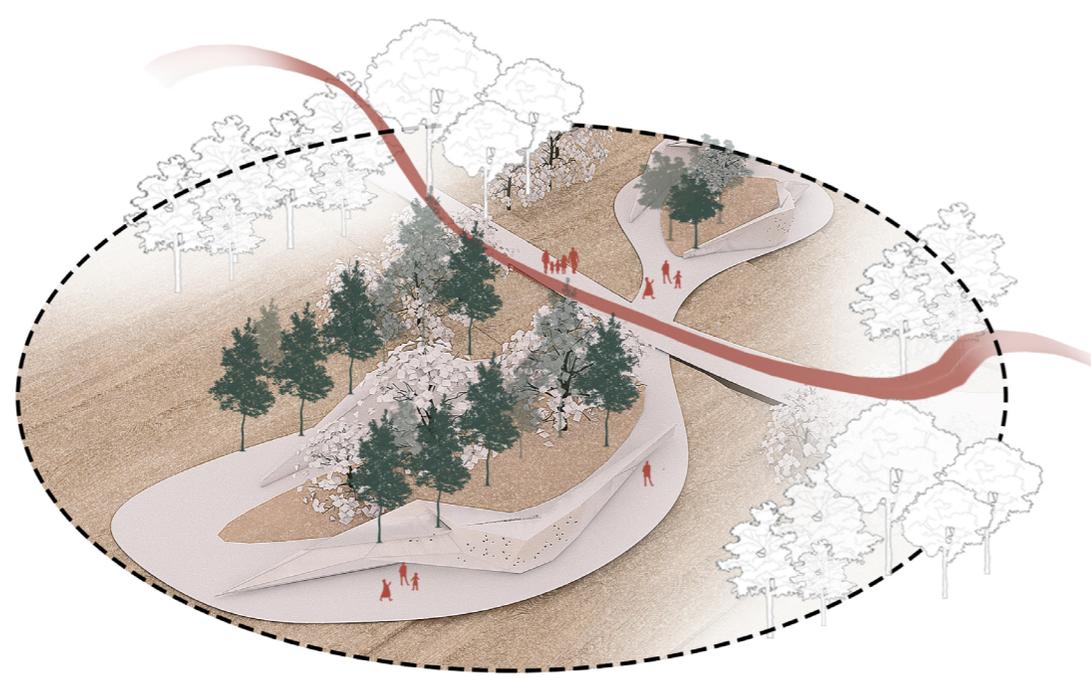

Στη δυτική πλευρά του πάρκου συναντάμε κυρίως αθλητικές δραστηριότητες οι οποίες φωλιάζουν στις διαδρομές κίνησης και νερού. Είναι μια περιοχή όπου η ηρεμία της φύσης διακόπτεται από αντικρουόμενους ήχους και κινήσεις. Η μεγάλη πλευρική διαδρομή υψώνεται πάνω από το skatepark όπου υπάρχει ένταση, δράση και κοινωνικοποίηση, ενώ στη συνέχεια έχουμε τοποθετήσει δύο γήπεδα μπάσκετ με μικρές κερκίδες που

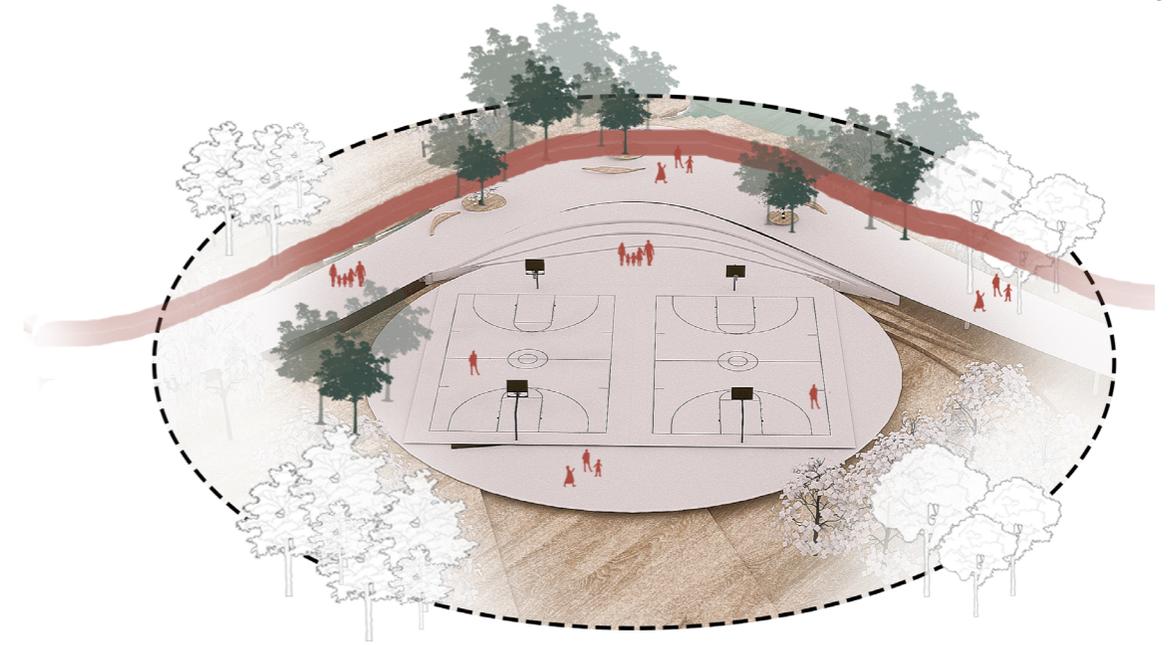
ακολουθούν το ανάγλυφο. Λίγο πιο βόρεια, η διαδρομή επανέρχεται στο επίπεδο του εδάφους και διαπερνά την περιοχή με τους τοίχους αναρρίχησης. Έτσι επιχειρούμε να καλύψουμε ένα ευρύ ηλικιακό φάσμα που μπορεί να συνυπάρχει. Οι δραστηριότητες αυτόνομες αλλά αλληλοσυμπληρούμενες, συσχετίζονται με τις διαδρομές, τις οπτικές, τους θορύβους και τη φύση, με φόντο την κεντρική λίμνη.

Τομή Σ-Σ'

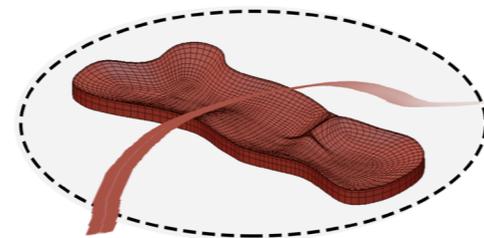
Αναρρίχηση

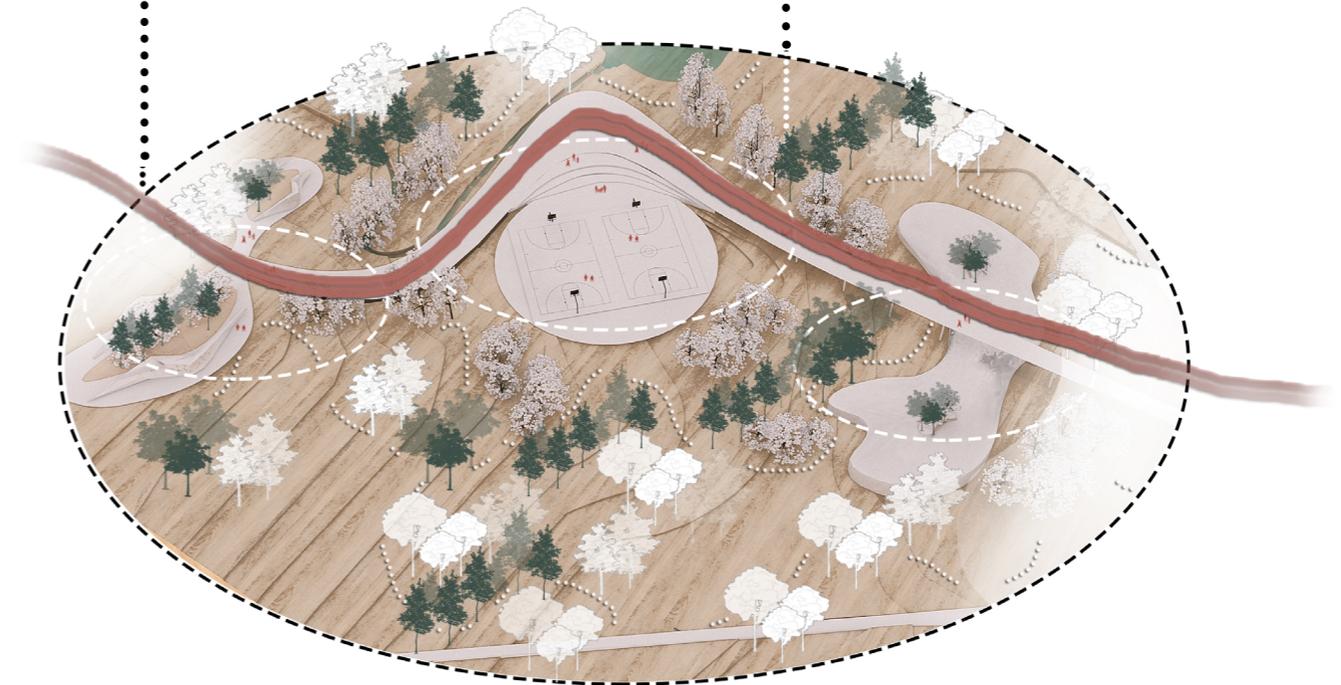
Γήπεδα Basket

αναρρίχηση

skate

Στις τομές μπορούμε να δούμε τη σχέση των χώρων αθλητισμού με τη φύση και το ανάγλυφο, το οποίο έχουμε σεβαστεί και αξιοποιήσει στο μεγαλύτερο μέρος του.

Χαρακτηριστικό στοιχείο αυτής της περιοχής είναι η ροϊκότητα των διαδρομών η οποία ενισχύει τις δραστηριότητες χωρίς να τις διακόπτει. Επιπλέον, σημαντική χειρονομία αποτελούν οι έντονες εναλλαγές στα ύψη τόσο των εγκαταστάσεων αθλητισμού, όσο και της ίδιας της κεντρικής διαδρομής.

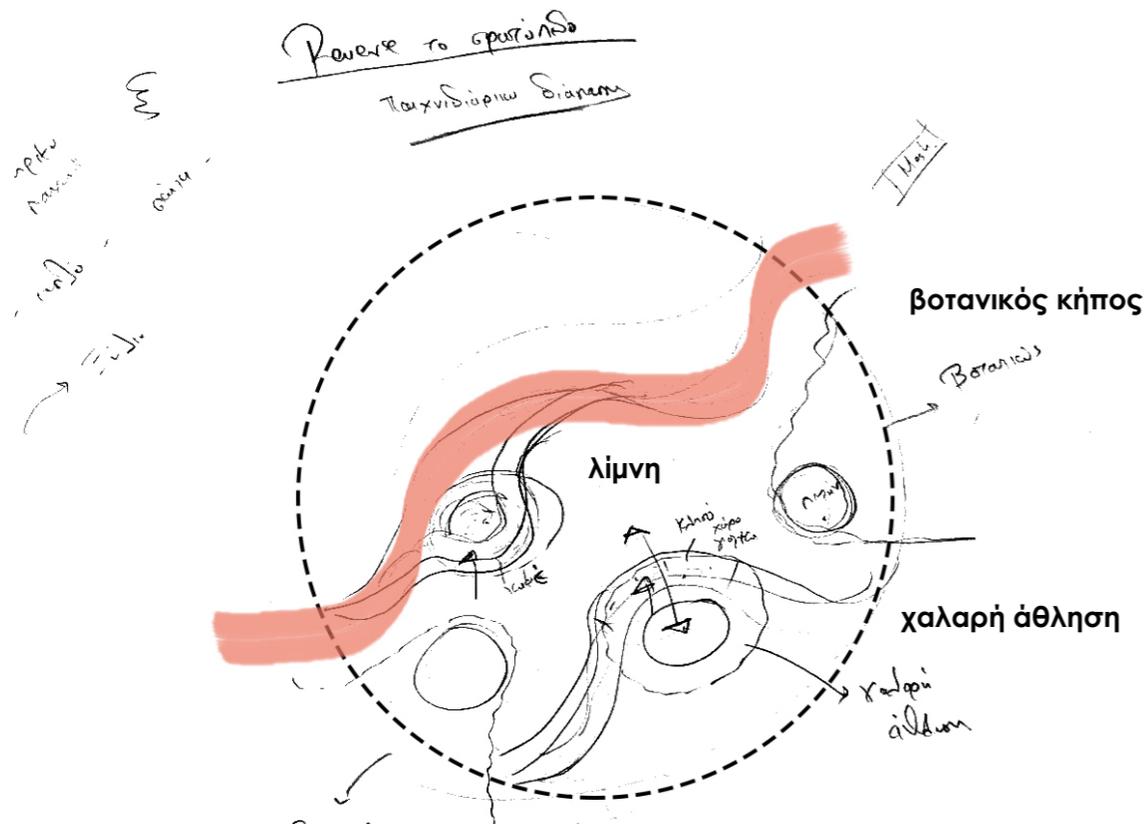
Στις αναπαραστάσεις, γίνεται μια απόπειρα αποτύπωσης της πρόθεσής μας σύμφωνα με τη στοχοθεσία, μέσα από την ένταξη στο φυσικό τοπίο, αθλητικών δραστηριοτήτων, που εκφράζουν την κίνηση, την κοινωνικοποίηση και την ευεξία, και συνυπάρχουν παράλληλα με άλλες, μη προ-σχεδιασμένες, δραστηριότητες.

Εδώ, μπορούμε να εντοπίσουμε δύο παραλλαγές του ίδιου χειρισμού. Στην περίπτωση του skatepark, η διαδρομή ομαλά περνάει πάνω από αυτό χωρίς να διακόπτεται ή να διακόπτει, ενώ στην περίπτωση της περιοχής με τους τοίχους αναρρίχησης, η διαδρομή μοιάζει να εισέρχεται δυναμικά σε αυτή, στην ουσία όμως γίνεται μέρος της διαμόρφωσής της.

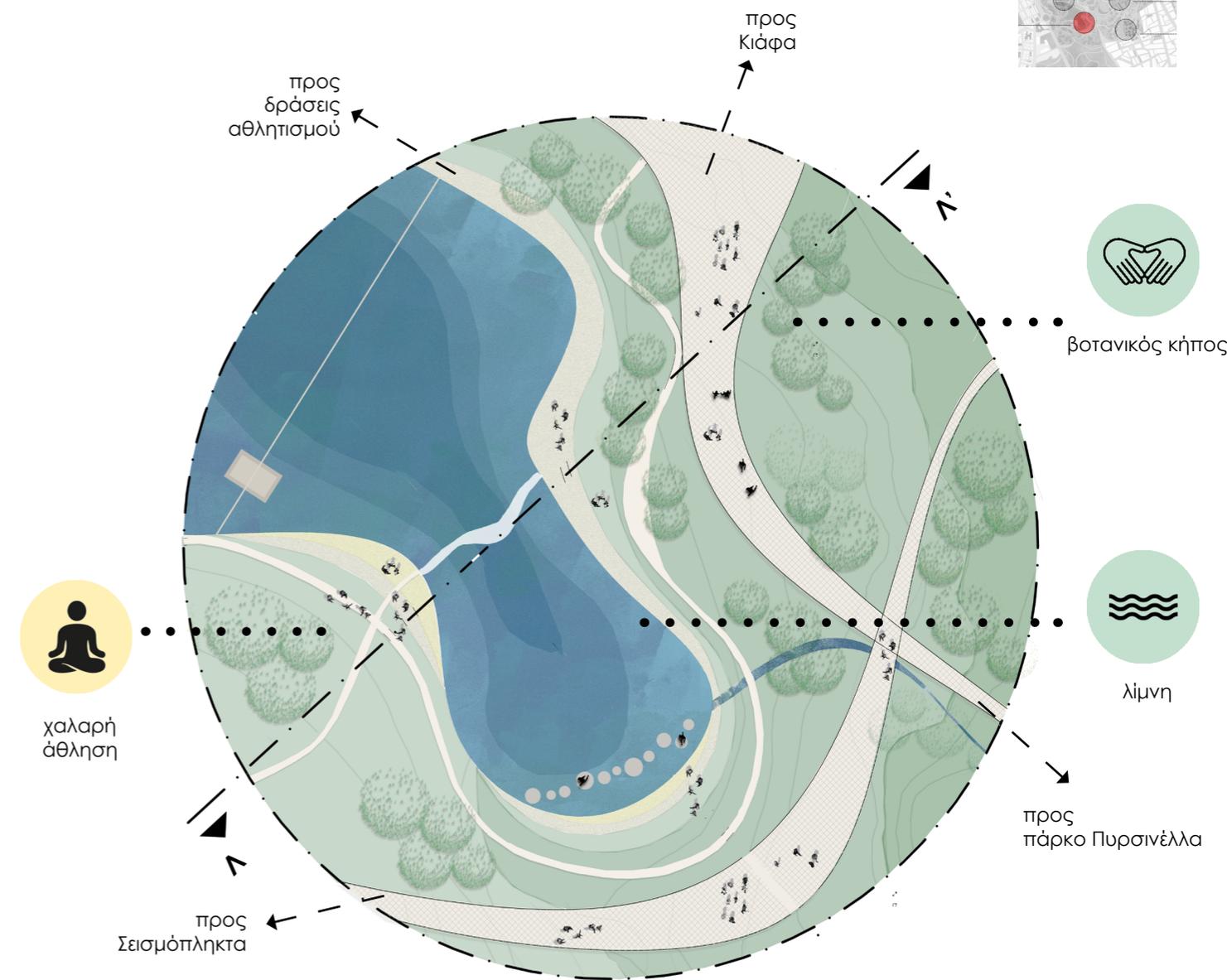

6.5 2 | Παύση

Η επόμενη περιοχή που επιλέξαμε να εστιάσουμε, είναι η μεγάλη λίμνη. Πρόκειται για μια από τις βασικές μας σχεδιαστικές αποφάσεις, ούτως ώστε να αποτελεί τοπόσημο και ζωτικό στοιχείο του πάρκου. Εκεί δίνεται η δυνατότητα παύσης, χαλάρωσης και επανασύνδεσης με τη φύση. Περιβάλλεται από κύριες και δευτερεύουσες διαδρομές, ενώ το ανάγλυφο αξιοποιείται για τη δημιουργία μικρών παραλιών. Με την τοποθέτηση μιας γέφυρας και μιας σχεδίας με τροχαλία, ο χρήστης

έχει τη δυνατότητα να διασχίσει τη λίμνη και να έρθει σε μεγαλύτερη επαφή με το υγρό στοιχείο. Οι εξέδρες και οι πλατφόρμες, περιμετρικά της λίμνης, μπορούν να λειτουργήσουν ως καθιστικά για τους θερινούς μήνες και ως flood zones κατά τους χειμερινούς, παραλαμβάνοντας τα επιπλέον νερά των βροχοπτώσεων, και προλαμβάνοντας τις πλημμύρες. Συμμετέχει δηλαδή, στη λογική του "sponge city", ως λεκάνη συγκράτησης και σταδιακής αποδέσμευσης ομβρίων.

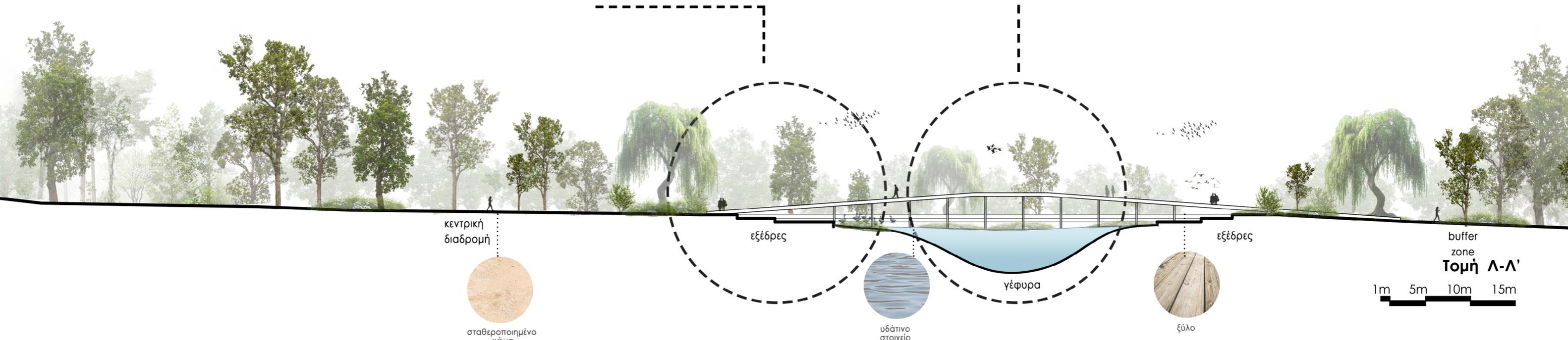
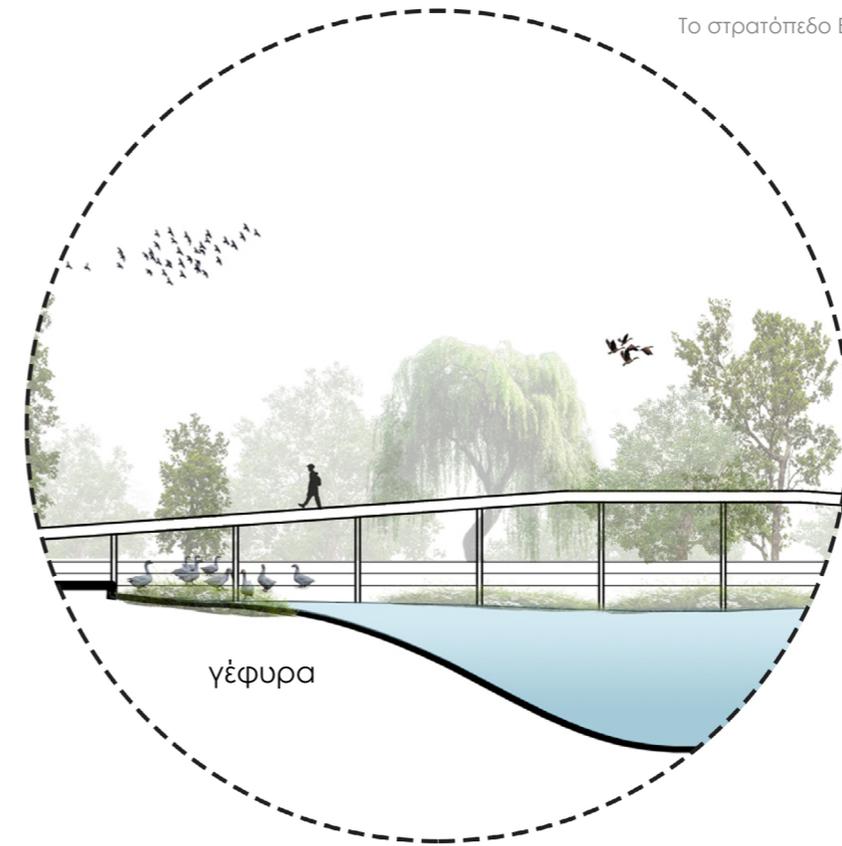
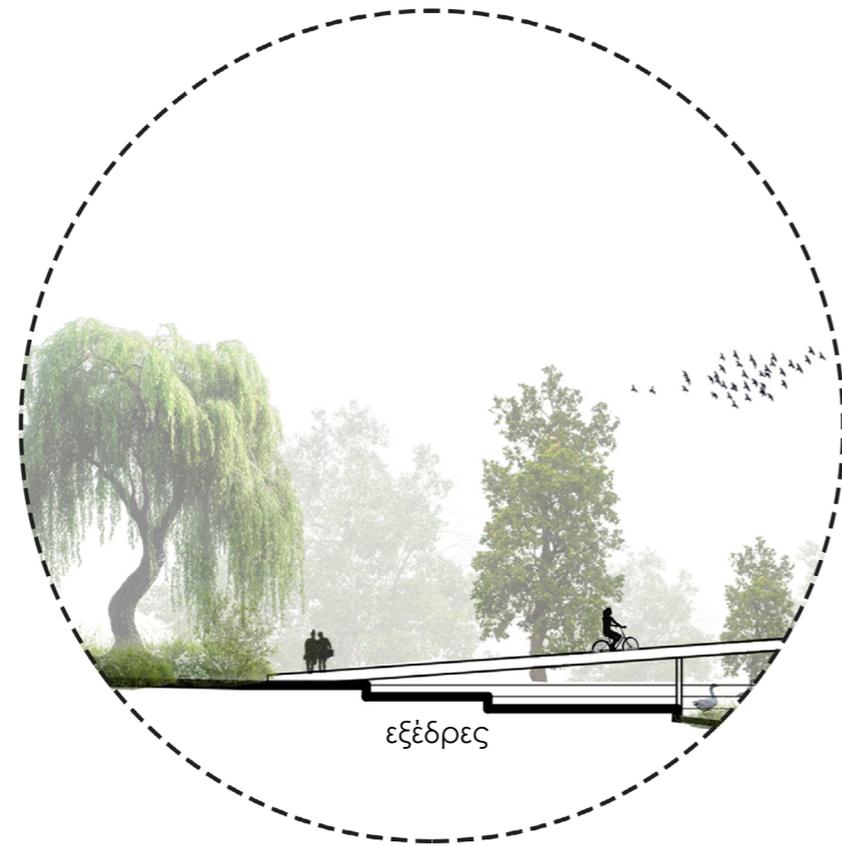
βοτανικός κήπος

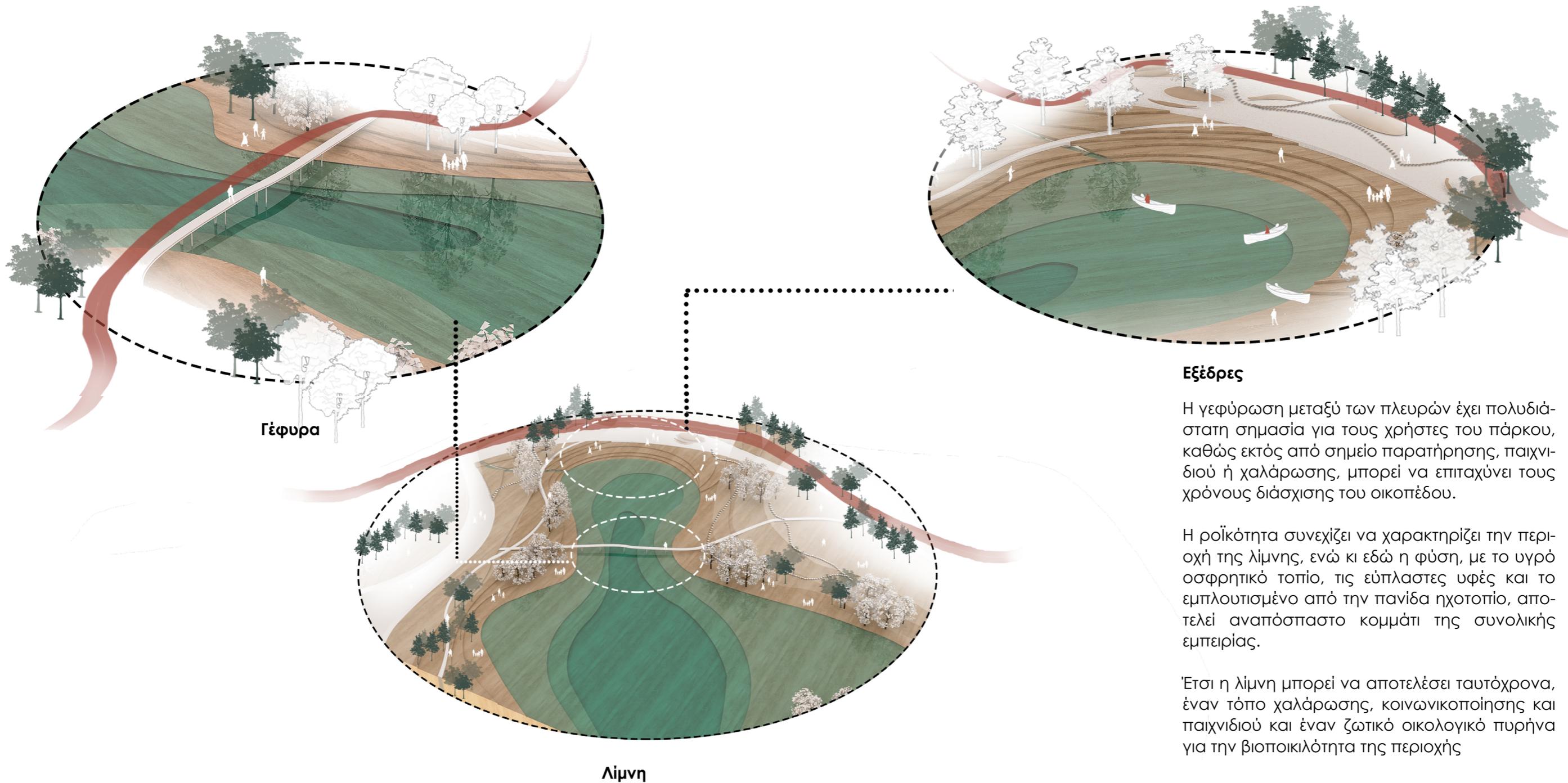

λίμνη

χαλαρή άθληση

Γέφυρα

Λίμνη

Εξέδρες

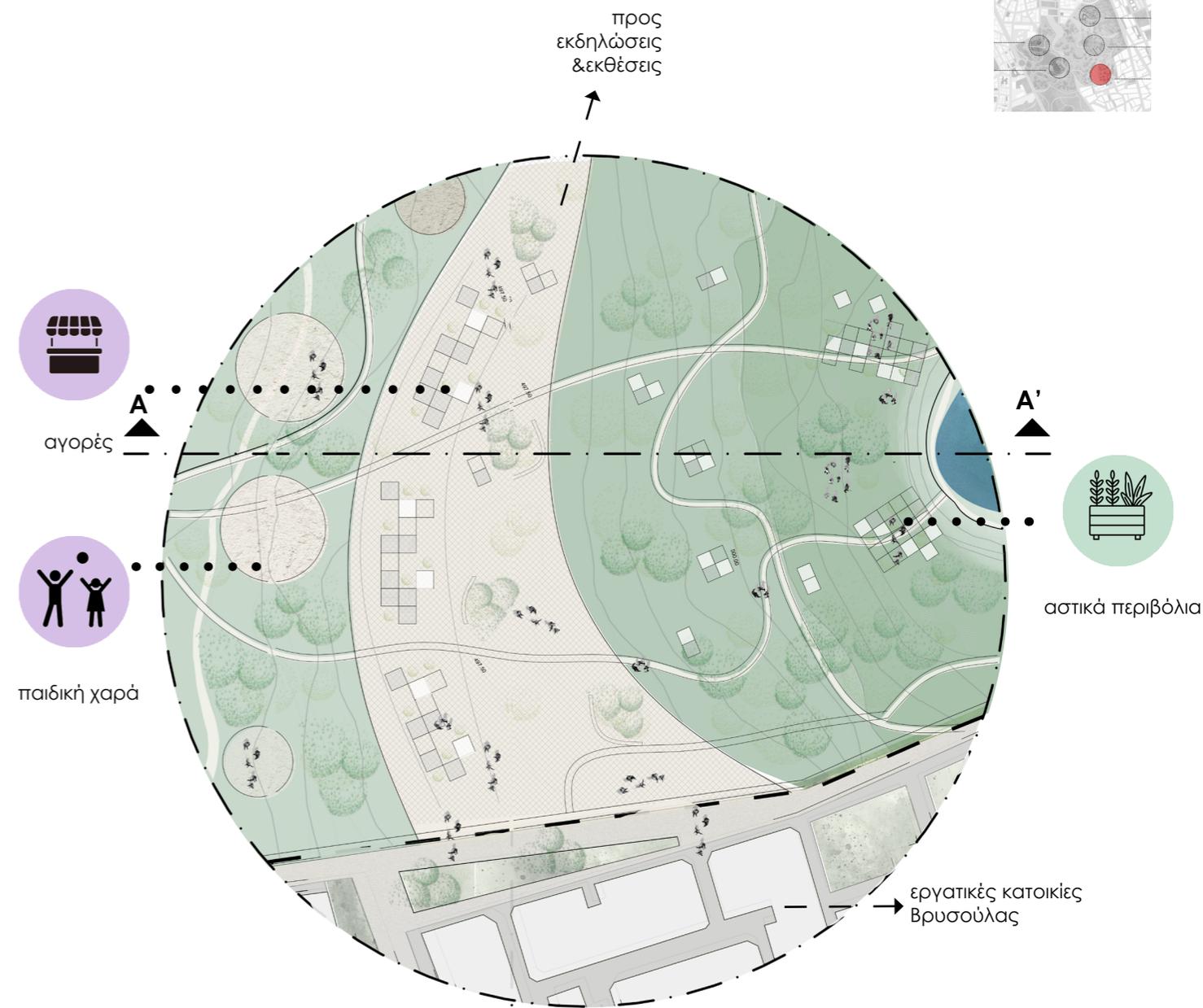
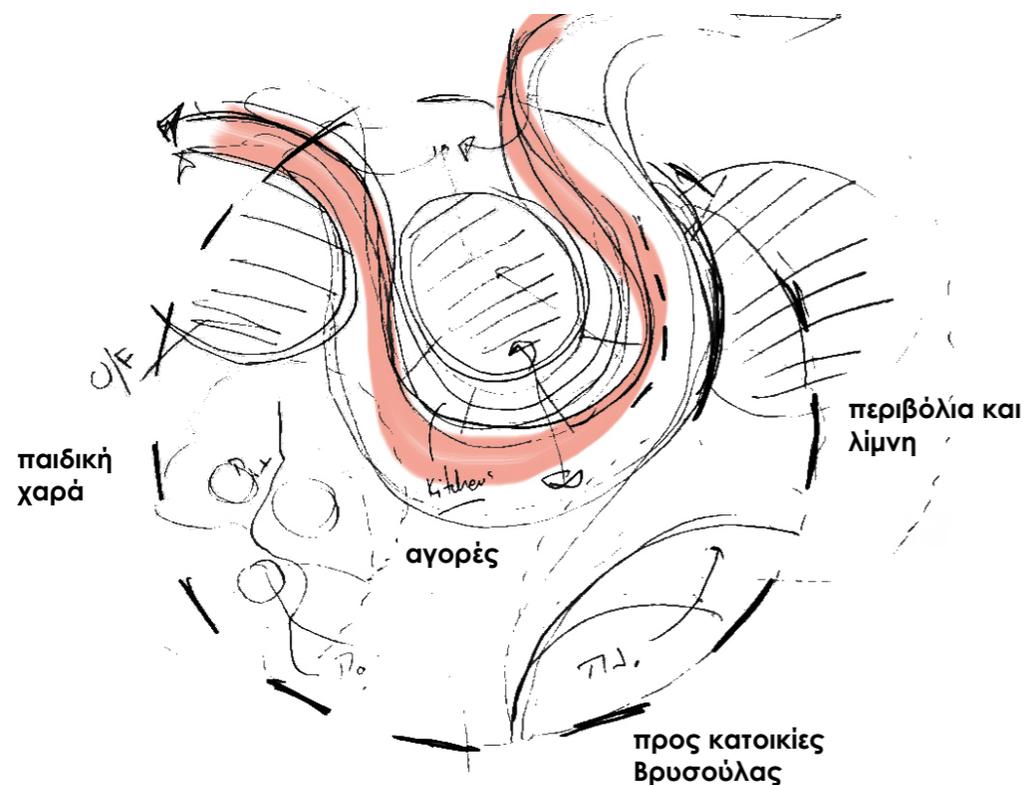
Η γεφύρωση μεταξύ των πλευρών έχει πολυδιάστατη σημασία για τους χρήστες του πάρκου, καθώς εκτός από σημείο παρατήρησης, παιχνιδιού ή χαλάρωσης, μπορεί να επιταχύνει τους χρόνους διάσχισης του οικοπέδου.

Η ροϊκότητα συνεχίζει να χαρακτηρίζει την περιοχή της λίμνης, ενώ κι εδώ η φύση, με το υγρό σφρητικό τοπίο, τις εύπλαστες υφές και το εμπλουτισμένο από την πανίδα ηχοτοπίο, αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της συνολικής εμπειρίας.

Έτσι η λίμνη μπορεί να αποτελέσει ταυτόχρονα, έναν τόπο χαλάρωσης, κοινωνικοποίησης και παιχνιδιού και έναν ζωτικό οικολογικό πυρήνα για την βιοποικιλότητα της περιοχής

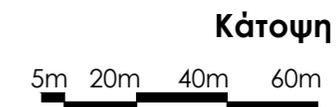

6.6 3 | Ανταλλαγή

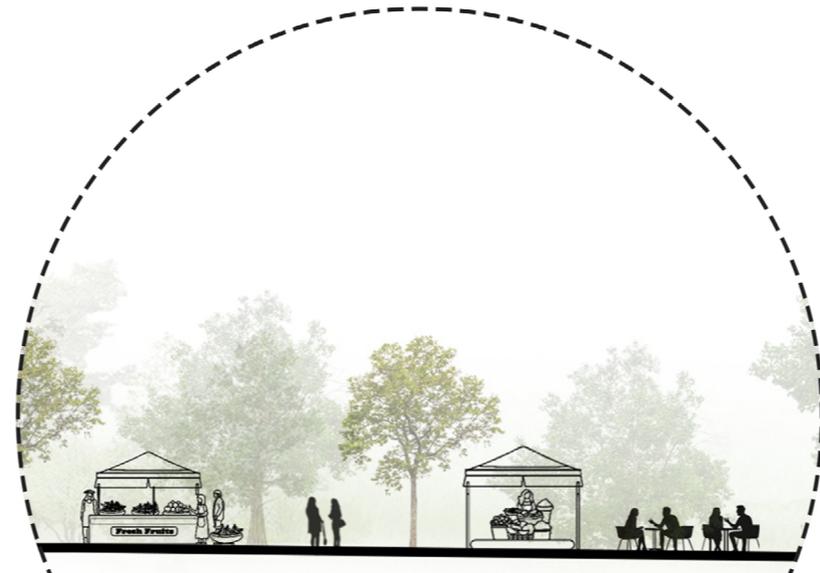
Στη νότια πλευρά του πάρκου, η πρόθεσή μας απορρέει από την ανάγκη διάλυσης του ορίου μεταξύ του οικοπέδου και της γειτονιάς της Βρυσούλας, μέσω της διάχυσής της στο πάρκο. Αυτό προκύπτει από τη διαπίστωση κατά την ανάλυση της περιοχής, ότι λόγω της πυκνής και άναρχης δόμησης, υπάρχει μεγάλη έλλειψη κοινόχρηστων χώρων. Από την επιτόπια έρευνά μας, διαπιστώσαμε ότι πολλές από τις κατοικίες που βρίσκονται ακριβώς πάνω στο όριο του οικοπέδου ή δίπλα από αυτό, δεν έχουν ελεύθερους και ζωτικούς χώρους. Ετσι, επιλέγουμε τη δημιουργία αστικών

περιβολιών κοντά στις κατοικίες που έχουν έλλειψη αυλών, ώστε οι κάτοικοι της περιοχής να μπορούν να τα αξιοποιούν για καλλιέργεια. Αναπτύσσουμε λοιπόν ένα σύστημα όπου, μέσω της κάλυψης βασικών αναγκών, ενισχύεται η περιβαλλοντική συνείδηση και η ουσιαστική σύνδεση των κατοίκων με τη γειτονιά τους. Το σύστημα αυτό συμπληρώνεται από κιόσκια πάνω στην κεντρική διαδρομή, που θα λειτουργούν ως μικρές αγορές και κοινωνική κουζίνα, όπου ομάδες περιοίκων μπορούν να αξιοποιούν με στόχο την κοινωνική συναναστροφή.

παιδική χαρά

αγορές

περιβόλια

EPDM

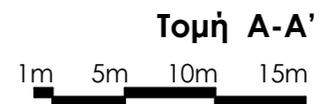
σταθεροποιημένο
χώμα

buffer zone

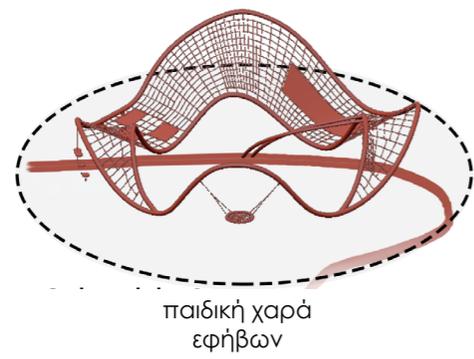
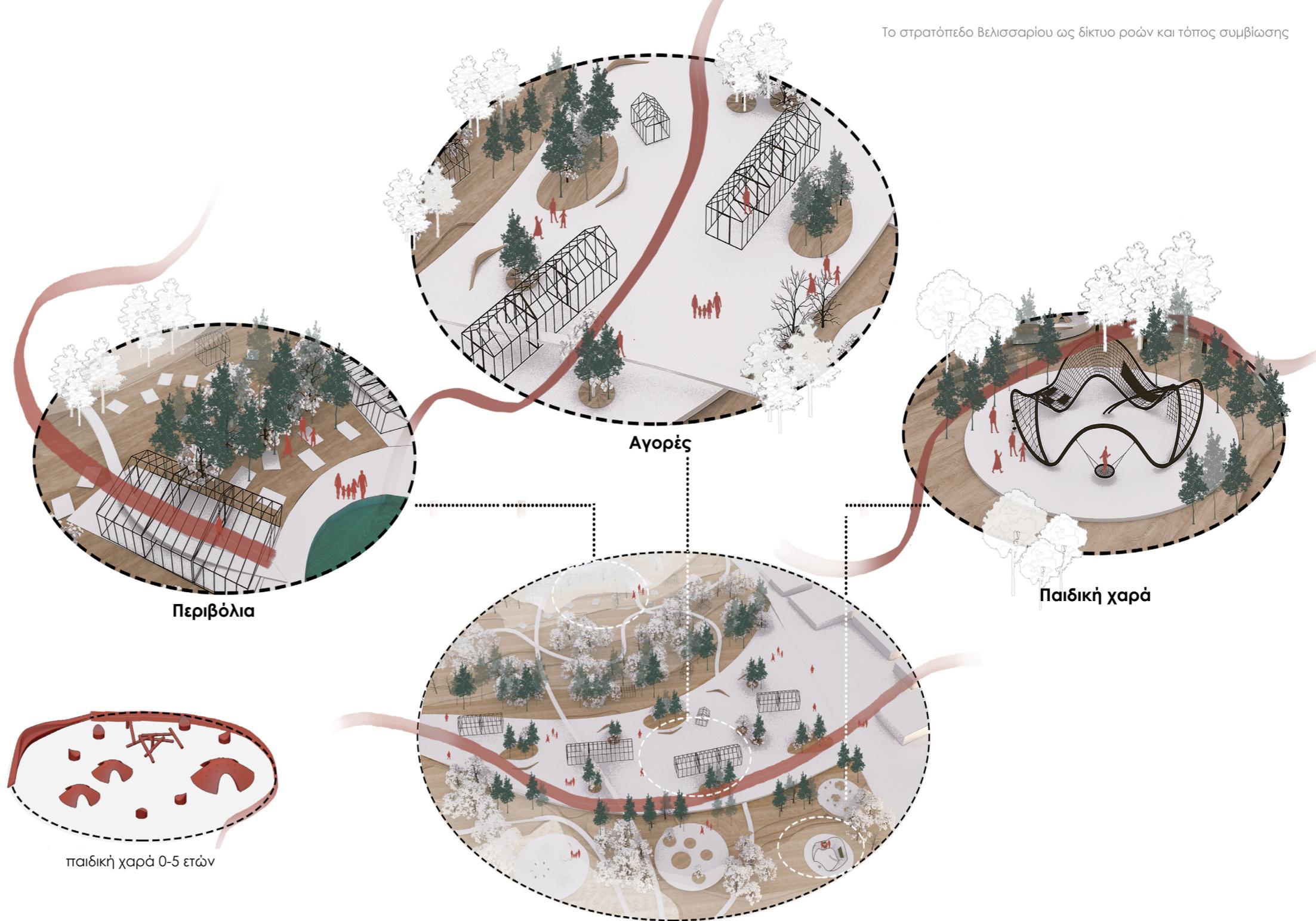
καλλιέργειες

Τομή A-A'

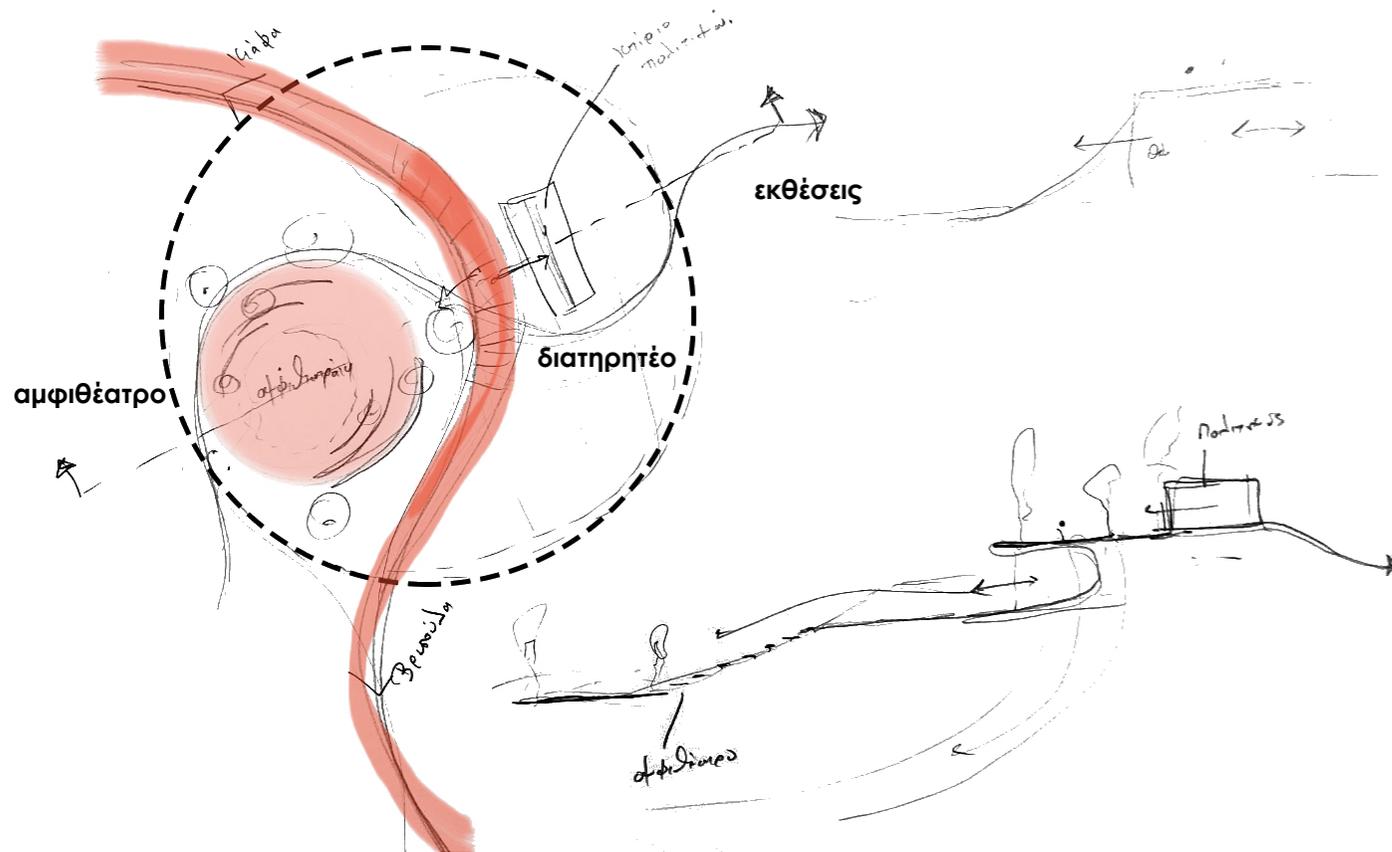
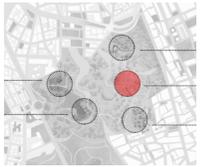
Οι διαδρομές ρέουν ανάμεσα στις λειτουργίες που εναλλάσσονται σαν ένα παιχνίδι ανακάλυψης. Υπάρχει όμως και το κυριολεκτικό παιχνίδι, μιας και η μικρή παιδική χαρά που υπάρχει ακριβώς έξω από το πάρκο στη μικρή πλατεία της Βρυσούλας, συνεχίζεται φυσικά δίπλα στην κεντρική διαδρομή και μέσα στη φύση.

Στην αναπαράσταση των αστικών περιβολιών, μπορούμε να δούμε τη λογική σύμφωνα με την οποία αυτά αναπτύσσονται και πώς μπορούν να λειτουργήσουν ως στοιχείο κοινωνικοποίησης και συμπερίληψης των κατοίκων της γειτονιάς αλλά και των επισκεπτών.

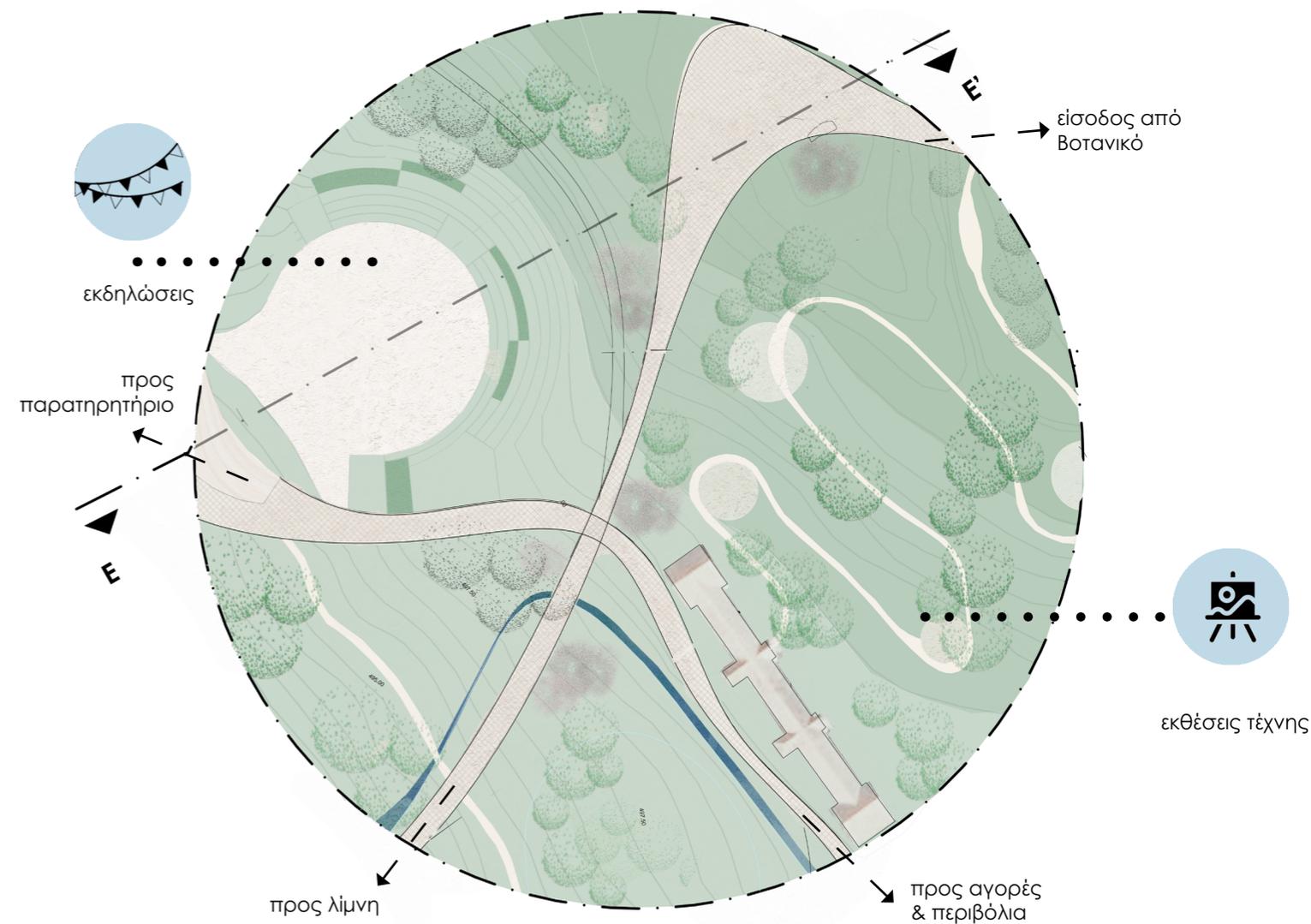

6.7 4 | Έκφραση

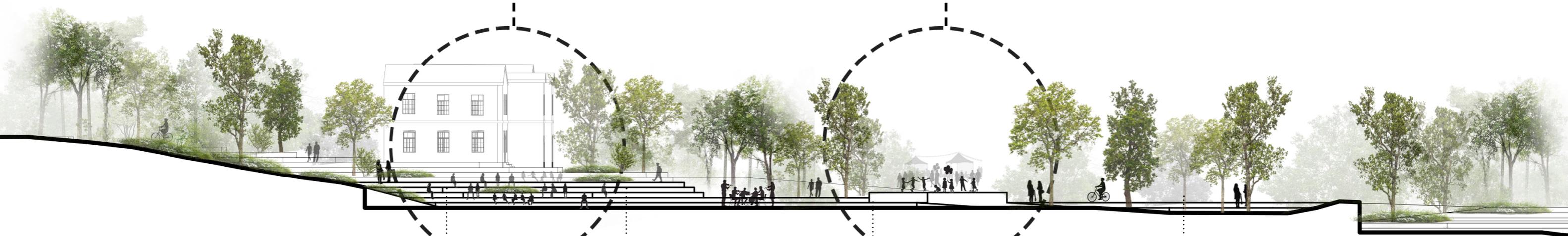
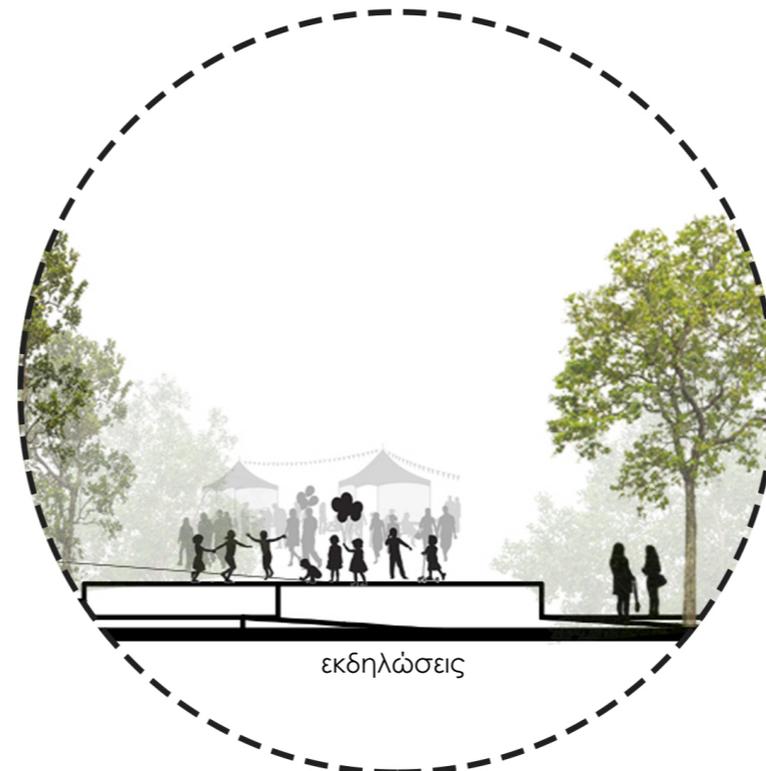
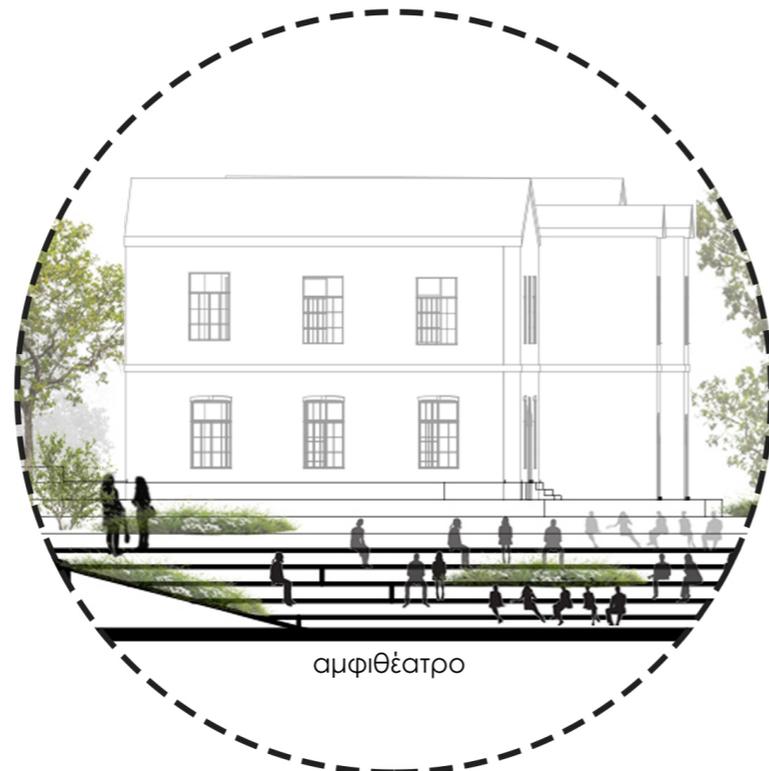
Στη συνέχεια εστιάζουμε στην περιοχή όπου βρίσκεται το διατηρητέο κτίριο του ιστορικού Ισλαχανέ. Από εκεί περνάει η διαμήκης ραχοκοκαλιά του πάρκου με κουτσουπιές που χαρακτηρίζουν και σηματοδοτούν τη διαμπερή αυτή διαμήκη διαδρομή. Στην άλλη πλευρά της, το ανάγλυφο εισχωρεί ελαφρώς, για να φιλοξενήσει το μικρό αμφιθέατρο το οποίο μπορεί να αξιοποιηθεί για τη διοργάνωση εκδηλώσεων.

Στην περιοχή αυτή, οι δραστηριότητες προσανατολίζονται κυρίως στην τέχνη και τον πολιτισμό. Ισλαχανέ, σημαίνει πολυχώρος πολιτισμού. Έτσι, επιλέγουμε κατά κάποιον τρόπο να επανανοηματοδοτήσουμε την αρχική του χρήση και παράλληλα να επιτύχουμε μια νοητή σύνδεση με το αμφιθέατρο.

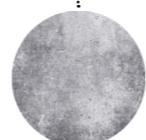

Κάτοψη

ξύλο

τσιμεντοκονία

χυτό
βοτσαλωτό

σταθεροποιημένο
χώμα

Τομή Ε-Ε'

Η επιλογή της επανάχρησης του Ισλαχανέ δεν αντιμετωπίζεται ως απλή διατήρηση του κελύφους, αλλά ως συνειδητή πράξη επανεγγραφής της μνήμης στον σύγχρονο αστικό χώρο. Το κτίριο λειτουργεί ως φορέας ιστορικής συνέχειας, συνδέοντας τις πρώιμες εκπαιδευτικές και πολιτιστικές του χρήσεις με τη νέα υπόσταση του πάρκου. Με αυτόν τον τρόπο, η μνήμη δεν παγώνει στο παρελθόν, αλλά ενεργοποιείται μέσα από τη χρήση, τη συνύπαρξη και την καθημερινή εμπειρία των κατοίκων και των επισκεπτών, ενισχύοντας τον χαρακτήρα του χώρου ως τόπου πολιτισμού και κοινωνικής συνάντησης.

Η σχέση αυτή αποτυπώνεται στα αξονομετρικά, καθώς το υπάρχον ανάγλυφο αξιοποιείται όσο το δυνατόν περισσότερο, τόσο για τη δημιουργία του αμφιθεάτρου, όσο και για την επέκταση των δραστηριοτήτων του Ισλαχανέ μέσα στη φύση. Ετσι, πρόθεσή μας είναι το διατηρητέο κτίριο να φιλοξενεί στο ισόγειο εκθέσεις τέχνης οι οποίες θα μπορούν να συνεχίζονται και στο εξωτερικό ανηφορικό μονοπάτι. Επιπλέον, στον επάνω όροφο ο χώρος μπορεί να αξιοποιηθεί ως ατελιέ για τους φοιτητές της σχολής Καλών Τεχνών του Πανεπιστημίου της πόλης.

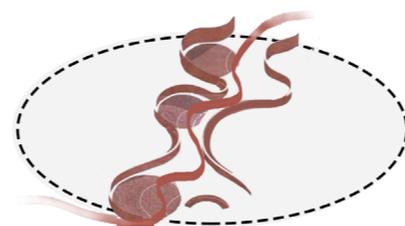
Όσον αφορά στο αμφιθέατρο, η εγκάρσια διαδρομή που το περικλείει υψώνεται, με στόχο από τη μια πλευρά να αναπτύσσονται κερκίδες και από την άλλη να λειτουργεί αναψυκτήριο και τουαλέτες. Αυτό επιτυγχάνεται χωρίς να διακοπεί η ροή κίνησης, αλλά ουσιαστικά με ένα μικρό ψαλίδισμα της διαδρομής, που αρχικά τη διαχωρίζει και στη συνέχεια επανενώνει τα δύο επίπεδα ώστε να διασταυρωθούν με τη διαδρομή με τις κουτσουπιές.

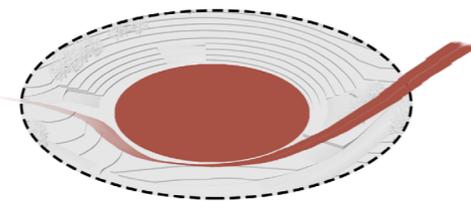
υπαίθριο θέατρο

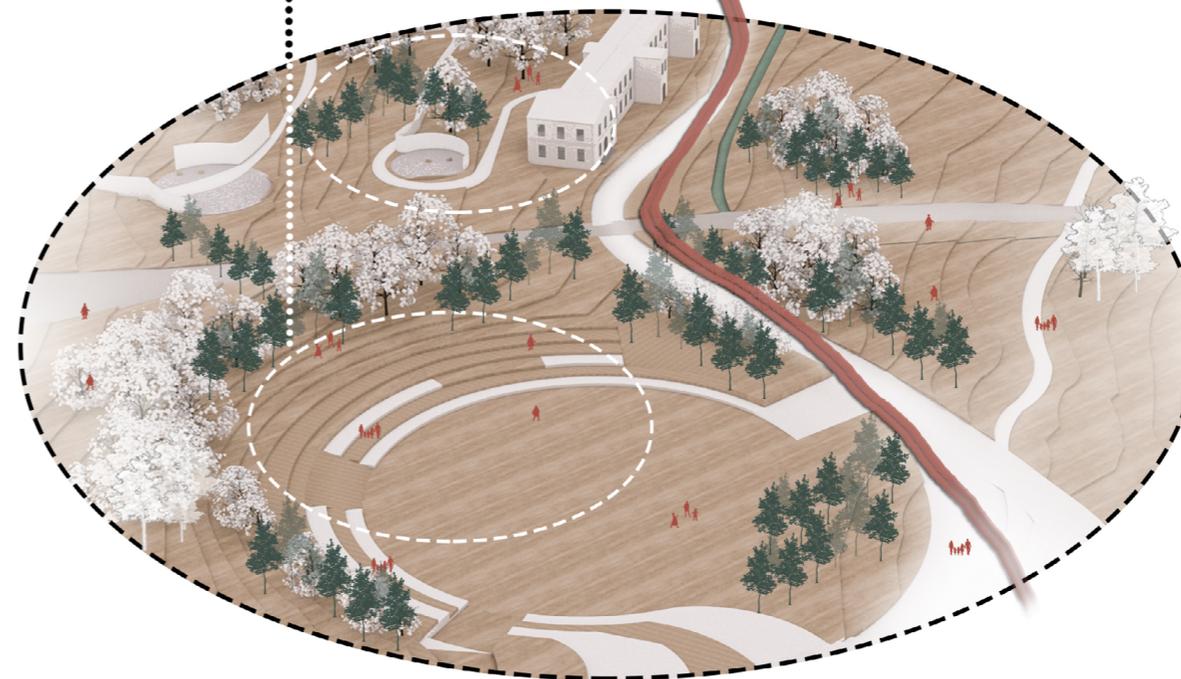
υπαίθριες εκθέσεις

υπαίθριες εκθέσεις

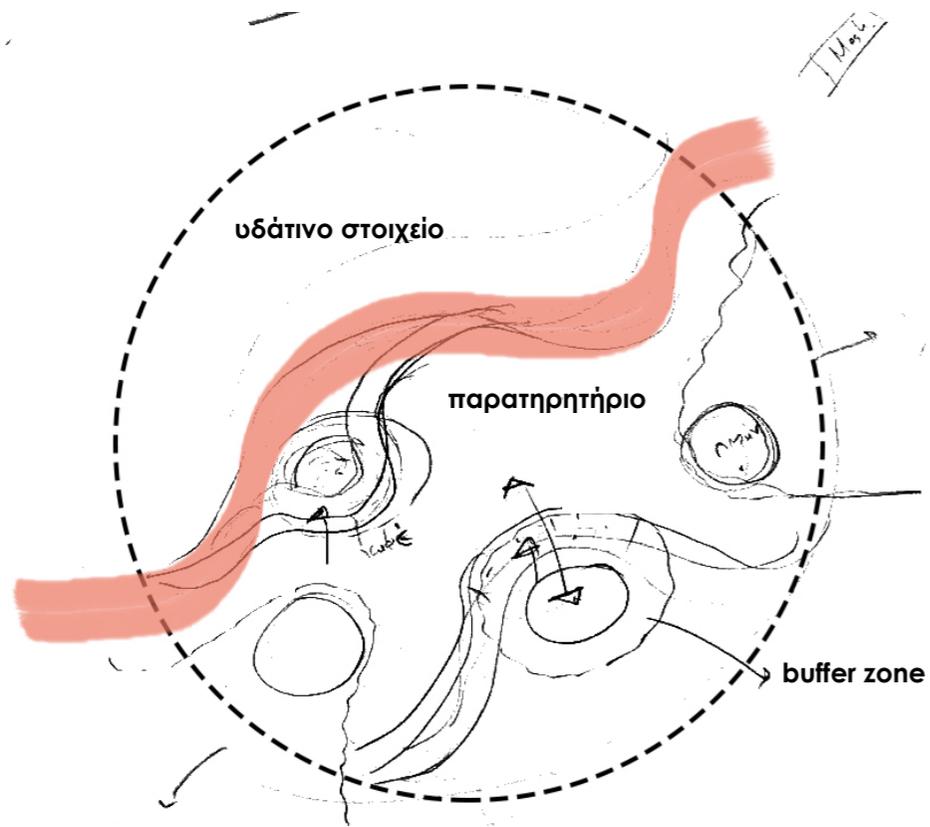

υπαίθριο θέατρο

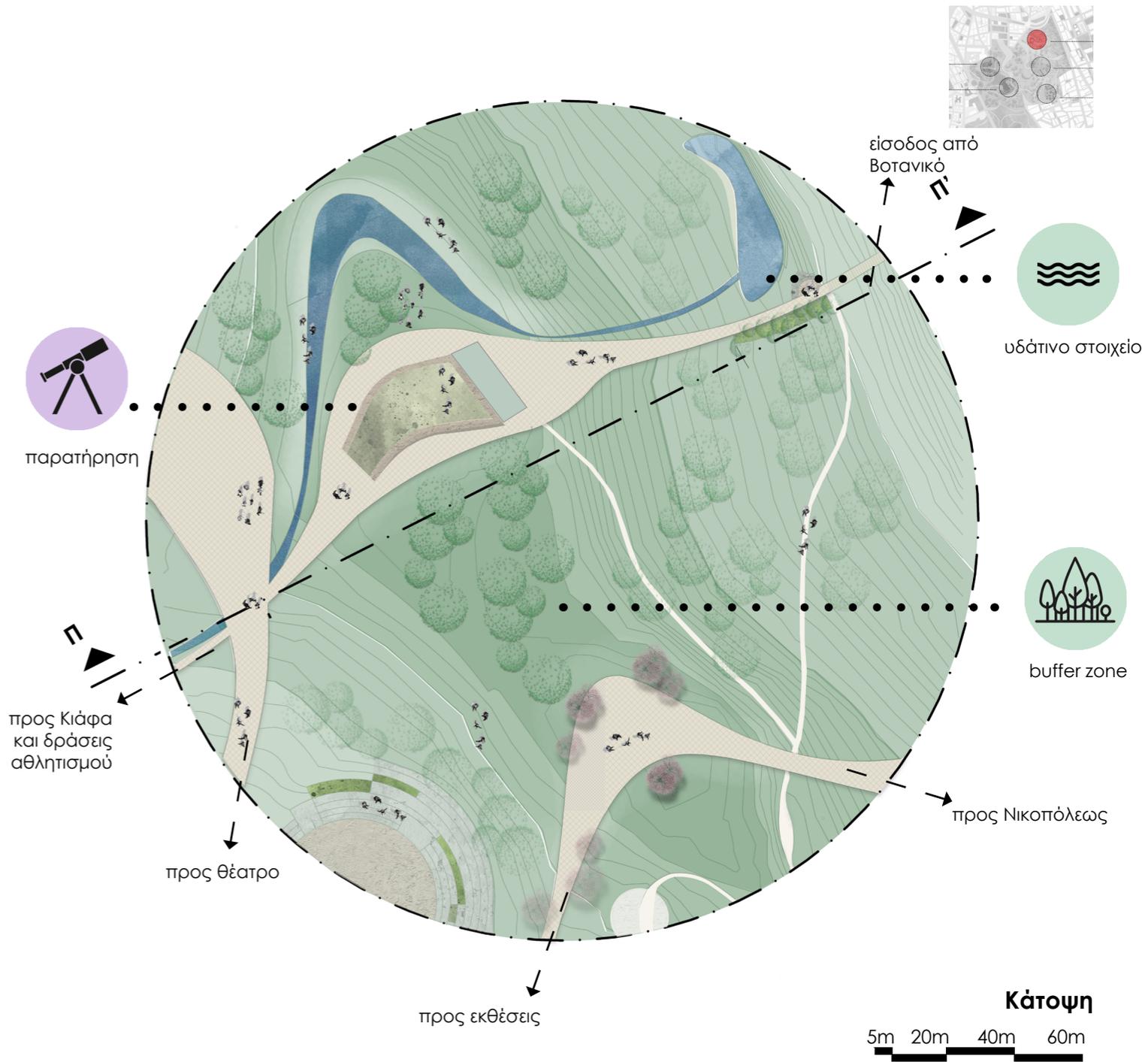

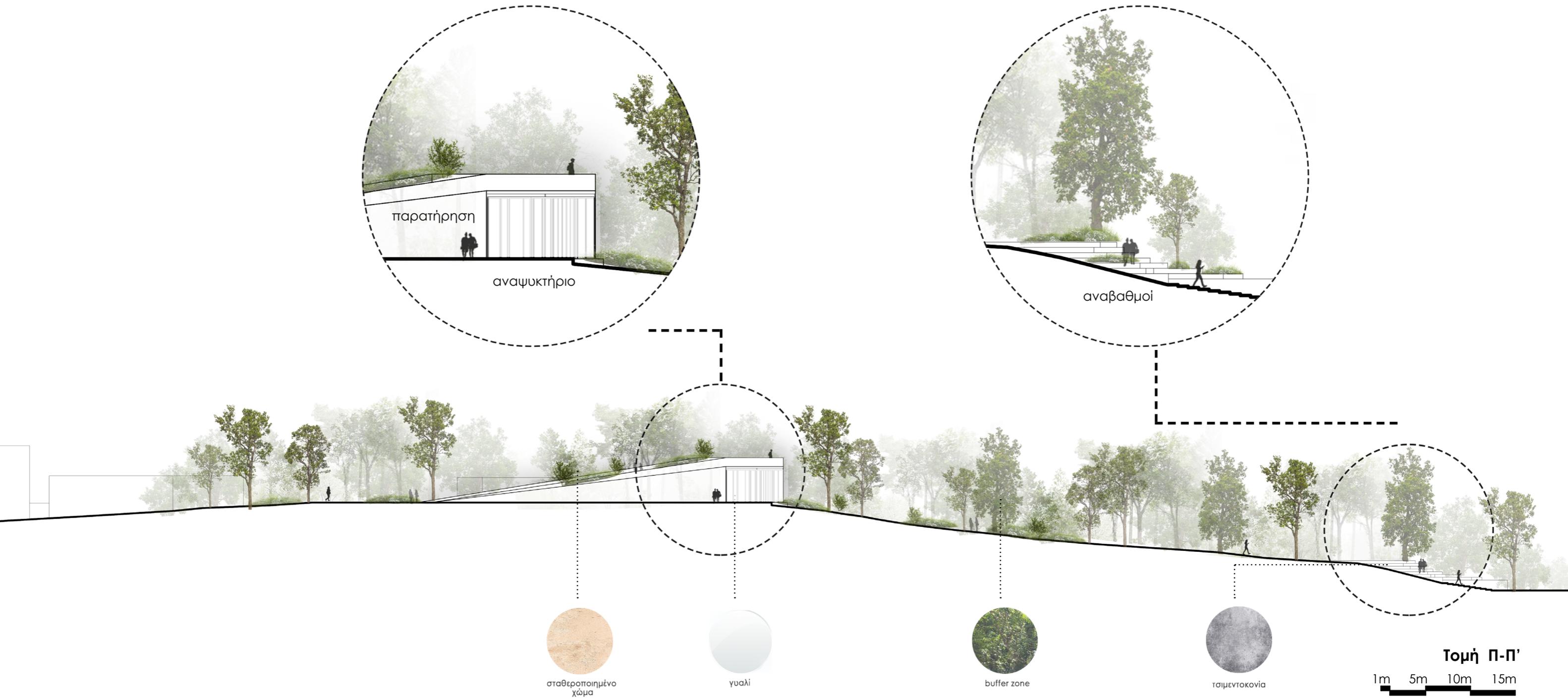
6.8 5 | Παρατήρηση

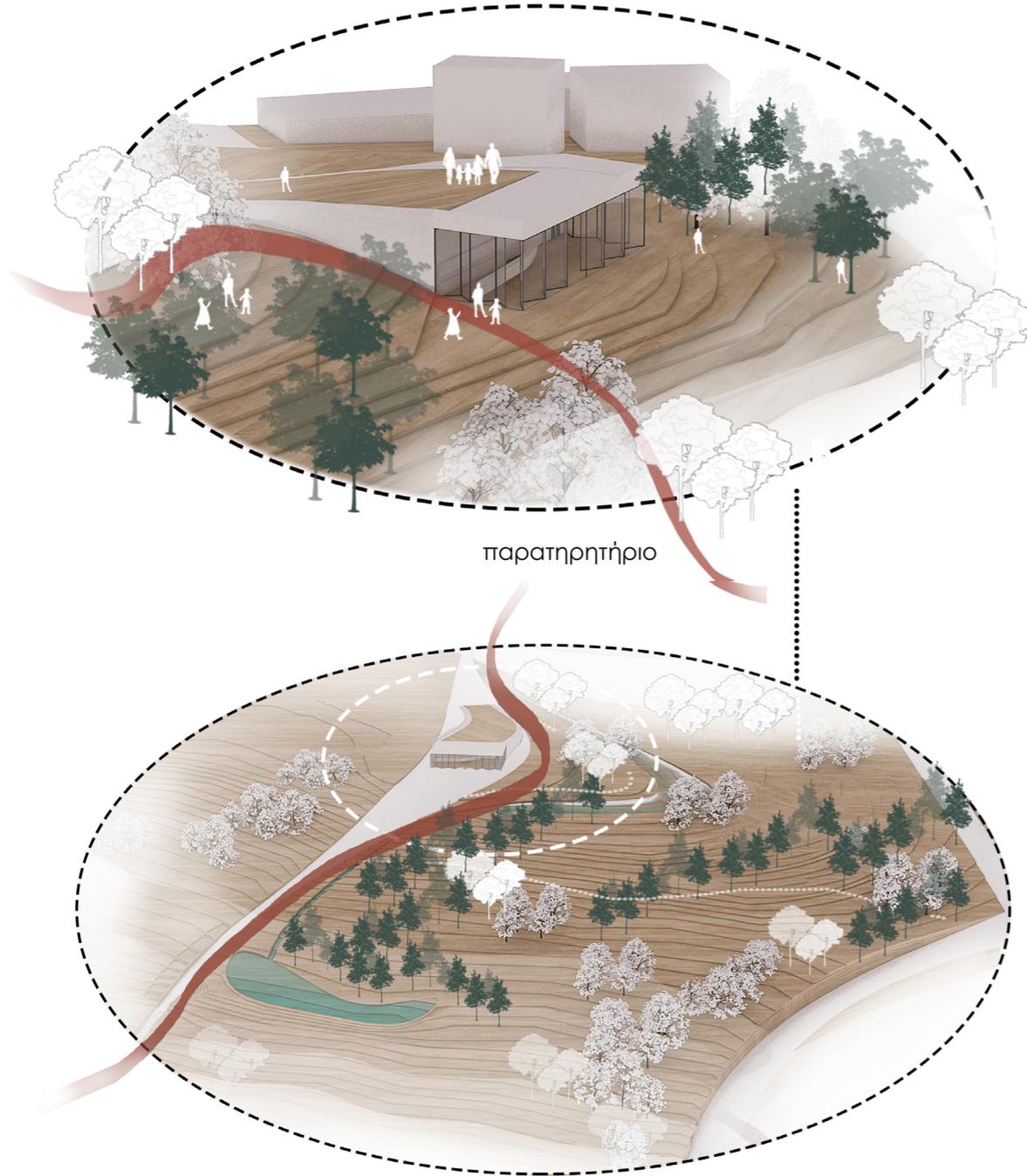

Τέλος, πλησιάζοντας προς την περιοχή της Κιάφας, φτάνουμε στο ψηλότερο σημείο του πάρκου, σε υψόμετρο 501 μέτρων. Θεωρούμε ότι αυτή η θέση είναι ιδανική για να παρατηρήσει κάποιος τη λίμνη, τα γύρω βουνά αλλά και ένα μέρος της πόλης. Ωστόσο, επιλέγουμε να εντείνουμε ακόμη περισσότερο αυτή την οπτική εμπειρία, χωροθετώντας ένα ανυψωμένο παρατηρητήριο στο κέντρο μιας από τις πλευρικές μεγάλες διαδρομές σαν συνέχεια αυτής.

Η διαδρομή δεν διακόπτεται, αλλά διακλαδίζεται εκατέρωθεν του παρατηρητηρίου το οποίο εντάσσεται φυσικά και ήπια σε αυτή. Στο κέντρο της διαδρομής επιλέγουμε να τοποθετήσουμε ένα πρανές που ανηφορίζει ομαλά προς την κορυφή του παρατηρητηρίου, όπου δεν υπάρχει κανένας οπτικός περιορισμός, εκτός από τα βουνά που περικλείουν το λεκανοπέδιο.

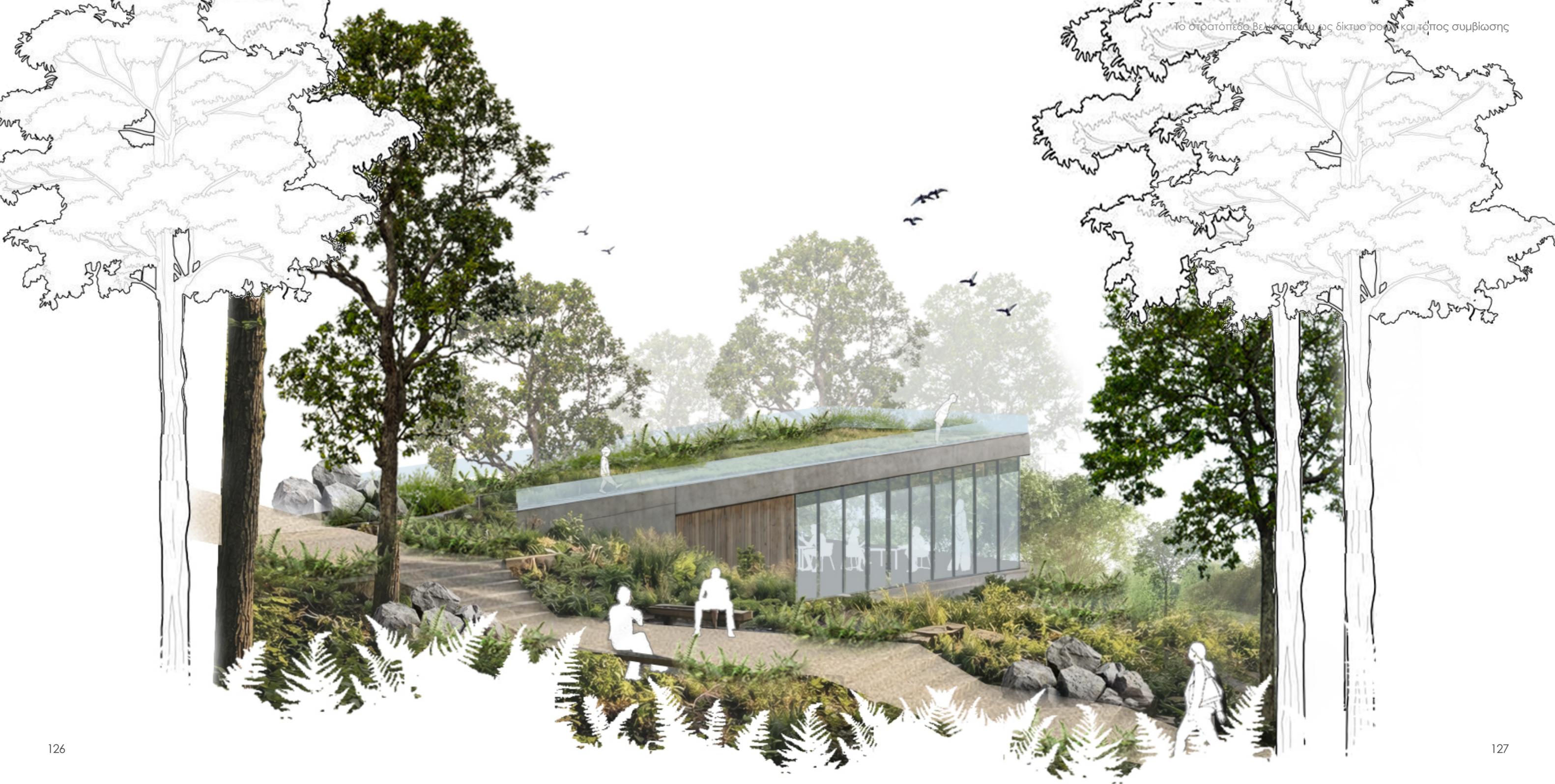

Στην κάτω πλευρά της βεράντας του παρατηρητηρίου αναπτύσσεται ένα αναψυκτήριο, το οποίο λειτουργεί ως συμπληρωματικός χώρος εξυπηρέτησης των επισκεπτών και ενισχύει τη διάρκεια παραμονής στο σημείο. Ο σχεδιασμός του επιτρέπει την ευέλικτη χρήση του καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, καθώς μπορεί να λειτουργεί ως κλειστός χώρος τους χειμερινούς μήνες, προστατεύοντας από τις καιρικές συνθήκες, ενώ κατά τη θερινή περίοδο ανοίγεται προς το τοπίο και τη βεράντα, μετατρέποντας τον χώρο σε μια συνέχεια του υπαίθριου καθιστικού.

Παράλληλα, ο χώρος που διαμορφώνεται εντός του πρανούς αξιοποιείται για τη χωροθέτηση των βοηθητικών λειτουργιών, όπως οι τουαλέτες και οι αποθήκες, οι οποίες καλύπτουν τις λειτουργικές ανάγκες τόσο του παρατηρητηρίου όσο και του ευρύτερου πάρκου. Η ενσωμάτωσή τους στο πρανές επιτρέπει τη διακριτική τους παρουσία και περιορίζει το οπτικό αποτύπωμα των κατασκευών, διατηρώντας τον φυσικό χαρακτήρα του τοπίου.

Στο εσωτερικό της κατασκευής οργανώνεται επίσης ο πυρήνας κατακόρυφης κυκλοφορίας, ο οποίος εξασφαλίζει την άμεση σύνδεση του υπόγειου χώρου στάθμευσης με τον υπαίθριο χώρο του οικοπέδου και τη βεράντα του παρατηρητηρίου. Ο πυρήνας αυτός λειτουργεί όχι μόνο ως στοιχείο λειτουργικής εξυπηρέτησης, αλλά και ως μέσο ομαλής μετάβασης από τον κλειστό, υπόγειο χώρο προς το ανοιχτό τοπίο, ενισχύοντας την προσβασιμότητα και την καθολική χρήση του χώρου.

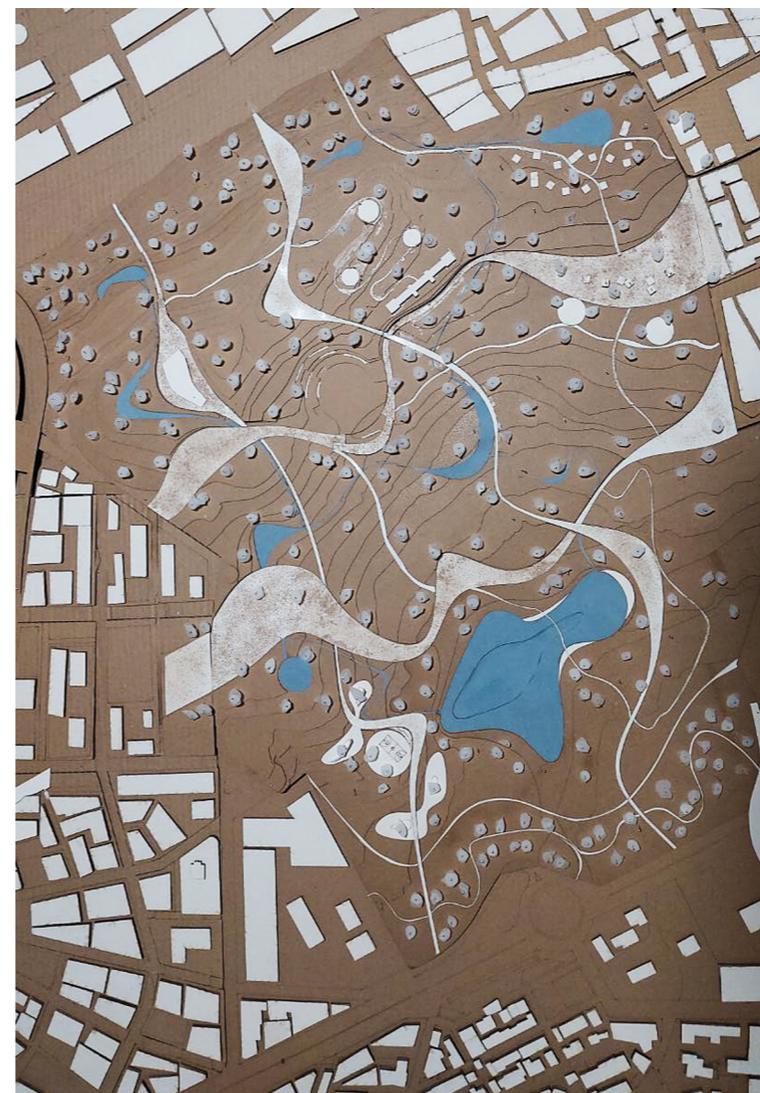
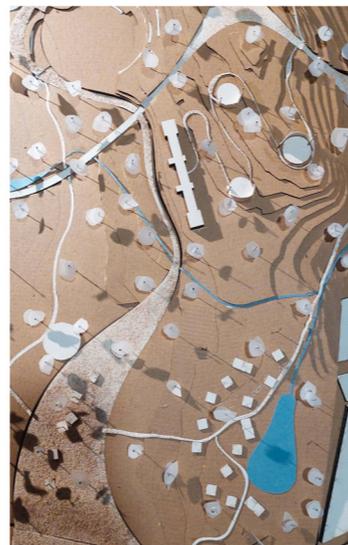
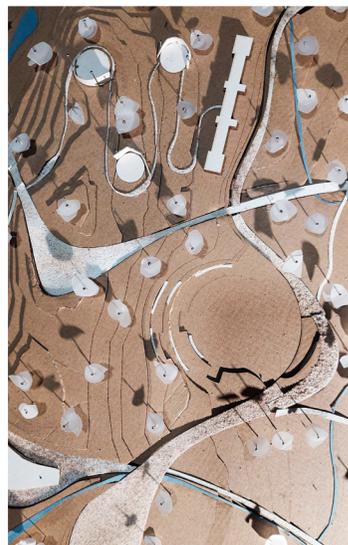
Συμπεράσματα

Συνοψίζοντας, το πρώην Στρατόπεδο Βελισσαρίου δεν προσεγγίζεται ως ένα απλό πάρκο ή ένας ελεύθερος χώρος με αυτόνομη και κεντροβαρή υπόσταση, αλλά ως ένας κρίσιμος αστικός μηχανισμός, ικανός να επαναδιαπραγματευτεί τις χωρικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές σχέσεις της ευρύτερης κοινότητας. Οι ροές της πόλης, οι κοινωνικές δραστηριότητες και τα φυσικά στοιχεία συνυπάρχουν μέσα από ένα σύστημα χωρικής συνέχειας, το οποίο δεν λειτουργεί αποσπασματικά, αλλά ως εργαλείο σύνδεσης και αναδιάρθρωσης της αστικής δομής.

Η πρόταση επιδιώκει να αποκαταστήσει τη χαμένη χωρική συνέχεια, μετασχηματίζοντας ένα διαχρονικό όριο και χώρο απομόνωσης σε ενεργό πεδίο συνάντησης και αλληλεπίδρασης. Παράλληλα, στοχεύει στη βελτίωση του μικροκλίματος της ευρύτερης περιοχής και της καθημερινότητας των κατοίκων, δημιουργώντας ένα νέο σημείο αναφοράς για την πόλη των Ιωαννίνων και επαναπροσδιορίζοντας τον ρόλο του δημόσιου χώρου στη σύγχρονη αστική εμπειρία.

Κεντρικό σχεδιαστικό εργαλείο της πρότασης αποτελεί η έννοια της αστικής ραφής, μέσω της οποίας ο χώρος μετασχηματίζεται από εμπόδιο σε σύνδεσμο, από όριο σε μετάβαση και από αστική διακοπή σε ενεργό δημόσιο τοπίο. Το στρατόπεδο επανεντάσσεται έτσι στον αστικό ιστό όχι μόνο ως χώρος διέλευσης, αλλά ως τόπος παραμονής, εμπειρίας και συλλογικής ζωής, όπου η πόλη, το τοπίο και οι ανθρώπινες δραστηριότητες συνυπάρχουν δυναμικά.

Φωτογραφίες Μακέτας

Πηγές

Αγγέλη Β., Στρατόπεδο Βελισσαρίου: Οι διαπραγματεύσεις που δεν τελειώνουν..., 2024, tyros-i [Διαδίκτυο:Στρατόπεδο Βελισσαρίου: Οι διαπραγματεύσεις που δεν τελειώνουν... - Tyros-i.gr]

Αγγέλη Β., Ο «Βασιλάκης» που έγινε δήμαρχος και ευεργέτης, 2019, tyros-i [Διαδίκτυο: Ο «Βασιλάκης» που έγινε δήμαρχος και ευεργέτης - Tyros-i.gr]

Αγγέλη Β., Το «αθέατο» μνημείο, 2017, tyros-i [Διαδίκτυο: Το «αθέατο» μνημείο - Tyros-i.gr]

Αγγέλη Β., Το Πολυτεχνείο του 19ου αιώνα, Μάιος 2017, tyros-i [Διαδίκτυο: Το Πολυτεχνείο του 19ου αιώνα - Tyros-i.gr]

Αγγέλη Β., Από το Τοπ Αλτί στο Γιαννιώτικο Σαλόνι, 2016, tyros-i [Διαδίκτυο: Από το Τοπ Αλτί στο Γιαννιώτικο Σαλόνι - Tyros-i.gr]

Άπειρος Γαία, «...είχον τοσαύτας γνώσεις γεφυριστικής, όσας ημείς περί της σινικής γλώσσας.», 2020 [Διαδίκτυο: «...είχον τοσαύτας γνώσεις γεφυριστικής, όσας ημείς περί της σινικής γλώσσας.» | ΑΠΕΙΡΟΣ ΓΑΙΑ]

Δήμος Ιωαννιτών, Ιωάννινα 2030, Κλιματικά ουδέτερη και έξυπνη πόλη [Διαδίκτυο: ΔΗΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ –100 Climate-neutral cities by 2030]

Ζαφειρόπουλος, Θόδωρος. 2024. ΕΔΩ: τόπος-τοπίο-χρόνος. Καλλιτεχνικές πρακτικές και ερμηνευτικές προσεγγίσεις. Αθήνα: Τζιόλα.

Νικολαΐδου, Σήλια. 1993. Η κοινωνική οργάνωση του αστικού χώρου. Αθήνα: Παπαζήση.

Παπασταύρου Τζ., Ιωάννινα: Η μετάβαση από την παραδοσιακή αρχιτεκτονική στα νεοκλασικά πρότυπα (n.d), Αρχαιολογία & τέχνες [Διαδίκτυο: Ιωάννινα: Η μετάβαση από την παραδοσιακή αρχιτεκτονική στα νεοκλασικά πρότυπα]

ΥΠΕΚΑ, αξιολόγηση περιβαλλοντικού θορύβου στο πλαίσιο εφαρμογής της οδηγίας 2002/49/EK για τα πολεοδομικά συγκροτήματα Ιωαννίνων και Καβάλας, Μάρτιος 2014

Χριστοδούλου, Χάρης. 2015. Τοπία αστικής διάχυσης: αστικοποίηση & πολεοδομικός σχεδιασμός : η περιφέρεια της Θεσσαλονίκης. Αθήνα: University Studio Press.

BCNUEJ, Barcelona Lab for Urban Environmental Justice and Sustainability, Critical Sustainability Studies, Our published studies on Green Gentrification [Διαδίκτυο: Green Gentrification - Barcelona Lab for Urban Environmental Justice and Sustainability]

Blundell Jones, Peter. 2012. "Parc de La Villette in Paris, France, by Bernard Tschumi." The Architectural Review, (06).

Epirus post, Δεν παραχωρείται πλήρως το στρατόπεδο Βελισσαρίου – Επιμένει σε συνεκμετάλλευση το Υπουργείο Άμυνας, 2025 [Διαδίκτυο: Δεν παραχωρείται πλήρως το στρατόπεδο Βελισσαρίου – Επιμένει σε συνεκμετάλλευση το Υπουργείο Άμυνας - EpirusPost]

European Commission, Green infrastructure [Διαδίκτυο: Green infrastructure - Environment - European Commission]

Merleau-Ponty, Maurice. 1991. Η αμφιβολία του Σεζάν/ Το μάτι και το πνεύμα. Αθήνα: Νεφέλη.
Pallasmaa, Juhani. 2023. The Eyes of the skin. N.p.: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.

Ravi, Ragini. n.d. "Beyond Aesthetics: The Intriguing Influence of Architectural Design on Human Emotions." <https://thedesinggesture.com>. <https://thedesinggesture.com/beyond-aesthetics-how-architectural-design/>.

Rossi, Aldo. 1991. Η αρχιτεκτονική της πόλης. Θεσσαλονίκη: University Studio Press.

Trey Lane. n.d. "An Architecture of Curiosity." Cargo Site Builder. <https://cargo.site/>.

